

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΩΣ
ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ:
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Επιμέλεια: Αλέξανδρος Σ. Λάβδας (Α.Μ. ΜΘ14021)

Τριμελής Επιτροπή: Σ. Ρουκανάς

Α. Κότιος

Μ. Μενδρινού

Αθήνα, 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... σελ. 5-8

- 1.1. Ο ΣΚΟΠΟΣ.....σελ. 5
- 1.2. Η ΔΟΜΗ.....σελ. 5-6
- 1.3. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....σελ. 6-7
- 1.4. Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ.....σελ. 7-8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ..... σελ. 8-24

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ. 8
- 2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΞΕ.....σελ. 8-11
- 2.2 ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ..... σελ. 11-13
- 2.3 ΟΙ ΑΞΕ ΕΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ-ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ.....σελ. 13-16
- 2.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΞΕ.....σελ. 14-20
- 2.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΑΞΕ..... σελ. 20-22
- 2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ..... σελ. 22-24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΚΙΝΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....σελ. 24-44

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ. 24-25

3.1 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ.....σελ. 25-30
3.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ (ΚΡΑΤΟΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ).....σελ. 30-37
3.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ.....σελ. 37-43
3.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ. 43-44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΑ..... σελ. 44-66

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ. 44
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....σελ. 44-48
4.2 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....σελ. 48-60
4.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....σελ. 60-64
4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ. 64-66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ..... σελ. 66-70

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... σελ. 70-73

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κοινωνικοί και Οικονομικοί Δείκτες στην Κίνα.... σελ. 34

Πίνακας 2: Ρυθμός Οικονομικής Μεγέθυνσης Κίνας-ΗΠΑ, %.... σελ. 48

Πίνακας 3: Αξία των Κινεζικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, 2007-2014..... σελ. 50

Πίνακας 4: Μερίδιο των συνολικών ΑΞΕ: Βιομηχανικός τομέας έναντι Τομέα Υπηρεσιών..... σελ. 56

Πίνακας 5: Ανάπτυξη των ΑΞΕ στον Βιομηχανικό τομέα της Κίνας τα έτη 2010-2014..... σελ. 58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΣΚΟΠΟΣ – ΔΟΜΗ– ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ - ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

1.1 ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, είναι η μελέτη των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην περίπτωση της Κίνας.

Στόχοι της εν λόγω εργασίας είναι:

1. Η μελέτη του θεωρητικού πλαισίου των ΑΞΕ.
2. Να παρουσιάσει τις κυριότερες οικονομικές θεωρίες που ερμηνεύουν τις ΑΞΕ.
3. Η ικανότητα της Κίνας να προσελκύσει ΑΞΕ.
4. Η μελέτη των στοιχείων που κάνουν την Κίνα ελκυστικό προορισμό για ΑΞΕ.
5. Να αναδείξει την σημασία των ΑΞΕ ως παράγοντα απόκτησης ισχύος για την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας στην σύγχρονη πραγματικότητα.

1.2 ΔΟΜΗ

Η εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια:

Πρώτο Κεφάλαιο: Γίνεται μία συνοπτική παρουσίαση του σκοπού της εργασίας, της δομής, της μεθοδολογίας και της συνεισφοράς.

Δεύτερο Κεφάλαιο: Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά στον όρο ΑΞΕ. Παρατίθεται ο ορισμός των ΑΞΕ, στη συνέχεια ακολουθεί μία ιστορική αναδρομή των ΑΞΕ η οποία έχει ως στόχο να δείξει την πηγή προέλευσης τους, την εξέλιξη τους και την τελική τους μορφή στον χρόνο και στο χώρο. Επιπρόσθετα γίνεται αναλυτική αναφορά και δίδεται ο ορισμός των ΠΕ, οι οποίες αποτελούν τον κατεξοχήν φορέα ΑΞΕ στη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία. Μελετώνται ακόμη θετικές και αρνητικές επιδράσεις των ΑΞΕ στις χώρες εγκατάστασης τους. Τέλος αναφέρονται οι οικονομικές θεωρίες, πάνω στις οποίες εξελίχθηκαν οι ΑΞΕ.

Τρίτο Κεφάλαιο: Στο τρίτο κεφάλαιο, επιχειρείται μία σύντομη ανασκόπηση του ιστορικού υποβάθρου της Κίνας, με επιλεκτικές αναφορές, στις κυριότερες χρονολογίες σταθμούς του κινεζικού κράτους, από τον 17^ο αιώνα μέχρι και σήμερα, οι οποίες διαμόρφωσαν την θέση του στο παγκόσμιο σύστημα. Ακόμη ερευνάται η εσωτερική δομή της Κίνας και συγκεκριμένα, βασικοί πυλώνες, όπως είναι το κράτος, το πολιτικό σύστημα και η κοινωνία. Τέλος ερευνάται το οικονομικό σύστημα της χώρας και η σημασία του στην ανάπτυξή της και στην προσέλκυση ΑΞΕ, με αναφορά σε σταθμούς ορόσημα της Κινεζικής οικονομίας, από το 1980 και εντεύθεν, με έμφαση κυρίως στην τελευταία δεκαετία.

Τέταρτο Κεφάλαιο: Το κεφάλαιο αυτό ξεκινά με μία ιστορική αναδρομή των ΑΞΕ στην Κίνα. Συγκεκριμένα ανιχνεύονται τα πρώτα ψήγματα επενδύσεων στην χώρα από την εποχή των κατακτήσεων της από τις μεγάλες δυτικές δυνάμεις και η έρευνα συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Εν συνεχεία δίδεται έμφαση στην σημερινή κατάσταση που επικρατεί στην χώρα, κυρίως σε ότι έχει να κάνει με την εισροή ΑΞΕ, αλλά και με την χωρική και τομεακή τους συγκέντρωση και τοποθέτηση. Τέλος ερευνώνται, οι προοπτικές για επιπλέον εισροή ΑΞΕ στην Κινεζική επικράτεια, λαμβανομένης υπόψη της τάσης που επικρατεί στην χώρα για αυτό το είδος των επενδύσεων, αλλά και των προτεραιοτήτων που θέτει η κυβέρνηση της Κίνας και που καθορίζουν τις προδιαγραφές και τους τομείς στους οποίους θα κατευθυνθούν τα ξένα κεφάλαια.

Πέμπτο Κεφάλαιο: Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, επιχειρείται μία σύνοψη των σημαντικότερων στοιχείων που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, με τελικό στόχο την παράθεση των συμπερασμάτων που εξάγονται μέσα από την ανάγνωση της εργασίας.

1.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η εργασία βασίστηκε σε ανεύρεση στοιχείων από ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία και θεωρίες. Επιλέχθηκε η παραγωγική μέθοδος, η οποία δίνει έμφαση στην σχέση αιτίου-αποτελέσματος, για να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα, μελετώντας μεταβλητές και συνδέοντας τες με την θεωρία.

Συλλέχθηκαν στοιχεία από το ερευνητικό πεδίο της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας, ώστε να μελετηθεί εμπειριστατωμένα και να αποδοθεί με σαφήνεια, το φαινόμενο των ΑΞΕ σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά και ειδικά, μέσω περιπτωσιολογικής μελέτης στην ενδοχώρα και τα παράλια της Κίνας. Επιπρόσθετα η εργασία ενσωματώνει στοιχεία μακροοικονομικής θεωρίας και περιγραφικής στατιστικής, για την αποτύπωση κρίσιμων οικονομικών δεικτών, οι οποίοι αποτυπώνουν την σημερινή οικονομική κατάσταση και παρουσία των ΑΞΕ στην κινεζική επικράτεια, αλλά κυρίως βοηθούν για μία μελλοντική υπόθεση-πρόγνωση της πορείας τους και παρουσίας τους στην περιοχή, με ότι συνέπειες μπορεί αυτές να έχουν για την τοπική οικονομία και την κοινωνία.

1.4 ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

Η παρούσα εργασία μελετά το επίκαιρο και σημαντικό θέμα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και της επίδρασης που αυτές έχουν στην ισχυροποίηση της οικονομίας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Η εργασία, προσπαθεί αφενός να συνεισφέρει στο γνωστικό αντικείμενο των ΑΞΕ, μέσω ενδελεχούς μελέτης της πορείας τους σε μακροιστορικό πλαίσιο, αφετέρου στην συγκέντρωση τους στην Κίνα και στην συνεισφορά τους στην «έκρηξη» της οικονομίας της και στην απόκτηση ισχύος. Το θέμα αυτό επελέγη λαμβάνοντας υπόψη τις ελλειπείς αναφορές στην ελληνική βιβλιογραφία, όσον αφορά την θέση και το ρόλο της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία αλλά και την τεράστια ώθηση που αυτή έλαβε από την εισροή ΑΞΕ τα τελευταία χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Οι ΑΞΕ αποτελούν, το βασικό συστατικό του όρου παγκοσμιοποίηση και είναι άμεσα συνυφασμένες, με την μεταφορά κεφαλαίων και υπηρεσιών από τις ανεπτυγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες, χωρίς φυσικά να αποκλείεται και η πραγματοποίηση ΑΞΕ μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών. Στο παρόν κεφάλαιο, επιχειρείται αρχικά να αποδοθεί όσο το δυνατόν επαρκέστερα και με σαφήνεια, ο ορισμός και η σημασία των ΑΞΕ. Επιπρόσθετα περιλαμβάνει την παράθεση ιστορικών στοιχείων, τα οποία περιγράφουν το πλαίσιο, μέσα στο οποίο γεννηθήκαν και εξελίχθηκαν οι ΑΞΕ, μέχρι του σημείου να λάβουν την σημερινή τους μορφή. Ακόμη δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην παρουσίαση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων που έχουν οι ΑΞΕ για τις χώρες υποδοχής, όπως αυτά καταγράφονται και προκύπτουν μέσα από έρευνες και μελέτες ετών. Τέλος δεν θα μπορούσε να λείπει, η αναφορά και παρουσίαση των κυριοτέρων οικονομικών θεωριών γύρω από τις ΑΞΕ και τον κύριο φορέα τους, τις Πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η ποικιλία τους και το εύρος τους, είναι οπωσδήποτε δύο παράγοντες που πιθανόν να τις καθιστούν δυσνόητες και κουραστικές για τον αναγνώστη, ωστόσο η παράθεσή τους κατωτέρω, θα επιχειρήσει να τους προσδώσει μια απλότητα, με στόχο να γίνουν ευρέως κατανοητές χωρίς να χαθεί η ουσία και η σημασία τους.

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ως Άμεση Ξένη Επένδυση, μπορούμε να ορίσουμε, την δημιουργία θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό, οι οποίες αποτελούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας. Οι ΑΞΕ εμπερικλείουν, την μεταφορά έξω από τα εθνικά σύνορα, πακέτου διακριτών αλλά και συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές είναι αναγκαίες για την υλοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας και της εμπορικής διάθεσης του προϊόντος.

Κατά κανόνα οι ΑΞΕ, πραγματοποιούνται από τις λεγόμενες πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι επιχειρήσεις που επενδύουν και αναπτύσσουν οικονομικές δραστηριότητες σε περισσότερες χώρες. Η αλλοδαπή επιχείρηση που διενεργεί την ΑΞΕ, ονομάζεται μητρική, ενώ εκείνη που δέχεται την επένδυση καλείται θυγατρική. Όλη αυτή η μεταφορά των πόρων, γίνεται χωρίς την παραμικρή παρέμβαση της αγοράς (Κυρκιλής, 2002).

Οι ΑΞΕ μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές και τύπους. Αρχικά μπορούμε να έχουμε την αγορά ή συγχώνευση υφιστάμενων επιχειρήσεων που είναι και το πιο σύνθητες φαινόμενο, αφού η υπερπόντια επέκταση συχνά συνοδεύεται από συγχωνεύσεις, εξαγορές ή συμμαχίες με εταιρείες άλλων εθνικοτήτων. Ένας άλλος τύπος ο οποίος είναι και ο πλέον επιθυμητός για τις χώρες υποδοχής των ΑΞΕ, είναι αυτός της κατασκευής εξολοκλήρου νέων εγκαταστάσεων, νεοϊδρυόμενων δηλαδή ΑΞΕ που αποτελούν κατά τεκμήριο τον καλύτερο τύπο επένδυσης. Επίσης συχνά παρατηρούμε μία τρίτη μορφή ΑΞΕ, η οποία ονομάζεται «Κοινοπραξία» ή «Συγχώνευση» αλλοδαπής με ημεδαπή επιχείρηση. Με την κοινοπραξία έχουμε μία νέα μορφή επένδυσης για συγκεκριμένο σκοπό, η οποία ωστόσο είναι χρονικά περιορισμένη. Όταν μιλάμε για ΑΞΕ πρέπει να τις διαχωρίζουμε από τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου. Οι τελευταίες έχουν ως στόχο να επιτύχουν οικονομική απόδοση επί της επένδυσης, σε αντίθεση με τις ΑΞΕ τις συμμαχίες ή τις συγχωνεύσεις, που αποτελούν συνήθως μέρος μίας διεθνούς επιχειρηματικής στρατηγικής για την καθιέρωση σε μία άλλη οικονομία (Gilpin, 2009).

Άλλωστε όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ ή IMF-International Monetary Fund), η ΑΞΕ είναι το είδος εκείνο της επένδυσης που μας δείχνει την πρόθεση της μόνιμα εγκατεστημένης επιχείρησης στην εκάστοτε οικονομία, να εκδηλώσει μακροχρόνιο ενδιαφέρον για μία επιχείρηση που έχει την μόνιμη έδρα της σε κάποια άλλη οικονομία. Το μακρόπνοο αυτό ενδιαφέρον, είναι δηλωτικό της ύπαρξης μακροπρόθεσμης σχέσης, μεταξύ του άμεσου επενδυτή και της επιχείρησης που δέχεται το ενδιαφέρον για άμεση επένδυση (IMF, 1993).

Η έννοια του ελέγχου είναι καθοριστική και βρίσκεται στον πυρήνα του ορισμού των ΑΞΕ. Έλεγχος ασκείται όχι μόνο μέσω πλειοψηφικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής αλλά και με συμμετοχή μειοψηφίας. Έλεγχος με

αυτή την έννοια σημαίνει, πως η μητρική εταιρεία ορίζει τη συμπεριφορά της θυγατρικής σε ένα εύρος ζητημάτων καίριας σημασίας, όπως είναι η επιλογή τεχνολογίας, η επενδυτική πολιτική, οι πηγές πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών. Για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου, απαραίτητη είναι η κατοχή, τουλάχιστον του 25% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής επιχείρησης. Η άσκηση ελέγχου μίας ΠΕ πάνω σε επιχειρήσεις στο εξωτερικό, μπορεί να πραγματοποιείται μέσω άμεσων ή έμμεσων σχέσεων. Όταν αναφερόμαστε σε άμεσες σχέσεις, μιλάμε για ιδιοκτησία όλου ή μέρους του μετοχικού κεφαλαίου της επιχείρησης που είναι εγκατεστημένες στην αλλοδαπή, δηλαδή ΑΞΕ, ενώ οι έμμεσες σχέσεις αναπτύσσονται μέσω της σύναψης αγοραίων συμβάσεων, ανάμεσα σε επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε διαφορετικές χώρες και δεν προϋποθέτουν κανένα ποσοστό ιδιοκτησίας η μία επί της άλλης (Κυρκιλής, 2002).

Εξόχως σημαντικοί για την βαθύτερη κατανόηση της έννοιας των ΑΞΕ, είναι οι όροι «Κάθετη» και «Οριζόντια» ολοκλήρωση. Όταν αναφερόμαστε στην κάθετη ολοκλήρωση, εννοούμε ότι η επιχείρηση έχει τον έλεγχο όλων των σταδίων παραγωγής ενός προϊόντος, μέχρι την τελική του διανομή. Αντίθετα όταν μιλάμε για οριζόντια ολοκλήρωση, εννοούμε ότι μία επιχείρηση πραγματοποιεί, παρεμφερείς δραστηριότητες σε διαφορετικές χώρες.

Στον 21^ο αιώνα σε αντίθεση με την μορφή που είχαν οι πρώτες ΠΕ (Ολλανδική Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών, Massachusetts Bay Company κ.α.) οι μεγάλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται σήμερα στο χώρο μέσω των ΑΞΕ, ασχολούνται κυρίως με την μεταποίηση, την λιανική πώληση και τις υπηρεσίες. Διακρίνονται δε σε Άμεσες Ξένες επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων σε ΑΞΕ προς αναζήτηση αγορών, σε αυτές που έχουν ως στόχο τους την μέγιστη αποδοτικότητα και σε όσες αναζητούν στρατηγικούς πόρους. Οι σημερινές πολυεθνικές επιχειρήσεις, είναι με ελάχιστες εξαιρέσεις, σημαντικές πηγές άντλησης των κεφαλαίων και της τεχνολογίας που απαιτούνται για την οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (Gilpin 2009).

2.2 ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ως πολυεθνικές, ορίζονται οι επιχειρήσεις εκείνες, που κατέχουν παραγωγικές μονάδες (θυγατρικές επιχειρήσεις) σε περισσότερες από μία χώρες. Μία πολυεθνική επιχείρηση, μπορεί να οριστεί και συνεπώς να αναλυθεί σε τρία επίπεδα. Στο οικονομικό επίπεδο, μία επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως πολυεθνική ανάλογα με το μέγεθός της, την γεωγραφική διασπορά την έκταση των δραστηριοτήτων της στο εξωτερικό. Τουλάχιστον το 20 με 25% της δραστηριότητας της επιχείρησης θα πρέπει να πραγματοποιείται από θυγατρικές της στο εξωτερικό, ώστε να χαρακτηριστεί αυτή ως πολυεθνική. Στο οργανωτικό πεδίο η πολυεθνικότητα της επιχείρησης σχετίζεται με το βαθμό ενσωμάτωσης των θυγατρικών της μονάδων στο σύστημα οργάνωσης, διοίκησης και παραγωγής της μητρικής εταιρείας. Η πολυεθνική επιχείρηση λειτουργεί ως ένας ενιαίος οργανισμός, που αν και αποτελείται από πολλές μονάδες εγκατεστημένες σε διαφορετικές χώρες, επιδιώκει κοινούς στόχους και συντονίζει όλες τις λειτουργίες των μονάδων της με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθείται η επιδίωξη αυτών των στόχων. Τέλος μία επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως πολυεθνική, όταν οι θυγατρικές της υπόκεινται σε κοινή στρατηγική, η οποία σχεδιάζεται και εκτελείται κάτω από μία γεωκεντρική αντίληψη. Με τον όρο γεωκεντρική, εννοούμε την οικοδόμηση διεθνών ή περιφερειακά ολοκληρωμένων δραστηριοτήτων (Κυρκιλής, 2002).

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις (ΠΕ) αποτέλεσαν μεταπολεμικά αντικείμενο μείζονος ενδιαφέροντος για τους θεωρητικούς των διεθνών οικονομικών σχέσεων, λόγω του οικονομικού μεγέθους τους, αλλά και την διεθνούς παραγωγής και μεταφοράς τεχνολογίας που συνεπάγεται η επιχειρηματική τους δράση. Η επένδυση που απαιτείται για τη δημιουργία θυγατρικών ονομάζεται άμεση (direct investment) και διακρίνεται από τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου (portfolio investments), από το γεγονός ότι ο επενδυτής διατηρεί το διοικητικό έλεγχο επί της επένδυσης και αφετέρου η ΑΞΕ έχει μακροχρόνιο χαρακτήρα και δεν ρευστοποιείται (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

Η ΠΕ αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος επιχείρησης για μία σειρά από λόγους:

- Το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η πολυεθνική επιχείρηση (ΠΕ) είναι καταρχάς άγνωστο και διακρίνεται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας.
- Οι στόχοι της ΠΕ δεν είναι συμβατοί με το κλασσικό σχήμα της μεγιστοποίησης των κερδών.
- Οι δυνατότητες της ΠΕ όσον αφορά τη δημιουργία νέων προτύπων στις διεθνείς συναλλαγές και τον επηρεασμό της διεθνούς κατανομής και χρήσης των πόρων και της κοινωνικής ευημερίας είναι πολύ μεγαλύτερες από εκείνες της εθνικής επιχείρησης που παράγει σε περισσότερες της μίας μονάδες.

Η εσωτερική μεταφορά αγαθών, υπηρεσιών και πόρων γίνεται με βάση τους στρατηγικούς τους στόχους σε τιμές που δεν καθορίζονται από τον μηχανισμό της αγοράς, αλλά από τη διοικητική ιεραρχία της πολυεθνικής και οι οποίες δεν υπακούουν στο κριτήριο μεγιστοποίησης του κέρδους της κάθε θυγατρικής αλλά της ΠΕ στο σύνολό της (Κυρκιλής, 2002).

Στο σημείο αυτό, χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής και μελέτης, οι παράγοντες εκείνοι, που ωθούν μία ΠΕ να επιλέξει να επενδύσει σε μία άλλη χώρα μέσω Άμεσης Ξένης Επένδυσης και όχι με την μορφή των εξαγωγών ή των συμφωνιών παραχώρησης (licensing). Είναι σκόπιμο να αναφερθεί πως ναι μεν η ΑΞΕ πλεονεκτούν έναντι των άλλων δύο τρόπων επιχειρηματικής επέκτασης, ωστόσο η δημιουργία μίας θυγατρικής συνεπάγεται σημαντικό κόστος για την εταιρεία, καθώς πέραν των δαπανών για εγκαταστάσεις και προσωπικό, χρειάζεται να καταβληθεί κόστος για την απόκτηση πληροφοριών για την αγορά, την αντιμετώπιση του τοπικού ανταγωνισμού και την είσοδο των αγαθών της επιχείρησης στην αγορά (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

Οι ΑΞΕ τις περισσότερες φορές είναι αλληλένδετες και εξαρτώμενες από συγκεκριμένους παράγοντες και συνθήκες της αγοράς στόχου. Η πρώτη κατηγορία παραγόντων που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην προσέλκυση ή όχι των ΑΞΕ, είναι οι λεγόμενοι «Παράγοντες παρακώλησης του Εμπορίου». Τέτοιοι παράγοντες αναφέρονται στο βαθμό ανοίγματος της οικονομίας που θα δεχθεί την επένδυση (δασμοί, μη δασμολογικά εμπόδια, επιδοτήσεις κ.α.). Ακόμη έχουμε τους

αποκαλούμενους ως «κλασσικούς παράγοντες», οι οποίοι σχετίζονται με το μέγεθος της αγοράς και το τοπικό εργατικό και κεφαλαιακό κόστος (φθηνό εργατικό δυναμικό). Μεγάλη σημασία για την προσέλκυση ΑΞΕ συγκεντρώνουν και οι «Δομικοί Παράγοντες», που εξαρτώνται από την ύπαρξη σύγχρονων υποδομών και δικτύων στις χώρες υποδοχής των επενδύσεων. Τέλος ειδική μνεία πρέπει να γίνει στους αποκαλούμενους «Παράγοντες επιχειρηματικού κινδύνου», που προκύπτουν από αξιολογήσεις εταιρικών στοιχείων σχετικά με το βαθμό επικινδυνότητας της επένδυσης (οικονομική και πολιτική σταθερότητα στην χώρα στόχο της επένδυσης, απουσία κρατικού παρεμβατισμού και γραφειοκρατίας, φορολογικές ελαφρύνσεις) (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

2.3 Οι ΑΞΕ εχθές και σήμερα – Ομοιότητες και Διαφορές

Διαχρονικά, οι λόγοι που συνετέλεσαν στην ανάληψη πρωτοβουλιών επενδυτικού τύπου, έξω από τα στενά κρατικά σύνορα, έμειναν αναλλοίωτοι στο πέρασμα του χρόνου. Κατά τον Dunning, τρεις ήταν οι λόγοι αυτοί. Αρχικά μεγάλο κίνητρο και ώθηση, έδωσε η επιθυμία για ενίσχυση του εμπορίου και των δραστηριοτήτων γύρω από αυτό (χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες), οι οποίες είχαν ως αφετηρία τους, τις ανάγκες του κράτους ή των αυτόνομων παραγωγών και καταναλωτών. Ένας πρόσθετος λόγος, ήταν η ανάγκη για εξεύρεση και απόκτηση νέων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Τέλος μεγάλη σημασία αποδόθηκε και στην ανακάλυψη νέων διόδων εκμετάλλευσης, των εγχώριων αποταμιεύσεων (Dunning, 1993).

Η αρχική πηγή προέλευσης των ΠΕ, εντοπίζεται στις διεθνείς δραστηριότητες των τραπεζιτών του Μεσαίωνα. Μεγάλες οικογένειες τραπεζιτών στην Ιταλία του 14^{ου} αιώνα (Bardi, Acciaiuoli, Peruzzi, Medici), διατηρούσαν υποκαταστήματα στο Λονδίνο, στην Μπριζ και στο Παρίσι (Wilson, 1997). Επιπλέον στο τέλος του 14^{ου} αιώνα έχουμε περίπου 150 ιταλικές τραπεζικές εταιρείες, με δραστηριότητες που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα (Hawrylyshyn, 1971).

Την περίοδο που οριοθετείται ανάμεσα στον 16^ο και 17^ο αιώνα, κολοσσιαίες ευρωπαϊκές εμπορικές εταιρείες, δημιούργησαν διευρυμένα εμπορικά δίκτυα, κυρίως στις αποικίες των ευρωπαϊκών χωρών, αποκτώντας μονοπωλιακά εμπορικά δικαιώματα, μεταξύ μητρόπολης και αποικιών με αντάλλαγμα την προώθηση των οικονομικών και πολιτικών στόχων των ευρωπαϊκών κρατών (Dunning, 1993).

Τον 19^ο αιώνα παρατηρείται μία νέα μορφή διεθνών συναλλαγών. Οι Βρετανικές ως επί το πλείστον επιχειρήσεις, ανέθεταν σε εγχώριους εμπορικούς οίκους, οι οποίοι είχαν την έδρα τους σε κάποια από τις πολλές υπερπόντιες κτήσεις, την αντιπροσώπευση τους μέσω συμβολαίων, τα οποία εμπεριείχαν ένα πλαίσιο οδηγιών όσον αφορά την προώθηση των εξαγωγών τους, αλλά άφηναν σημαντικό περιθώριο λήψης αποφάσεων στους εμπορικούς αντιπροσώπους. Λίγο μετά το 1830 οι ΑΞΕ εμφανίστηκαν ως μορφή διασυνοριακής δραστηριότητας στη μεταποίηση, ενώ την ίδια περίοδο έχουμε και τις πρώτες ευρωπαϊκές ΑΞΕ σε Αμερικάνικο έδαφος (Κυρκιλής, 2002).

Την περίοδο από το 1870 μέχρι και την έκρηξη του Α' Παγκοσμίου πολέμου, το 1914, παρατηρήθηκε μία σημαντική αύξηση των ΑΞΕ (Κυρκιλής, 2002). Την εν λόγω περίοδο παρατηρείται μία άνευ προηγουμένου ελευθερία, όσον αφορά την κίνηση διαμέσου των εθνικών συνόρων, των αγαθών του κεφαλαίου και της εργασίας. Η εποχή αυτή πέρασε την ιστορία, για την ταχεία ανάπτυξη του εμπορίου, των επενδύσεων και της οικονομίας (Nayyar, 2006).

Μία σειρά από παράγοντες ευνόησαν την αύξηση του συνολικού μεγέθους των ΑΞΕ:

- Πρώτον, η ευρεία υιοθέτηση του προστατευτισμού των εγχώριων αγορών, φαινόμενο που έκανε την εμφάνιση του στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι επιχειρήσεις προσπαθώντας να διασώσουν τις εξαγωγές τους στις προστατευόμενες αγορές κατέφυγαν στην εγκατάσταση παραγωγικών μονάδων εντός αυτών των αγορών, προκειμένου να υπερβούν τα δασμολογικά εμπόδια (Corley, 1992).
- Δεύτερον, από το 1860 και έπειτα ένα σαρωτικό κύμα τεχνολογικής προόδου και καινοτομίας, άλλαξε άρδην τον τρόπο παραγωγής και εμπορίας αγαθών. Οι αυξανόμενες ποσότητες τόσο του τελικού προϊόντος όσο και των εισροών, ώθησαν τις επιχειρήσεις να εξασφαλίσουν σταθερές αλλά και ταυτόχρονα διευρυμένες αγορές (Κυρκιλής, 2002). Παράλληλα η επιβίωση των

επιχειρήσεων σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και επιχειρηματικό περιβάλλον κατέστη δυσχερέστερη και η δομή των αγορών άλλαξε, από ανταγωνιστική σε ολιγοπωλιακή. Το ολιγοπώλιο που αναπτύχτηκε την εποχή εκείνη, ώθησε τις επιχειρήσεις να πραγματοποιήσουν περισσότερες ΑΞΕ στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (Franco, 1976).

- Τρίτον, αξιοσημείωτη είναι η βελτίωση των επικοινωνιών με την ανακάλυψη και θέση σε λειτουργία, νέων μέσων, όπως είναι το ατμόπλοιο και ο τηλεγράφος, τα οποία με την σειρά τους μείωσαν το κόστος και την αβεβαιότητα στην μεταφορά αγαθών, προσώπων και πληροφοριών σε απομακρυσμένες περιοχές (Κυρκιλής, 2002).

Εξετάζοντας στοιχεία της περιόδου από το 1870-1914, παρατηρούμε μία ραγδαία αύξηση των διεθνών επενδύσεων και των ΑΞΕ γενικότερα. Μάλιστα το 1914 το παγκόσμιο συσσωρευμένο απόθεμα των ΑΞΕ ανερχόταν σε \$14δισ. Πληροφορίες από τα ΗΕ υποστήριζαν πως το εν λόγω απόθεμα ήταν ίσο με το 9% της παγκόσμιας συνολικής παραγωγής του 1913 (UNCTAD,1994).

Σε μία συνολική θεώρηση των κινήσεων των ΑΞΕ, το 1914, σχεδόν οι μισές από τις ΑΞΕ παγκοσμίως, κατευθύνονταν στην Ασία, τη Λατινική Αμερική και την Αφρική, ενώ το άλλο μισό κατευθυνόταν στην Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική (Panie, 1992).

Οι ΑΞΕ παρά τα γεγονότα που διαδραματίζονται την περίοδο του Μεσοπολέμου, συνεχίζουν την ανοδική τους πορεία. Ενδεικτικό του κακού κλίματος της εποχής ήταν η κατάρρευση των διεθνών κεφαλαιαγορών που ήταν αποτέλεσμα της χρηματιστηριακής κρίσης του 1929. Τρία είναι τα κύρια φαινόμενα που καθόρισαν την πορεία των ΑΞΕ στο Μεσοπόλεμο. Πρώτον, η άνοδος του προστατευτισμού. Δεύτερον, ο σχηματισμός διεθνών καρτέλ στις ολιγοπωλιακές αγορές με σκοπό το μοίρασμα των αγορών και την αποφυγή του εξοντωτικού ανταγωνισμού. Τρίτον η συνεχιζόμενη άνοδος της ζήτησης των πρώτων υλών και ειδών διατροφής, που συνέβαλε στην άνοδο των ΑΞΕ εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (Κυρκιλής, 2002).

Αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο παρατηρείται, μία ταχύτατη ανάπτυξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων και των ΑΞΕ. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1960 ο ρυθμός αύξησης των ΑΞΕ, ξεπέρασε το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ πολλών εθνικών οικονομιών. Το 1980 έχουμε

υπερτριπλασιασμό του παγκοσμίου αποθέματος εισροών ΑΞΕ. Τα έτη από το 1980 έως και το 1990 το απόθεμα εκροών ΑΞΕ αυξήθηκε στις ανεπτυγμένες χώρες πάνω από τρεις φορές, ενώ στις αναπτυσσόμενες αυξήθηκε 4,8 και 8,8 φορές αντίστοιχα. Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, έχουμε μία μεταβολή στον χαρακτήρα των ΑΞΕ από επενδύσεις εκμετάλλευσης φυσικών πόρων σε επενδύσεις εκμετάλλευσης αγορών (Κυρκιλής, 2002).

Η δεκαετία του 1990 πέρασε στην ιστορία για την βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, απότοκο της αναγνώρισης των ωφελειών που προσέφεραν οι ΑΞΕ. Συνέπεια των ανώτερο ήταν, η κατάργηση των άμεσων εμποδίων στις ΑΞΕ και η αύξηση των κινήτρων για αυτές. Ακόμα ώθηση δόθηκε και από την ελάττωση των εσωτερικών εμποδίων μέσω κύματος μεταρρυθμίσεων (Moosa Imad A, 2002).

Την διετία 1998-1999 έλαβαν χώρα έντονες και δραστικές αλλαγές στις κυβερνητικές πολιτικές των χωρών υποδοχής των ΑΞΕ, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η τάση φιλελευθεροποίησης, προστασίας και προώθησης των ΑΞΕ (Moosa Imad A, 2002). Την περίοδο του 20^{ου} αιώνα, το επίκεντρο της επενδυτικής δραστηριότητας, για μία σειρά από λόγους που θα εξεταστούν ενδελεχώς στα επόμενα κεφάλαια, είναι η Ασία και πιο συγκεκριμένα η Κίνα. Οι χώρες της Ασίας συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ΑΞΕ στον αναπτυσσόμενο κόσμο, με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής να τις ακολουθούν κατά πόδας.

2.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των ΑΞΕ

Οι συνέπειες της δράσης των ΠΕ στις χώρες προέλευσης και εγκατάστασης, έχουν στο παρελθόν απασχολήσει τους μελετητές, σε μία συζήτηση που εμπεριείχε και ιδεολογικά στοιχεία. Η παρουσία των ΠΕ σε μία αγορά, συνήθως φέρνει μαζί της πρωτόγνωρα αναπτυξιακά αποτελέσματα, ειδικά αν οι ΑΞΕ εκτελούνται επιπλέον των εθνικών επενδύσεων. Η έντονη πίεση για δημιουργία υποδομών και οικονομική σταθερότητα, επιπρόσθετα με την εισαγωγή τεχνολογικής και διαχειριστικής εμπειρίας, δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες, για βελτίωση προσφοράς και αύξηση της ζήτησης (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

Ειδικά η μεταφορά τεχνολογίας είναι το μεγαλύτερο από τα πλεονεκτήματα που αποκομίζει η χώρα εγκατάστασης μαζί φυσικά με τον σχηματισμό επενδυμένου κεφαλαίου που διευρύνει και αυξάνει την παραγωγική ικανότητα της χώρας υποδοχής. Δεν πρέπει δε να παραβλέπουμε την ωφέλεια του κράτους υποδοχής, μέσω της φορολογίας του κεφαλαίου, των κερδών και των έμμεσων φόρων. Η σύγκρουση και η γενικότερη προσπάθεια κυριαρχίας σε μία αγορά, αποβαίνει πολλές φορές ευεργετική για τους τοπικούς καταναλωτές, όσον αφορά τις τιμές αλλά και την προσφερόμενη ποιότητα υπηρεσιών όσο και για τους εργαζόμενους που βλέπουν να αυξάνονται τα εισοδήματά τους (Κιτωνάκης, & Κόντης, 2005).

Οι ΑΞΕ μεταφέρουν στην χώρα εγκατάστασής τους ένα πακέτο εισροών, όπως κεφάλαιο, τεχνολογία, τεχνογνωσία σε μεθόδους οργάνωσης, διοίκησης και μάρκετινγκ. Αυτή η συνεχόμενη και ογκώδης μεταφορά πόρων, δίνει την δυνατότητα στις οικονομίες που φιλοξενούν τις ΑΞΕ, να αυξήσουν το εγχώριο προϊόν τους. Η εισαγωγή τεχνολογίας από το εξωτερικό επιταχύνει τη χρήση νέων μεθόδων και κατά συνέπεια την απόδοσή τους σε όρους αύξησης του προϊόντος και ανταγωνιστικότητας (Κυρκιλής, 2002).

Αν και δεν υπάρχει μία θεωρητική συναίνεση ως προς την σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης, έχει αρχίσει να επωάζεται η εντύπωση, ότι οι ΑΞΕ και η οικονομική μεγέθυνση συσχετίζονται και το πρόσημο που προκύπτει από την συσχέτιση αυτή, είναι θετικό. Οι Borenzstein, DeGregorio και Lee (1995) χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 69 αναπτυσσόμενων χωρών επιβεβαιώνουν τη θετική σχέση μεταξύ ΑΞΕ και οικονομικής μεγέθυνσης (Κυρκιλής, Δ. 2002).

Ο Romer (1993), σε μελέτη του σχετικά με τα οφέλη των ΑΞΕ για τις οικονομίες που δέχονται τέτοιου είδους επενδύσεις, κατέληξε στο συμπέρασμα, πως υπάρχει ένα τεράστιο «χάσμα ιδεών», μεταξύ πλούσιων και φτωχών χωρών. Συνεπώς οι ΑΞΕ μπορούν να διευκολύνουν τη μεταφορά τεχνολογικής και επιχειρησιακής τεχνογνωσίας στις φτωχότερες χώρες. Οι ΑΞΕ επομένως μπορούν να δώσουν ώθηση στην παραγωγικότητα όλων των επιχειρήσεων και όχι μόνο σε εκείνες που λαμβάνουν το ξένο κεφάλαιο. Αποτέλεσμα των προλεχθέντων, μπορεί να είναι κάποια γενικότερα spillovers για ολόκληρη την οικονομία (Romer, 1993).

Όπως είδαμε και ανωτέρω, μία πολύ θετική συνέπεια που έχει η προσέλκυση και εγκατάσταση ΑΞΕ σε μία χώρα υποδοχής, είναι αναμφίλεκτα, η δημιουργία και προσφορά θέσεων εργασίας. Υπάρχουν τρεις τρόποι προκειμένου να επιτευχθεί αυτό. Σε πρώτη φάση οι ξένες θυγατρικές απασχολούν άτομα από την εγχώρια αγορά εργασίας. Επιπρόσθετα λόγω της διασύνδεσης της αξιακής αλυσίδας, δημιουργούνται θέσεις εργασίας στις επιχειρήσεις που είναι προμηθευτές, υπεργολάβοι ή φορείς παροχής υπηρεσιών σε αυτές. Τέλος καθώς οι επιχειρήσεις που έχουν άμεση σχέση με τις ΑΞΕ επεκτείνονται και έχουμε αύξηση της τοπικής οικονομίας, γεννώνται νέες θέσεις εργασίας, σε τομείς που δεν έχουν καμία σύνδεση (άμεση-έμμεση) με τις αρχικές ΑΞΕ (Sun, 2002).

Πέραν των πολλών και θετικών στοιχείων που κομίζουν οι ΠΕ και κατά συνέπεια οι ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής, είναι λογικό να υπάρχουν και κάποια αρνητικά στοιχεία τα οποία χρήζουν αναφοράς και εξέτασης των συνεπειών τους.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η σύγκρουση και η προσπάθεια κυριαρχίας σε μία αγορά ενδεχομένως να αποβεί ευεργετική για τους τοπικούς καταναλωτές, παράλληλα όμως ελλοχεύουν πολλοί και σημαντικοί κίνδυνοι, κυρίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της χώρας εγκατάστασης, οι οποίες πλήττονται άμεσα από την είσοδο εταιρικών κολοσσών στην τοπική αγορά, οι οποίοι απειλούν να τις εκτοπίσουν. Ακόμη η υπερβολική εξάρτηση από τις ξένες επενδυτικές ροές, μπορεί να καταστήσει εξαιρετικά ευάλωτη μία οικονομία, θέτοντας σε μορφή ομηρίας τις οικονομικές επιλογές μίας χώρας (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

Ένας άλλος κίνδυνος-αρνητική συνέπεια μίας ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής, εντοπίζεται στην πιθανότητα, μέρος των επενδύσεων των πολυεθνικών στο εξωτερικό, να χρηματοδοτείται όχι με μεταφορά κεφαλαίου, αλλά με επανεπένδυση κερδών, τα οποία δημιουργήθηκαν στην εγχώρια οικονομία ή με άντληση κεφαλαίων από την εγχώρια κεφαλαιαγορά. Έτσι αποσπάται ένα μέρος της χρηματοδότησης που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι εγχώριες επιχειρήσεις (Κυρκιλής, 2002).

Μερικά από τα συνήθη προβλήματα που ανακύπτουν και προκαλούν διενέξεις μεταξύ ΠΕ και χωρών εγκατάστασης, αναδεικνύοντας ένα ακόμα πρόβλημα που προκαλεί η δραστηριότητα των ΠΕ εκτός συνόρων, έχει να κάνει με την ακατάλληλη ή παρωχημένη τεχνολογία που οι τελευταίες εισάγουν και η επίτευξη από αυτές, υπερκανονικών κερδών. Επιπρόσθετα, η είσοδος πολυεθνικών στην τοπική

αγορά, μπορεί να διαδραματίσει αποφασιστικής σημασίας ρόλο στην διαμόρφωση του επιπέδου των μισθών και να ασκήσει πιέσεις για έντονη ευελιξία στην αγορά εργασίας. Επίσης η ΠΕ μπορεί να αντιμετωπίσει πιο δραστικά τα συνδικαλιστικά ή συντεχνιακά αιτήματα, αφού από την φύση της, μπορεί να αποσυρθεί από μία αγορά και να τοποθετηθεί σε μία άλλη, που της παρέχει ευνοϊκότερους όρους (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

Στις αρνητικές συνέπειες των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής, μπορούν ακόμη να συμπεριληφθούν οι εξής:

- Η απόκτηση μονοπωλιακής ή δεσπόζουσας θέσης στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής, η οποία ενδέχεται να έχει αρνητικές συνέπειες, τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις.
- Πολύ συχνό φαινόμενο αποτελεί, η εξαγορά και στην συνέχεια το κλείσιμο μίας εγχώριας επιχείρησης, με απώτερο στόχο, την μείωση του διεθνούς ανταγωνισμού της επιχείρησης που πραγματοποιεί την ΑΞΕ.
- Ακόμα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή σε ένα φαινόμενο που κάνει συχνά την εμφάνισή του και το οποίο σχετίζεται, με την μεταφορά κερδών σε άλλες χώρες, μέσω του αποκαλούμενου «ενδοεπιχειρησιακού εμπορίου» αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου αυτά να μην φορολογηθούν στην χώρα υποδοχής. Στόχος της ΠΕ είναι να φορολογηθούν τα κέρδη σε άλλη χώρα, με χαμηλούς ή ανύπαρκτους φορολογικούς συντελεστές.

Στα προαναφερθέντα προβλήματα μπορούν να προστεθούν, η δυνατότητα μεταφοράς ρυπογόνων παραγωγικών διαδικασιών από την χώρα βάσης σε περιοχές με ελαστικότερο θεσμικό πλαίσιο και η καταχρηστική εκμετάλλευση φυσικών πόρων, έναντι μικρών ωφελημάτων για την τοπική κοινωνία. Συν της άλλης, η γένεση νέων καταναλωτικών συνηθειών που ενδεχομένως αλλοιώνουν τις πολιτισμικές σταθερές, στις οποίες στηρίζονται τα θεμέλια των τοπικών κοινωνιών, σε συνδυασμό με την απροθυμία ανάληψης κοινωνικής ευθύνης που συνεπάγεται η είσοδος των πολυεθνικών σε χώρες του υπανάπτυκτου Νότου, επιβαρύνει και επιτείνει τα τοπικά προβλήματα, αναιρώντας τα όποια πλεονεκτήματα προσφέρει η επένδυση σε επίπεδο εθνικής οικονομίας (Κιτωνάκης & Κόντης, 2005).

2.5 Οικονομική Θεωρία των ΑΞΕ

Λαμβάνοντας υπόψη το Νεοκλασικό θεωρητικό υπόδειγμα, οι ανεπτυγμένες χώρες, επειδή είναι πλουσιότερες σε κεφάλαιο από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, προσφέρουν σχετικά χαμηλά επιτόκια και ποσοστά κέρδους και έτσι το κεφάλαιο τείνει να αναζητά επενδυτικές ευκαιρίες στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η ανεπάρκεια κεφαλαίου έχει ως συνέπεια σχετικά υψηλά επιτόκια και ποσοστά κέρδους. Αυτό το επιχείρημα μπορεί να δίνει μία εξήγηση των διεθνών επενδύσεων για την πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο περίοδο, αλλά είναι εντελώς ακατάλληλο να αποδώσει την σύγχρονη πραγματικότητα. Άλλωστε η έννοια της ΑΞΕ δεν υπάρχει στο νεοκλασικό μοντέλο και συνεπώς δεν αναγνωρίζεται ως οικονομικό φαινόμενο (Κυρκιλής, 2002).

Μία πολύ γνωστή θεωρία που προσπάθησε να προσεγγίσει τις ΑΞΕ από μακροοικονομική σκοπιά, είναι αυτή του R. Vernon. Η θεωρία του ονομάστηκε «κύκλος ζωής του προϊόντος». Ο Vernon αναφέρει χαρακτηριστικά, πως οι επιχειρήσεις μίας οποιασδήποτε ανεπτυγμένης χώρας του κόσμου, δεν μπορούν να διακριθούν από τις επιχειρήσεις οποιασδήποτε άλλης ανεπτυγμένης χώρας του κόσμου, όσον αφορά την προσπέλαση τους στην επιστημονική γνώση. Είναι ωστόσο λάθος συνεχίζει ο Vernon, να υποθέσουμε ότι οι ίσες δυνατότητες προσπέλασης στις επιστημονικές αρχές σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες σημαίνει και ίσες πιθανότητες εφαρμογής των αρχών αυτών στην παραγωγή νέων προϊόντων (Vernon, 1966).

Μπαίνοντας στην ουσία της θεωρίας του Vernon, βλέπουμε ότι κάθε προϊόν ακολουθεί έναν κύκλο ζωής περνώντας από την καινοτομία στην ωρίμανση, στην παρακμή και τέλος στην αχρηστία. Στην αρχική φάση του κύκλου του προϊόντος, οι εταιρείες εξάγουν νέα προϊόντα από την βιομηχανική τους βάση, αλλά με την πάροδο των ετών πολλές αλλαγές που συνδέονται με την ωρίμανση του προϊόντος, όπως είναι η τυποποίηση των τεχνικών παραγωγής, η διάχυση στο εξωτερικό της βιομηχανικής τεχνογνωσίας και η δημιουργία σημαντικής ξένης ζήτησης για το προϊόν, υποκινούν την είσοδο ξένων εταιρειών στην αγορά και την υπονόμηση των μονοπωλιακών τους θέσης. Κατά συνέπεια, όπως αποδεικνύει η θεωρία του Vernon, οι ΑΞΕ είναι κυρίως ένα τέχνασμα που χρησιμοποιούν οι εταιρείες προκειμένου να προκαταλάβουν τον ξένο ανταγωνισμό και να διατηρήσουν τις μονοπωλιακές τους προσόδους (Gilpin, 2009).

Στην θεωρία του Vernon παρατηρούμε ότι εξαγωγές και ΑΞΕ αναφέρονται σε διαφορετικά στάδια του κύκλου ζωής του προϊόντος. Την θεωρία του την ανέπτυξε, βασισμένος στην παρατήρηση της Αμερικάνικης οικονομίας το 1966.

Η θεωρία του κύκλου ζωής του προϊόντος, αποτελεί μία σημαντική εξέλιξη στη διαδρομή προς της ερμηνεία της δομής του διεθνούς εμπορίου και των ΑΞΕ. Συνδυάζει μάλιστα την προσφορά με την ζήτηση μέσω της δομής της αγοράς. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων πραγματοποιείται στη βάση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που είναι αποκλειστικά στην επιχείρηση η οποία τα δημιουργεί και η επιχείρηση επιλέγει μεταξύ εναλλακτικών λύσεων κάθε φορά την ανταγωνιστική στρατηγική που θεωρεί ότι εξυπηρετεί την επιβίωση και ανάπτυξη της. Η ΑΞΕ είναι μία από τις εναλλακτικές λύσεις και το υπόδειγμα προβάλλει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες η πιθανότητα επιλογής αυξάνετε (Κυρκιλής, 2002).

Μία άλλη πολύ σημαντική οικονομική θεωρία σχετικά με τις ΑΞΕ, είναι αυτή που αναπτύχθηκε από τον J. Dunning (1998) και η οποία έχει πάρει την ονομασία «εκλεκτικιστική θεωρία» ή «εκλεκτικό παράδειγμα». Το εκλεκτικό παράδειγμα που ανέπτυξε ο Dunning και η σχολή του Ρίντινγκ, μας προσφέρει σημαντικές γνώσεις σχετικά με την πολυεθνική επιχείρηση, καθώς δίνει έμφαση στην τεχνολογία ως παράγοντα για την ανάπτυξη της πολυεθνικής επιχείρησης. Ωστόσο η εκλεκτικιστική θεωρία, δύσκολα μπορεί να εκληφθεί ως θεωρία που θα αναγνώριζαν οι παραδοσιακοί οικονομολόγοι. Πρόκειται περισσότερο για μία συλλογή ιδεών που συγκεντρώθηκαν από πολλές πηγές και πολλές έρευνες σχετικά με την ΠΕ. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, η μοναδική φύση και η εξαιρετική οικονομική επιτυχία της ΠΕ οφείλονται σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που δίνουν στην ΠΕ πλεονεκτήματα έναντι των καθαρά εγχώριων επιχειρήσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτά, είναι η ιδιοκτησία, η τοποθεσία και κυρίως η εσωτερίκευση. Η επιχείρηση θα πρέπει να έχει στην κατοχή της ιδιοκτησιακά πλεονεκτήματα αποκλειστικής χρήσης έναντι αλλοδαπών επιχειρήσεων, τα οποία είναι δύσκολο να αντιγραφούν. Η επιχείρηση έλκει πλεονεκτήματα από την επενδυτική της δραστηριότητα, σε συγκεκριμένη χώρα του εξωτερικού, σύμφωνα με τα οποία καθίσταται ικανή να επιλέξει τον τόπο δραστηριοποίησης της (Gilpin, 2009).

Τέλος μία τρίτη θεωρία που ασκεί μεγάλη επιρροή στον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι ΑΞΕ και στην οικονομική τους διάσταση, είναι αυτή του Porter, η οποία αναπτύχθηκε το 1990 και ονομάστηκε διαμάντι του ανταγωνισμού. Ο Porter υποθέτει αξιωματικά ότι οι διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες χαρακτηρίζονται από μια «αλυσίδα αξιών», που κυμαίνονται από την εξαγωγή πρώτης ύλης μέχρι την παραγωγή και το μάρκετινγκ. Στην ανάπτυξη της θεωρίας του «Στρατηγικό Μάνατζμεντ», ο Porter ακολουθεί τον ορισμό των εγγενών πλεονεκτημάτων των πολυεθνικών εταιρειών την εκλεκτικιστικής θεωρίας. Το συντριπτικό πλεονέκτημα της ΠΕ έναντι των εγχώριων εταιρειών, είναι πως η πρώτη παρέχει πρόσβαση σε μία μεγάλη γκάμα πιθανών στρατηγικών μέσω των οποίων μπορεί να συνδεθεί και να αντλήσει οφέλη από την αλυσίδα των αξιών. Η ουσία του στρατηγικού μάνατζμεντ, είναι ότι η ΠΕ έχει στην διάθεση της πιο εκτεταμένες επιλογές και τεχνικές από ότι έχουν ακόμη και οι μεγαλύτερες εγχώριες εταιρείες. Μέσω των σύγχρονων επικοινωνιακών τεχνολογιών και του μονοπωλίου των πηγών της πληροφόρησης, η ΠΕ μπορεί να καταστεί κυρίαρχη τόσο επί των εγχώριων όσο και επί των διεθνών ανταγωνιστών της (Gilpin, 2009).

2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι οι ΑΞΕ είναι ουσιαστικά η διαδικασία δημιουργίας θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό από την μητρική εταιρεία. Οι ΑΞΕ οφείλουν να διαθέτουν το στοιχείο της συνέχειας και να έχουν μακρόπνοο πλάνο. Βασικός φορέας υλοποίησης τους είναι οι ΠΕ. Οι ΑΞΕ έχουν μακροχρόνιο χαρακτήρα και δεν ρευστοποιούνται. Παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή της πραγματοποίησης ΑΞΕ είναι μεταξύ άλλων, το σταθερό οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον καθώς και οι συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας. Επιπρόσθετα πολύ σημαντική είναι η κοινωνική ειρήνη και πολιτική σταθερότητα. ΑΞΕ εντοπίζονται ήδη από τον 14^ο αιώνα ενώ σημαντική ακμή παρουσιάζουν τον 16^ο και 17^ο αιώνα. Από το 1870 μέχρι και το ξέσπασμα του Α'ΠΠ, έχουμε αύξηση των ΑΞΕ. Τεράστια ωστόσο ανάπτυξη των ΠΕ και κατά συνέπεια των ΑΞΕ έχουμε με το τέλος του Β'ΠΠ. Χρίζει αναφοράς, πως η δεκαετία του 1990 πέρασε στην ιστορία, για την βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, ως συνέπεια των ωφελημάτων που έφεραν οι ΑΞΕ. Τον 20^ο αιώνα το επίκεντρο της

επενδυτικής δραστηριότητας είναι η Ασία και η Κίνα. Θετικές επιδράσεις των ΑΞΕ είναι, η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας των χωρών υποδοχής, καθώς και η αύξηση του ΑΕΠ των χωρών αυτών, ενώ δεν πρέπει να παραβλέπουμε και την αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Στα αρνητικά σημειώνουμε την προσπάθεια κυριαρχίας σε μία αγορά, η οποία μπορεί να αποβεί καταστροφική για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Σχετικά με τις οικονομικές θεωρίες που δημιουργήθηκαν για να μελετήσουν και να αποδώσουν την ουσία του φαινομένου των ΑΞΕ, τρεις είναι αυτές που ξεχωρίζουν. Η πρώτη είναι η θεωρία που έχει μείνει γνωστή ως «κύκλος ζωής προϊόντος», του R. Vernon. Η θεωρία του, αναπτύχθηκε το 1966, μέσω ενδελεχούς παρατήρησης της Αμερικάνικης οικονομίας. Είναι μία θεωρία που συνεισφέρει αρκετά στην κατανόηση του διεθνούς εμπορίου και του ρόλου των ΑΞΕ. Η δεύτερη θεωρία, αναπτύχθηκε το 1988 από τον J. Dunning και περιγράφει τους παράγοντες που πρέπει να πληρούνται προκειμένου μία επιχείρηση να προβεί σε επενδυτικές δράσεις στο εξωτερικό. Η θεωρία του ονομάστηκε «εκλεκτικό παράδειγμα». Τελευταία αλλά εξίσου σημαντική θεωρία είναι αυτή του Porter, με την ονομασία «διαμάντι του ανταγωνισμού». Η θεωρία αυτή στοχεύει να καταδείξει το ανταγωνιστικό περιβάλλον μίας χώρας για επιτυχία ορισμένων βιομηχανιών και κάνει εκτενή αναφορά στους παράγοντες που προσδιορίζουν τα ανωτέρω πλεονεκτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Κίνα: Ιστορία-Κοινωνία και Οικονομικό-Πολιτικό Σύστημα.

Εικόνα 1.Χάρτης της Κίνας.

Πηγή: (ChinaTour, 2014)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Διαχρονικά η Κίνα υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα και λαμπρότερα κέντρα πολιτισμού του ανατολικού ημισφαιρίου. Ο μακραίονος πολιτισμός της και η κεντρική της γεωγραφική θέση στην ΝΑ Ασία, έκαναν τους κατοίκους της να πιστεύουν πως η χώρα τους αποτελούσε για αιώνες το μεσαίο βασίλειο. Πολύ πριν τις κατακτήσεις των ευρωπαϊών θαλασσοπόρων, η κινεζική ποντοπόρος ναυτιλία είχε επιτρέψει στους ηγεμόνες της Κίνας να αποκτήσουν μια εικόνα για τον «έξω» κόσμο. Ωστόσο ο διαχρονικός φόβος για οτιδήποτε το διαφορετικό και ξένο προς την κουλτούρα της, έκανε την Κίνα να αποτραβηχτεί από το προσκήνιο, αφήνοντας το πάνω χέρι στις δυτικές δυνάμεις, χάνοντας τα οφέλη της του εμπορίου και της βιομηχανικής επανάστασης.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί επιχειρείται μία ανασκόπηση του ιστορικού υποβάθρου της Κίνας, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, της οικονομικής και κοινωνικής της εξέλιξης, με έμφαση στην περίοδο μετά το θάνατο του προέδρου Μάο και την άνοδο στην εξουσία του μεταρρυθμιστή και περισσότερο φιλελεύθερου Ντένγκ. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πορεία της Κινεζικής οικονομίας από το 1992 και μετά, κυρίως χάρη στην προσέλκυση ΑΞΕ αλλά και των επιλογών της κεντρικής κυβέρνησης, για στροφή στο δυτικό τρόπο ανάπτυξης, χωρίς να παραβλέπεται η κομμουνιστική ιδεολογία. Φυσικά δεν γίνεται να μην αναφερθούν, οι κίνδυνοι αλλά και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κίνα σήμερα. Κίνδυνοι και προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά από την νέα κινεζική ηγεσία, αν δεν επιθυμεί να βρεθεί προ δυσάρεστων εκπλήξεων και αδιεξόδων.

3.1 Ανασκόπηση του Ιστορικού υποβάθρου της Κίνας

Η Κίνα, υπήρξε ένα από τα τέσσερα μεγάλα και λαμπρά κέντρα πολιτισμού του ανατολικού ημισφαιρίου μαζί με την Ευρώπη, την Μέση Ανατολή και την Ινδία. Ωστόσο για λόγους κυρίως γεωγραφικούς, ήταν το πιο απομονωμένο εκ των τεσσάρων. Ο περίφημος δρόμος του μεταξιού στα βόρεια των Ιμαλαΐων καθώς και οι θαλάσσιες επικοινωνίες στο νότο, επέτρεπαν σημαντικές συναλλαγές, ανάμεσα στην Κίνα και στα άλλα τρία μεγάλα κέντρα πολιτισμού της περιόδου εκείνης (Παπασωτηρίου, 2013).

Ο Κινεζικός πολιτισμός άρχισε να αναπτύσσεται περίπου από το 2200 π.χ. στην βορειοανατολική Κίνα. Από εκεί οι λεγόμενοι Χαν, οι αυθεντικοί Κινέζοι, επεξέτειναν την κυριαρχία τους και εγκαταστάθηκαν στην νοτιοανατολική και νοτιοδυτική Κίνα. Οι Χαν σήμερα είναι το κυρίαρχο φύλο και αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό του πληθυσμού πολύ κοντά στο 92%. Η κινεζική αυτοκρατορική παράδοση, εδραιώθηκε το 221 π.χ. και συνέχισε να υπάρχει, αλλάζοντας αρκετές δυναστείες, μέχρι και το 1911 (Παπασωτηρίου, 2013).

Σε περιόδους κινεζικής παντοδυναμίας η Κινεζική αυτοκρατορία διέθετε σημαντικές μη κινεζικές περιοχές όπως, την Κορέα και το Βιετνάμ τον 8^ο αιώνα. Σε χρονικές στιγμές που η αυτοκρατορία εξασθενούσε, ευμεγέθη τμήματα της, περνούσαν στην κυριαρχία ξένων ηγεμόνων. Πάντως η Κίνα, έλαβε την μεγάλη σε

έκταση μορφή της, με τις δυτικές κατακτήσεις της δυναστείας των Τσινγκ, τον 18^ο αιώνα. Η παραδοσιακή Κίνα, λόγω του γεγονότος ότι ήταν γεωγραφικά αποκομμένη από τα υπόλοιπα πολιτισμικά κέντρα του κόσμου, ανέπτυξε σταδιακά για τον εαυτό της, με βάση και την εικόνα που είχε για τους γείτονές της, την εικόνα του Μεσαίου Βασιλείου, γύρω από το οποίο εξελισσόταν η διεθνής πολιτική (Παπασωτηρίου, 2013).

Η τεράστια δύναμη και ο πλούτος της Κίνας φαίνονται και από την ναυτική ισχύ της και την ποντοπόρο ναυτιλία της, η οποία επί δυναστείας Μίνγκ, μεταξύ του 1405 και του 1431, απέστειλε επτά μεγάλους στόλους γύρω από την Ασία, ως τον Περσικό κόλπο, την Ερυθρά θάλασσα και την Ανατολική Αφρική. Ο σκοπός των αποστολών ήταν κυρίως πολιτικός και διπλωματικός, να δείξει η Κίνα την ισχύ που διέθετε σε μακρινές περιοχές (Παπασωτηρίου, 2013).

Ξαφνικά ωστόσο η Κινεζική ηγεσία, επηρεασμένη και από τις προκαταλήψεις και τους φόβους των ακραίων κομφουκιανιστών λογίων, οι οποίοι υποστήριζαν πως η Κινεζική κοινωνία θα διαφθαρεί και θα χάσει πολλή από την δύναμη της, αν έρθει σε επαφή με άλλους πολιτισμούς, αποφάσισε το 1525, την καταστροφή κάθε ποντοπόρου πλοίου και μάλιστα από το 1551, εθεωρείτο ποινικό αδίκημα να ταξιδεύει ένας Κινέζος σε ποντοπόρο πλοίο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την οπισθοδρόμηση της Κίνας, καθώς και την εμπορική της καθυστέρηση, κατά συνέπεια άνοιξε το δρόμο σε μεγάλες και παράτολμες ναυτικές δυνάμεις, όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ολλανδία και η Βρετανία, να την ξεπεράσουν και να αναδειχθούν σε ηγέτιδες εμπορικές δυνάμεις, με μεγάλη οικονομική επιφάνεια (Παπασωτηρίου, 2013).

Η Κίνα αποτέλεσε από τον 11^ο έως και τον 15^ο αιώνα με μεγάλη διαφορά, την πιο ανεπτυγμένη χώρα στον κόσμο οικονομικά και τεχνολογικά. Επιπρόσθετα είχε μία λαμπρή εκτεταμένη χρονικά, πολιτισμική παράδοση. Από τον 16^ο αιώνα όμως περιήλθε σε κατάσταση παρακμής και οικονομικής στασιμότητας, σε σύγκριση με την Ευρώπη, η οποία προχωρούσε στα μονοπάτια της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η Κίνα ήταν αυτή που πρώτη ήρθε σε επαφή με τους Ευρωπαίους, τον 18^ο και 19^ο αιώνα, λίγες δεκαετίες μάλιστα πριν από την μεγάλη της αντίπαλο Ιαπωνία. Ωστόσο φοβούμενη όπως είδαμε και ανωτέρω, την επιρροή που θα είχαν οι ξένες αντιλήψεις και ιδέες στην κινεζική κοινωνία και κατά συνέπεια στην ηγεσία της ίδιας της Κίνας,

με την αναστύλωση Τανγκ-Τσί το 1860 η κομφουκιανή ηγετιδα τάξη, περιόρισε την δυτική επιρροή και επεδίωξε να δώσει νέα πνοή στο παραδοσιακό κινεζικό σύστημα (Παπασωτηρίου, 2008).

Το 1840 είχε προηγηθεί ο αποκαλούμενος και «Πόλεμος του Οπίου», στον οποίο ενεπλάκησαν η Κίνα και η Μ. Βρετανία. Οι Άγγλοι έχοντας ως στόχο την διείσδυση και διάλυση του Κινεζικού κράτους, άρχισαν να εισάγουν και να προωθούν στους Κινέζους το όπιο. Στον πόλεμο που ακολούθησε μεταξύ των δύο δυνάμεων, οι Κινέζοι ηττήθηκαν και αποδέχθηκαν το εμπόριο του οπίου. Επιπρόσθετα παραχώρησαν στην Βρετανία το Χονγκ Κόνγκ και επέτρεψαν σε αγγλικά εμπορικά πλοία να κάνουν χρήση, πέντε κινεζικών εμπορικών λιμένων. Τα ανωτέρω επισφραγίστηκαν με την ταπεινωτική συνθήκη της Nanjing, η οποία αντιπροσώπευε την αρχή ενός νέου εμπορικού συστήματος (Zhang, Krug, & Reinmoeller, 2004).

Στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα όσο και στις αρχές του 20^{ου}, η βιομηχανική ανάπτυξη της δύσης πραγματοποίησε γιγαντιαία άλματα και διεύρυνε το χάσμα στο οικονομικό επίπεδο μεταξύ των προηγμένων οικονομιών και των υπολοίπων χωρών. Η μόνη χώρα εκτός Δύσης που κατάφερε να ακολουθήσει την δυναμική που διαμορφώθηκε ήταν η Ιαπωνία. Η Κίνα παρέμεινε καθηλωμένη στις προκαταλήψεις και τους φόβους της άρχουσας τάξης των κομφουκιανιστών λογίων. Το εμπόριο και η βιομηχανία ήταν ξένα ή απαξιωμένα με βάση τις παραδοσιακές κομφουκιανικές αντιλήψεις (Παπασωτηρίου, 2013).

Οι συνέπειες από την οικονομική καθυστέρηση, σε σχέση με τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις της εποχής, ήταν όπως αποδείχτηκε καταστροφικές για την Κίνα. Το πρώτο πλήγμα ήταν η ήττα από την Ιαπωνία στον περιορισμένο Σινοιαπωνικό πόλεμο το 1894-1895. Οι καταστροφές όμως δεν σταμάτησαν εκεί. Το 1931, η Ιαπωνία εισέβαλε στην Ματζουρία και το 1937 στην κυρίως Κίνα, κατακτώντας επί σειρά ετών πολλά κινεζικά εδάφη (Παπασωτηρίου, 2008).

Μετά την ήττα και την ταπείνωση των Κινέζων από τους Ιάπωνες κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου που είχε ως αποτέλεσμα την κατοχή από τους τελευταίους, μεγάλων τμημάτων γης στην ενδοχώρα της Κίνας, το τέλος του πολέμου βρίσκει τον κινεζικό λαό και πάλι διχασμένο, με το ξέσπασμα του Κινεζικού εμφυλίου πολέμου, ανάμεσα στο εθνικιστικό κόμμα Γκουόμιτανγκ και στο Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας.

Το 1949 οι Κομμουνιστές κατάφεραν να ενισχύσουν σε σημαντικό βαθμό τις θέσεις τους στις αγροτικές περιοχές της Κίνας. Με τον τρόπο αυτό βρήκαν τελικά τους πόρους και το έμπυχο δυναμικό, έτσι ώστε να επικρατήσουν των εθνικιστών. Το ίδιο έτος το ΚΚΚ ιδρύει την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (Sull, 2005).

Τα χρόνια που ακολούθησαν μετά την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ήσαν ιδιαίτερος δύσκολα για τον κινεζικό λαό. Οι Κομμουνιστές εφάρμοσαν διώξεις ενάντια σε όσους θεωρούσαν επικίνδυνους για το καθεστώς. Κάθε έτος οι στόχοι αναπροσαρμόζονταν και κανένας δεν μπορούσε να νιώθει ασφάλεια (Νικολακόπουλος, 2005).

Το 1956-1958 ο Μάο προχώρησε σε κολεκτιβοποίηση του αγροτικού τομέα. Όπως και στην Σοβιετική Ένωση την δεκαετία του 1930, έτσι και στην Κίνα του Μάο, η κολεκτιβοποίηση του αγροτικού τομέα είχε ως αποτέλεσμα να παίρνει το κράτος από τους αγρότες ένα σημαντικό μέρος της παραγωγής τους, προς όφελος των πόλεων και της βιομηχανίας με πενιχρά οφέλη για τους ίδιους. Στα τέλη του 1950 ο Μάο βγήκε από την σκιά της Σοβιετικής Ένωσης και ακολούθησε ένα καθαρά δικό τους δρόμο προς την κομμουνιστική ουτοπία (Παπασωτηρίου, 2013).

Το 1958 ο Μάο ενορχήστρωσε το Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός. Πρόκειται για μία άνευ προηγουμένου κινητοποίηση της κινεζικής κοινωνίας με σκοπό την ταχύτερη ανάπτυξη της οικονομίας. Η αύξηση της παραγωγής θα προερχόταν από τον επαναστατικό ενθουσιασμό των μαζών. Εφόσον πετύχαινε τους στόχους του, το Μεγάλο Άλμα θα ενίσχυε την Κίνα απέναντι στις δυνάμεις της δύσης. Στα πλαίσια του σχεδίου αυτού κολεκτιβοποιήθηκε και το τελευταίο 5% της αγροτικής γης που είχε παραμείνει ως ιδιωτική ιδιοκτησία (Παπασωτηρίου, 2013).

Το Μεγάλο Άλμα και οι αστοχίες του είχαν ως αποτέλεσμα μεταξύ των ετών 1958-1961, να πεθάνουν από την πείνα περίπου 30 εκατομμύρια Κινέζοι. Αργότερα, η εκστρατεία αυτή, αναγνωρίστηκε ως μία από τις μεγαλύτερες ανθρωπογενείς καταστροφές στην ιστορία της ανθρωπότητας (Παπασωτηρίου, 2013).

Το 1966 στα πλαίσια της Μεγάλης Προλεταριακής Πολιτιστικής Επανάστασης, ο Μάο εξαπέλυσε τον ανθό του κινεζικού έθνους, τους Κόκκινους Φρουρούς, σε μία κίνηση για ανάκτηση της κυριαρχίας στην χώρα (Νικολακόπουλος, Σ. 2005). Η Πολιτιστική Επανάσταση διήρκεσε από τον Μάιο του 1966 ως τον Οκτώβριο του 1976 και ευθύνεται για το πιο σφοδρό πλήγμα και τις βαρύτερες απώλειες που υπέστησαν το ΚΚΚ, το κράτος και ο λαός, από την σύσταση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Το ανωτέρω συμπέρασμα προέκυψε από την συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΚ το 1981 (Παπασωτηρίου, 2013).

Μετά τον θάνατο του Μάο το 1976, αναδύθηκε ένας συνασπισμός ηγετών. Κοινή τους επιθυμία ήταν να πάνε κόντρα στις καταχρήσεις της διακυβέρνησης του Μάο. Μετά από μία περίοδο εσωτερικών διεργασιών, ηγέτης του ΚΚΚ και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας αναδείχτηκε ο Ντένγκ Σία Πινγκ. Ο Ντένγκ έφερε μαζί του ένα νέο εκσυγχρονιστικό όραμα για την χώρα, με βασικό του μοτίβο πως «πρέπει να αναζητούμε την αλήθεια στα γεγονότα» (Νικολακόπουλος, 2005).

Μία από τις σπουδαιότερες αν όχι η σπουδαιότερη μεταρρύθμιση του Ντένγκ και του οικονομικού εγκεφάλου Τσεν Γιούν, ήταν η δημιουργία των Ειδικών Οικονομικών Ζωνών, αρχικά στην επαρχία Guangdong και έπειτα στην επαρχία Fujian. Οι ζώνες αυτές είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο εισέρευσαν στην Κίνα μαζικά ΑΞΕ και τεχνολογία. Η επιτυχία αυτή έκανε το Πεκίνο να δώσει και σε άλλες περιοχές την άδεια να πράξουν το ίδιο. Το 1994 έχουμε την προσθήκη άλλων δεκατεσσάρων πόλεων (Sull, 2005).

Μελανό σημείο στην σύγχρονη ιστορία της Κίνας αποτελούν αναμφίλεκτα, τα πολύ σοβαρά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην πλατεία Τιανανμέν του Πεκίνου το 1989. Στις 27 Απριλίου του 1989, ξεσπούν πολύ μεγάλες ταραχές και διαδηλώσεις, φέρνοντας μεγάλα τμήματα της κινεζικής κοινωνίας αντιμέτωπα με την πολιτική ηγεσία τους. Στις 13 Μαΐου του ίδιου έτους, χιλιάδες διαδηλωτές κατέλαβαν την πλατεία Τιανανμέν ξεκινώντας απεργία πείνας. Ο Ντένγκ Σία Πίνγκ, προκειμένου να θέσει σε τάξη την κατάσταση που είχε δημιουργηθεί, αποφάσισε την κήρυξη

στρατιωτικού νόμου. Ωστόσο η ανυπακοή της κινεζικής κοινωνίας ήταν ιδιαίτερα έντονη και δεν άφησε πολλά περιθώρια στην κινεζική πολιτική ηγεσία, η οποία διέταξε στρατιωτική εισβολή στο Πεκίνο. Η εισβολή ξεκίνησε στις 3 Ιουνίου του 1989 και συνεχίστηκε στις 4 Ιουνίου. Ο τελικός απολογισμός των θυμάτων από τα γεγονότα στην πλατεία Τιανανμέν, κάνει λόγο για 331 νεκρούς, σύμφωνα με πληροφόρηση της κινεζικής ηγεσίας, ενώ με βάση πιο αμερόληπτες εκτιμήσεις ενδέχεται να έφτασε και τους τρεις χιλιάδες νεκρούς (Παπασωτηρίου, 2013).

Τον Νοέμβριο του 2012 διεξήχθη το 18^ο συνέδριο του ΚΚΚ, το οποίο και εξέλεξε την νέα ηγεσία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας για την επόμενη δεκαετία. Ο Σι Τζινπίνγκ, που ανέλαβε νέος Γενικός Γραμματέας του ΚΚΚ και πρόεδρος της Επιτροπής Στρατιωτικών Υποθέσεων, διαδέχθηκε τον Χου Τζιντάο και στο πόστο του προέδρου της ΛΔΚ τον Μάρτιο του 2013. Ο Σι όπως και πολλά από τα μέλη της νέας επταμελούς διαρκούς επιτροπής του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΚ ανήκει στους λεγόμενους «πρίγκιπες», γόνους δηλαδή επιφανών στελεχών του ΚΚΚ που αποτελούν ένα είδος αριστοκρατίας της ΛΔΚ. Ανησυχία ωστόσο για το μέλλον την Κίνας και της περαιτέρω αναπτυξιακής της πορείας, προκαλεί το γεγονός, πως εκτός της διαρκούς επιτροπής έμειναν επιφανείς μεταρρυθμιστές του κόμματος. Η νέα ηγεσία έχει να αντιμετωπίσει μία μεγάλη πρόκληση, να θέσει τα θεμέλια για ένα αποτελεσματικό κράτος πρόνοιας, ώστε να μειωθεί ο ρυθμός αποταμίευσης των κινεζικών νοικοκυριών και να αυξηθεί η εγχώρια κατανάλωση, αφού η μελλοντική ανάπτυξη δεν θα μπορεί να εξαρτάται τόσο από τις εξαγωγές όσο στο παρελθόν, συνεπώς θα πρέπει να στραφεί στην εγχώρια αγορά (Παπασωτηρίου, 2013).

3.2 Εσωτερική Δομή της Κίνας (Κράτος-Πολιτικό Σύστημα-Κοινωνία)

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, είναι το τελευταίο μεγάλο κράτος του πλανήτη, που κυβερνάται από ένα κομμουνιστικό κόμμα και ένα από τα πέντε μόλις κράτη που δηλώνουν πιστή αφοσίωση στον Μαρξισμό-Λενινισμό. Οι παραδοξότητες εμφανίζονται πολύ συχνά στο κινεζικό κράτος. Μία από αυτές, είναι το πορτρέτο του Μάο που ηγεμονικά στέκει στην είσοδο της πλατείας Τιανανμέν. Είναι μία πραγματικά αναχρονιστική εικόνα, αν αναλογιστεί κανείς τον αχαλίνωτο καταναλωτισμό που επικρατεί στην χώρα, αλλά και την οικονομία της αγοράς που

τείνει να επικρατήσει από την εποχή των μεταρρυθμίσεων του Ντένγκ μέχρι σήμερα. Ένα ακόμα παράδοξο που δεν μπορεί εύκολα να εξηγηθεί, έχει να κάνει με τον αριθμό των πλουσίων και ευημερούντων κινέζων, οι οποίοι αναπτύσσουν τεράστιες περιουσίες στα πλαίσια ενός κομμουνιστικού καθεστώτος. Το 2012 η χώρα είχε 122 γνωστούς δισεκατομμυριούχους, 83 εκ των οποίων λάμβαναν μέρος στην ετήσια συνέλευση του νομοθετικού σώματος. Πολλοί από τους συγγενείς αυτών των προσώπων αποδείχθηκε πως έκαναν περιουσίες, εκμεταλλευόμενοι τους συγγενικούς δεσμούς τους με τα ανωτέρω πρόσωπα (Fenby, 2014).

Η Κίνα σήμερα, είναι από πολλές απόψεις αρκετά πιο ελεύθερη για τους πολίτες της, από οποιαδήποτε άλλη περίοδο από το 1949 και εντεύθεν. Η υλική πρόοδος και ο εκμοντερνισμός που έκαναν την εμφάνισή τους, έφεραν μία περιορισμένη έστω επαναστατική φιλελευθεροποίηση. Ωστόσο το σύστημα ασφαλείας παραμένει εξόχως σταθερό και σκληρό τα τελευταία χρόνια. Οι αστυνομικές αρχές πολλές φορές δρουν τελείως αυθαίρετα, ενώ και το δικαστικό σύστημα έχει ορκιστεί τυφλή πίστη στο καθεστώς. Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι επιδιώκουν απλά να αποταθούν στις νομικές υπηρεσίες του κράτους, ξαφνικά «εξαφανίζονται», ανακρίνονται (κάποιες φορές με βασανιστήρια), ενώ τέλος μπορούν να σταλούν στην φυλακή, χωρίς την παραμικρή τεκμηρίωση (Fenby, 2014).

Η καταπίεση που ενυπάρχει σε κάθε στάδιο της κοινωνικής ζωής στην Κίνα δεν είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτή, παρά τα σημαντικά βήματα προόδου και την σχετική φιλελευθεροποίηση σε οικονομικό κυρίως επίπεδο. Χρήζει αναφοράς το γεγονός πως στην Κίνα, είναι απαγορευμένη κάθε αναφορά στην έννοια «διαχωρισμός εξουσιών», ενώ η κυβέρνηση σε μία προσπάθεια ιδεολογικού ελέγχου, παροτρύνει του καθηγητές στα μεγάλα πανεπιστήμια της χώρας, να μένουν καθαροί (να μην μολύνονται) από ιδέες όπως είναι οι πανανθρώπινες αξίες, ελευθερία της δικαιοσύνης, ανθρώπινα δικαιώματα, ελευθερία στην πληροφόρηση (Fenby, 2014).

Σχετικά με την δομή του Κομμουνιστικού Κόμματος, ένα από τα ενδιαφέροντα στοιχεία που αξίζει να παρατηρήσει κανείς, είναι πως τα επτά μέλη της μόνιμης επιτροπής, είναι όλοι τους άνδρες και κατέχουν την κορυφή της πολιτικής ισχύος, στο πολιτικό γραφείο του κόμματος. Γύρο από τους επτά αυτούς πανίσχυρους άνδρες, υπάρχει και τους πλαισιώνει μία επιτροπή από είκοσι πέντε μέλη, η οποία

περιλαμβάνει και δύο γυναίκες. Κάτω από αυτούς βρίσκεται η κεντρική επιτροπή του κόμματος που αποτελείται από 200 πλήρη μέλη και 170 αναπληρωματικά μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου. Ο πρωθυπουργός ανήκει στην μόνιμη επιτροπή. Ωστόσο οι αξιωματούχοι της κυβέρνησης έχουν γενικότερα πολύ λιγότερο κύρος σε σχέση με τις φυσιογνωμίες του κόμματος. Το κόμμα διαθέτει δική του πειθαρχική επιτροπή, η οποία δρα ανεξάρτητα από το νόμο και σε πολλές περιπτώσεις έχει προβάδισμα. Κομμουνιστικοί θύλακες υπάρχουν παντού, από την Κεντρική Τράπεζα και την τοπική αυτοδιοίκηση, μέχρι τις εταιρείες, ανεξαρτήτως μεγέθους (Fenby, 2014).

Κάτι που χαρακτηρίζει την Κίνα, είναι μεταξύ άλλων και ο τρόπος που οι ανώτερη τάξη βλέπει τον εαυτό της, σαν να έχει αναμφισβήτητο δεσμό με την εξουσία, χωρίς περιθώρια ή ελπίδα για αλλαγή αυτής της κατάστασης. Ο νέος πρόεδρος της Κίνας, σε ομιλία του στο εσωτερικό του κόμματος, προσπαθώντας να περιορίσει την διαφθορά και τον άκρατο ηγεμονισμό ανέφερε μεταξύ άλλων, πως το κόμμα οφείλει να αποβάλει από το εσωτερικό του τον φορμαλισμό, την γραφειοκρατία, τον ηδονισμό και την σπατάλη. Επιδίωξή του, το κόμμα να επιστρέψει στην γραμμή των μαζών, όπως επί προεδρίας Μάο, να γίνει ένα με τον κόσμο και να αφουγκραστεί να προβλήματα του. Ωστόσο παρότι πολλά πράγματα έχουν αλλάξει και αλλάζουν με ταχείς ρυθμούς στην Κίνα, το κυβερνών κόμμα, δεν φαίνεται να εύχεται ή να αποβάλει την από πάνω προς τα κάτω προσέγγισή του με την εξουσία. Η δημοκρατία δεν αποτελεί άμεση προτεραιότητά του (Fenby, 2014).

Ένας τομέας που χρήζει αναφοράς, δεν είναι άλλος από τα δημόσια έργα, τα οποία έχουν πάρει φαραωνικές διαστάσεις στην Κίνα τα τελευταία χρόνια. Η Κίνα είναι μία αναπτυσσόμενη χώρα, με υποδομές ωστόσο αντάξιες του αναπτυγμένου κόσμου (Παπασωτηρίου, 2013). Κινέζοι σχεδιαστές πόλεων και συγκοινωνιολόγοι πέρασαν πολλούς μήνες στην Αμερική, παρακολουθώντας με κάθε λεπτομέρεια τον τρόπο που δημιουργούνται οι ανέσεις και οι υποδομές στις σύγχρονες πόλεις. Μία σημαντική λεπτομέρεια είναι, πως όταν ολοκληρωθεί το εθνικό οδικό δίκτυο της Κίνας, θα είναι αρκετά μεγαλύτερο από των ΗΠΑ, ενώ εκτός από την κατασκευή αυτοκινητοδρόμων, η Κίνα αναβιώνει και την ανάπτυξη των σιδηροδρόμων, φαινόμενο που παρατηρήθηκε στην Αμερική τον 19^ο αιώνα (Kynge, 2007).

Σημαντικό πρόβλημα για την Κίνα σήμερα, με πολλαπλές προεκτάσεις και ζημιές τόσο για την οικονομία της όσο και την κοινωνία, είναι αυτό της περιβαλλοντικής μόλυνσης. Οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας κατά τις τελευταίες δεκαετίες ήταν εφικτοί εν μέρει λόγω των πολύ χαμηλών προδιαγραφών προστασίας του περιβάλλοντος στη βιομηχανία. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, στην Κίνα υπάρχουν οι 16 από τις 20 πόλεις με την χειρότερη ατμοσφαιρική ρύπανση στον κόσμο. Εκεί που πραγματικά το πρόβλημα γίνεται αφόρητο, είναι στο θέμα του πόσιμου νερού και την μόλυνσης των υδάτων. Στην Κίνα, μη πόσιμο θεωρείται πάνω από το 50% του νερού στις υδάτινες αρτηρίες (Παπασωτηρίου, 2013).

Ένα φαινόμενο που δεν έχει λάβει την προσοχή που του αρμόζει, είναι η αύξηση των ταραχών στο εσωτερικό της Κίνας. Ένας από τους λόγους για την αύξηση των ταραχών, είναι ότι ελλείπει εκλογών, δεν υπάρχει άλλος τρόπος ο λαός να πιέσει τις αρχές. Εκλογές γίνονται στην Κίνα μόνο σε επίπεδο χωριών. Για μεγαλύτερες πληθυσμιακές ομάδες, το ΚΚΚ αρνείται να διακινδυνεύσει τέτοιου βαθμού πολιτική οργάνωση εκτός του ελέγχου του (Παπασωτηρίου, 2013). Πολύ συχνές είναι ωστόσο και οι εργατικές και κοινωνικές αναταραχές που καταλήγουν σε σοβαρά επεισόδια (Kynge, 2007).

Το καθεστώς δεν φαίνεται να απειλείτε έμπρακτα με εκθρόνιση. Ωστόσο υπάρχει ένας πολύ σοβαρός κίνδυνος, που έχει να κάνει με την σταδιακή αποστροφή του κόσμου προς αυτό, απότοκο την οικονομικής ανισότητας. Στην Λαϊκή δημοκρατία της Κίνας, υπάρχουν σήμερα περίπου ένα εκατομμύριο εκατομμυριούχοι, την στιγμή που η πλειονότητα του πληθυσμού δεν βλέπει τα οφέλη από την παρατεταμένη αναπτυξιακή πορεία της χώρας (Fenby, 2014).

Ένα γκάλοπ, το οποίο διενεργήθηκε σε 155 χώρες, ανάμεσα στα έτη 2005 και 2009 με σκοπό να μετρήσει τα επίπεδα ικανοποίησης και την χαράς των πολιτών, κατέταξε την Κίνα στην εκατοστή εικοστή πέμπτη θέση παγκοσμίως. Ακόμη, στο Λευκό Βιβλίο της Ευτυχίας, το οποίο αναφέρεται στις οικογένειες την μεσαίας τάξης και περιλαμβάνει εκατό χιλιάδες ανθρώπους από τριάντα πέντε πόλεις, αναφέρεται πως παραπάνω από τους μισούς ερωτηθέντες, απαντούσαν πως δεν αισθάνονταν χαρούμενοι. Η διαφθορά και οι διαφορές στο βιοτικό επίπεδο, είναι στην κορυφή των αιτίων, για τα οποία ο λαός αντιδρά και εξεγείρεται. Όταν η κομματική εφημερίδα

People's Daily, άνοιξε ένα διαδικτυακό γκάλοπ, σχετικά με το όνειρο του προέδρου Σι για την Κίνα, το εβδομήντα της εκατό των ερωτηθέντων, εξεδήλωσε την δυσαρέσκειά του. Την επομένη το ιστολόγιο έκλεισε, δείγμα της λογοκρισίας που έχει επιβάλει το καθεστώς (Fenby, 2014).

Μεταξύ των ετών 1998 και 2003, περίπου εξήντα εκατομμύρια άνθρωποι βρέθηκαν χωρίς δουλειά, την στιγμή που μέχρι τότε η εργασία ήταν εγγυημένη δια βίου. Από την μία στιγμή στην άλλη, προέκυψε στην Κίνα, η ανάγκη σχεδιασμού, ενός συστήματος, το οποίο οι δυτικές χώρες χρειάστηκαν έναν αιώνα για να προετοιμάσουν. Αποτέλεσμα η έκρηξη των ανισοτήτων. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Προστασίας, το 20% των πλουσιότερων Κινέζων διαθέτει το 55% του εθνικού εισοδήματος, ενώ το 20% των φτωχότερων μοιράζεται το 4,7%. Ο δείκτης «Gini», τον οποίο καθιέρωσε το Πρόγραμμα των ΗΕ για την ανάπτυξη για να υπολογίζει τις ανισότητες, τοποθετεί την Κίνα στο επίπεδο του 44,7 το 2004. Χαμηλότερα από την Βραζιλία (59,1), τη Χιλή (57,1) και τη Νιγηρία (50,6). Στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας, βρίσκονται οι Κινέζοι της διασποράς, οι οποίοι επέστρεψαν στη χώρα, καθώς και παλαιά στελέχη του ΚΚΚ που στράφηκαν στην επιχειρηματική δραστηριότητα (Bulard, M. 2006).Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται κοινωνικοί και οικονομικοί Δείκτες στην Κίνα για το 2014.

Πίνακας 1. Κοινωνικοί και Οικονομικοί Δείκτες στην Κίνα

Δείκτες	Έτη	Αξία
Πληθυσμός	2014	1364
Άνδρες (%)	2014	51.2
Γυναίκες (%)	2014	48.8
Οικονομικά ενεργός πληθυσμός (%)	2014	56.5
Ποσοστό Ανεργίας (%)	2014	4.1
ΑΕΠ (τωρινές τιμές/δισ\$)	2014	10361
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (τωρινές τιμές/δισ\$)	2014	7595
Ποσοστό δημοσίων επενδύσεων στην εκπαίδευση ως ποσοστό % του ΑΕΠ	2013	4.3
Βιομηχανική Παραγωγή (%)	2014	108.3

Πηγή: BRICS Joint Statistical Publication, 2015.

Σταδιακά στην χώρα διαμορφώθηκε μία νέα κοινωνική διαστρωμάτωση, με τέσσερεις διαχωριστικές γραμμές. Η πρώτη αφορά τον αστικό πληθυσμό σε σχέση με τον αντίστοιχο αγροτικό. Η δεύτερη χωρίζει τις παράκτιες, ανεπτυγμένες περιοχές από την κινεζική ενδοχώρα, που έχει από καιρό εγκαταλειφτεί. Οι άλλες διαχωριστικές γραμμές αφορούν το εσωτερικό των πόλεων, κατ' αρχήν ανάμεσα στους εργαζόμενους που έχουν αναγνωρισμένα προσόντα και των υπολοίπων. Στην συνέχεια ανάμεσα στους εργαζόμενους και τους άνεργους. Η φτωχότερη ωστόσο κατηγορία είναι διαχρονικά οι «μινγκόνγκ», οι εργάτες-αγρότες, που είναι εξόριστοι μέσα στην ίδια τους την χώρα, χωρίς δικαιώματα. Οι «μινγκονγκ», αντιπροσωπεύουν το 79,8% των εργαζομένων στις αστικές κατασκευές, το 68,2% των εργαζομένων στον κλάδο της ηλεκτρονικής και το 58% στην εστίαση. Παρά τα πολλά αρνητικά που εντοπίζονται παραπάνω, είναι άξιο αναφοράς, πως από το 1978 έως και το 2003, διακόσια ογδόντα εκατομμύρια Κινέζοι μετακινήθηκαν πάνω από το όριο της φτώχειας (Bulard, 2006).

Το 1980, το κινεζικό κράτος υπό το βάρος του υπερπληθυσμού, καταπάτησε την πιο προσωπική ανθρώπινη συμπεριφορά. Με επίσημη κυβερνητική απόφαση, διακηρύχθηκε ότι οι οικογένειες των πόλεων θα μπορούσαν να κάνουν μόνο ένα παιδί, ενώ της υπαίθρου θα είχαν δικαίωμα για δύο και σε ειδικές περιπτώσεις για περισσότερα (Kynge, 2007).

Παρά το γεγονός πως οι στειρώσεις τείνουν να μπουν στο περιθώριο, ο αριθμός των παιδιών ανά οικογένεια συνεχίζει να μειώνεται. Περισσότερες από επτά χιλιάδες γυναίκες υποχρεώθηκαν σε έκτρωση και στειρώθηκαν παρά την θέληση τους από τις αρμόδιες αρχές το 2005. Παρότι η στειρώση υπήρξε σε γενικές γραμμές ο κανόνας, σήμερα αφορά μόνο το 37% με 40% των γυναικών που επιλέγουν μεθόδους αντισύλληψης. Το 2002 ψηφίστηκε νόμος που κάνει τους περιορισμούς πιο ελαστικούς. Ωστόσο δεν σημαίνει πως οι ελαφρύνσεις αυτές επιτρέπουν στις γυναίκες να κάνουν όσα παιδιά επιθυμούν. Η γέννηση δεύτερου παιδιού στην Κίνα είναι ένα σημαντικό βάρος για το κράτος, το οποίο είναι υποχρεωμένο να καταβάλει «κοινωνικό ανταποδοτικό φόρο» ύψους 600 ευρώ. Ωστόσο η έλλειψη ενός γενικού συστήματος συνταξιοδότησης συνεχίζει να ωθεί τους γονείς να κάνουν αρκετά παιδιά, με προτίμηση στα αγόρια, αφού τα κορίτσια προορίζονται να αφήσουν την οικογένεια τους για να ζήσουν με την οικογένεια του γαμπρού. Σε λιγότερο από 30

χρόνια, η πολιτική του ενός παιδιού, έριξε την γονιμότητα των κινέζων από 5,7 παιδιά ανά γυναίκα σε 2 σύμφωνα με επίσημες στατιστικές (Bulard, 2006).

Το 2015 στα πλαίσια της 5^{ης} ολομέλειας του ΚΚΚ, μετά από τέσσερις ημέρες εργασιών αφιερωμένων στην υιοθέτηση του 13^{ου} πενταετούς προγράμματος (2016-2020), η Κινεζική κυβέρνηση τερμάτισε την κυβερνητική πολιτική του ενός παιδιού επιτρέποντας στα ζευγάρια την απόκτηση δύο παιδιών. Η απόφαση αυτή πάρθηκε ως συνέχεια της χαλάρωσης της εν λόγω πολιτικής το 2002 και το 2013, μετά τις ανησυχητικές μελέτες που παρουσίασαν μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ ανδρών και γυναικών (116/100) και να αντιμετωπίσει την γήρανση του πληθυσμού (NEWS247, 2015). Η μακροχρόνια μείωση των γεννήσεων μπορεί να προκαλέσει μεγάλα κενά στις ασφαλιστικές δομές της δεύτερης μεγαλύτερης οικονομίας του πλανήτη, η οποία αναπτύσσει την μεσαία τάξη και επιχειρεί την στροφή από την οικονομία που βασίζεται στην βιομηχανία, στην οικονομία που στηρίζεται στην κατανάλωση (ΣΚΑΙ, 2015).

Το κυριότερο πρόβλημα του πολιτικού συστήματος της Κίνας είναι ότι δεν επιτρέπει τους ελέγχους και τις ισορροπίες που είναι απαραίτητες για την ρύθμιση και εποπτεία μίας καπιταλιστικής οικονομίας. Το Κομμουνιστικό πολιτικό σύστημα είναι έτσι διαμορφωμένο για να υπολήπτεται και να συντηρεί μία μόνο πηγή εξουσίας. Έτσι το ΚΚΚ είναι ανώτερο από τα πάντα, ακόμη και από το νόμο. Κάθε επίπεδο γραφειοκρατίας αναφέρεται και παίρνει διαταγές από αξιωματούχους του επόμενου επιπέδου, δημιουργώντας έτσι μία πυραμιδική δομή από την κορυφή στην βάση. Οι θρησκείες μπορούν να ασκούνται ελεύθερα, αρκεί να αποδέχονται ότι το Κόμμα, που είναι αθεϊστικό, έχει μεγαλύτερη εξουσία από το δικό τους πνευματικό ηγέτη (Kynge, 2007).

Η κατάχρηση εξουσίας έχει εξελιχθεί πια σε εξουθενωτική πανάκριβη απάτη, που διαβρώνει την αποτελεσματικότητα σχεδόν κάθε οργάνου του Κόμματος και του κράτους. Ο ΟΟΣΑ, εκτίμησε σε έκθεση του το 2004, ότι η διαφθορά αποτελούσε το 3% με 5% του ετήσιου ΑΕΠ που είχε αξία 1,4 τρισεκατομμύρια λίρες. Ο έλεγχος των κυβερνητικών μηχανισμών το 2004 υπέδειξε ότι η διαφθορά παρατηρείται σε όλη την κυβέρνηση, μάλιστα και στα 38 Υπουργεία και οργανισμούς της κεντρικής διοίκησης που διενεργήθηκε έλεγχος, παρατηρήθηκε «μαγείρεμα» στοιχείων ή χρήση της επιρροής τους για να λάβουν πανάκριβους μισθούς. Η διαφθορά αποτελεί το

ισχυρότερο εμπόδιο των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Οι τοπικές κυβερνήσεις σε πολλά μέρη της χώρας έχουν καταληφθεί από τις κοινοπραξίες ειδικών συμφερόντων, που ουσιαστικά αποτελούνται από κυβερνητικούς αξιωματούχους και τους ισχυρότερους επιχειρηματίες των περιοχών. Οι μυστικές αυτές ενώσεις, έχουν ως σκοπό ύπαρξης τους, τον πλουτισμό των μελών τους σε βάρος του λαού και έτσι αντιτίθενται σθεναρά σε οποιαδήποτε μεταρρύθμιση (Kynge, 2007).

3.3 Οικονομικό Σύστημα της Κίνας

Το 1977 ο Ντένγκ Σία Πινγκ ανέλαβε μετά το θάνατο του Μάο την εξουσία της Κομμουνιστικής Κίνας. Μαζί με τον Τσέν Γιούν (οικονομικό εγκέφαλο του ΚΚΚ), ανέλαβαν στα τέλη της δεκαετίας του 70' να οδηγήσουν την ΛΔΚ έξω από τα Μαιοϊκά αδιέξοδα. Το 1978 σε συνέδριο εργασίας του Κομμουνιστικού Κόμματος, κηρύχτηκε το τέλος της λεγόμενης «αριστερής απόκλισης», που θεωρήθηκε πως ξεκίνησε το 1958 με το Μεγάλο Άλμα. Η Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΚ κήρυξε ως πρώτη προτεραιότητα τους τέσσερεις εκσυγχρονισμούς, της γεωργίας, της βιομηχανίας, της εθνικής άμυνας και της επιστήμης και τεχνολογίας. Αποκηρύχτηκε η πάλη των τάξεων και τέθηκε η οικονομική ανάπτυξη ως κεντρικό στοιχείο (Παπασωτηρίου, 2013).

Για την λαϊκή φαντασία, η έναρξη των οικονομικών μεταρρυθμίσεων της Κίνας το 1978 ήταν μία ενέργεια εμπνευσμένη από έναν άντρα που κατέχει το παρατσούκλι του «αρχιτέκτονα» και δεν είναι άλλος από τον Ντένγκ. Μετά από πρόταση του Τσέν Γιούν, οι γεωργοί οι οποίοι αποτελούσαν τα 700 εκατομμύρια ενός πληθυσμού 1,1 δισεκατομμυρίου και είχαν υπαχθεί για καιρό στις κομμούνες που επέβαλε ο Μάο, σχημάτισαν από το 1979 και μετά μικρότερες ομάδες εργασίας. Στόχος να καλλιεργήσουν συγκεκριμένα αγροτεμάχια και να δρέψουν τα οφέλη ή τις αποτυχίες της σοδειάς τους. Οι συνέπειες ήσαν άμεσες. Μέχρι το 1984 η εθνική παραγωγή σιτηρών έφτασε τους 407 εκατομμύρια τόνους από τους 307 του 1978 και ξεκίνησε η διάθεση περισσότερου κρέατος. Επιπρόσθετα ο κόσμος άρχισε πλέον να ιδρύει εταιρείες, οι οποίες στα χαρτιά ήταν μεν σοσιαλιστικές και ανήκαν στο κράτος, αλλά στην πραγματικότητα ήταν καπιταλιστικές και ανήκαν σε ιδιώτες. Τη δεκαετία του 1990 οι κινήσεις προς το άνοιγμα της κινεζικής οικονομίας συνεχιστήκαν, με την δημιουργία χιλιάδων «πάρκων ανάπτυξης», στα οποία οι τοπικές αρχές προσέλκυαν

επενδυτές προσφέροντας τους ένα πακέτο παράνομων συχνά κινήτρων (Kynge, 2007).

Το 1992 ο Ντένγκ ξεκίνησε το γνωστό του ταξίδι στην Νότια Κίνα. Όπου και να πήγε έτυχε θερμής υποδοχής. Αρχικά οι συντηρητικοί του κόμματος προσπάθησαν να αποσιωπήσουν το μήνυμα του αλλά σύντομα μαθεύτηκε πως προέτρεπε τον κόσμο της Κίνας να είναι λίγο πιο τολμηρός και να αυξάνει τους ρυθμούς του. Κινέζοι όσο και ξένοι επενδυτές έλαβαν το μήνυμα. Ξένες επενδύσεις άρχισαν να συρρέουν στις παράκτιες περιοχές, το χρηματιστήριο και οι αγορές ακινήτων στο Χονγκ Κόνγκ, ανέβηκαν στα ύψη, ιδρύθηκαν τα χρηματιστήρια της Κίνας, ενώ η οικονομία της παρουσίασε ρυθμούς ανάπτυξης που ξεπερνούσαν το 14% μέσα σε ένα χρόνο (Kynge, 2007).

Στα τέλη του 1990 η κυβέρνηση αντιμετώπισε τρεις εξόχως δύσκολες καταστάσεις. Η πρώτη, ήταν ότι έπρεπε να αποφασίσει το κλείσιμο όλων των ζημιογόνων δημοσίων επιχειρήσεων. Η δεύτερη, ήταν η αναγκαία αναδιαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος (οι περισσότερες τράπεζες ήταν και είναι κρατικές), αφού πολλές τράπεζες είχαν στην κατοχή τους, έναν τεράστιο αριθμό μη εξυπηρετούμενων δανείων. Τέλος έπρεπε να ενισχυθεί η δημοσιονομική θέση της κεντρικής κυβέρνησης. Μία δεκαετία αργότερα, η κυβέρνηση είχε ξεπεράσει τα προβλήματα αυτά, μειώνοντας αξιοπρόσεκτα τον αριθμό των προβληματικών δημοσίων επιχειρήσεων, μετασηματίζοντας τις συνθήκες που επικρατούσαν στο τραπεζικό σύστημα της χώρας και βελτιώνοντας τα οικονομικά της (Jacques, 2012).

Μέσα σε ένα αξιοσημείωτα μικρό χρονικό διάστημα, η Κίνα έγινε το κέντρο της παγκόσμιας παραγωγής. Η επωνυμία «Made in China», έγινε συνώνυμο με την κατανάλωση προϊόντων μαζικής παραγωγής ανά τον κόσμο. Η Κίνα παράγει τα δύο τρίτα της παγκόσμιας παραγωγής φωτοτυπικών μηχανημάτων, παπουτσιών, παιχνιδιών και φούρνων μικροκυμάτων. Επιπρόσθετα παράγει την μισή από την παγκόσμια ποσότητα φορητών καμερών, συσκευών DVD και υφασμάτων. Το 2011 η Κίνα έγινε η μεγαλύτερη βιομηχανική και παραγωγός δύναμη παγκοσμίως με όρους εξαγωγών, θέτοντας τέλος σε μία περίοδο 110 ετών, που τα πρωτεία κατείχαν οι Η.Π.Α. (Jacques, 2012).

Ωστόσο δεν είναι όλα ρόδινα για την οικονομία της Κίνας. Η Κίνα, οφείλει να δημιουργεί κάθε χρόνο 8 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας, για τον συνεχώς αυξανόμενο αστικό πληθυσμό της. Επιπλέον είναι υποχρεωμένη να δημιουργεί επιπλέον 15 εκατομμύρια θέσεις εργασίας για τους εσωτερικούς μετανάστες, οι οποίοι καταφθάνουν κάθε χρόνο από την ύπαιθρο στα αστικά κέντρα, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης (Jacques, 2012).

Η απορρόφηση τόσων πολλών μεταναστών, από τις οικονομίες των αστικών κέντρων ήταν εφικτή τις τρεις τελευταίες δεκαετίες διότι η κινεζική οικονομία αναπτυσσόταν με ετήσιους ρυθμούς της τάξης του 9% με 10%. Αν οι ρυθμοί αυτοί κάποτε υποχωρήσουν, η ΛΔΚ ενδεχομένως να βρεθεί ενώπιον εκρηκτικών κοινωνικών καταστάσεων (Παπασωτηρίου, 2013).

Το 2000 με την αυγή της νέας χιλιετίας, η Κίνα διέθετε την 7^η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, εβρισκόμενη πίσω από τις ΗΠΑ, την Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία και την Ιταλία. Το 2010 είχε ξεπεράσει τις πέντε τελευταίες και ανταγωνιζόταν για την πρώτη θέση με τις ΗΠΑ, έχοντας το δεύτερο μεγαλύτερο ΑΕΠ παγκοσμίως. Ωστόσο η αναπτυξιακή αυτή δυναμική δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' αόριστον. Η αναπτυξιακή δυναμική της Κίνας, σε μεγάλο βαθμό προήλθε από δύο παράγοντες, τις εξαγωγές και τις δημόσιες επενδύσεις. Ωστόσο οι μελλοντικές τους προοπτικές εμφανίζουν προβλήματα. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός, πως παρά τους ταχείς αναπτυξιακούς ρυθμούς και την αύξηση της παραγωγής, οι κινεζικές επιχειρήσεις δεν έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν αξιόλογες μάρκες, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος της κινεζικής βιομηχανίας να εργάζεται φθηνά προς όφελος δυτικών πολυεθνικών με διάσημες μάρκες. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην κουλτούρα της παράνομης αντιγραφής που ευδοκιμεί στην Κίνα με την ανοχή των αρχών (Παπασωτηρίου, 2013).

Ένα ακόμα σοβαρό πρόβλημα που έχει ανακύψει και προβληματίζει την ηγεσία της ΛΔΚ, είναι το υψηλό εργατικό κόστος στις παράκτιες επαρχίες (Γκουανγκτονγκ και στο Δέλτα του Γιανγκτσε), το οποίο παύει να είναι ανταγωνιστικό σε σχέση με χώρες όπως το Βιετνάμ και η Ινδονησία ή ακόμα και οι εσωτερικές επαρχίες της Κίνας. Η κινεζική οικονομία έχει γίνει πλέον πιο περίπλοκη, δεν βασίζεται πια σε μία μεγάλη ποσότητα ανειδίκευτων και φθηνών εργατών και σε πολύ βασικές παραγωγικές τεχνικές. Ωστόσο ο σοβαρότερος κίνδυνος που ελλοχεύει

για την Κίνα, ήταν και παραμένει, η τεράστια εξάρτηση της από το εμπόριο, κάτι το οποίο την καθιστά ευάλωτη σε εξωτερικούς κινδύνους. Το 2007-8 η Κίνα ήρθε αντιμέτωπη, με αυτό που ονομάζουμε «τέλεια καταιγίδα», κάτι που είχε να κάνει με το ξέσπασμα της χειρότερης οικονομικής κρίσης για την δύση, από το 1930 και εντεύθεν. Η Ε.Ε. δέχεται το 22% των Κινεζικών εξαγωγών και οι ΗΠΑ το 18% αντίστοιχα. Αν μία δυσχερής οικονομική συγκυρία, αναγκάσει τους εταίρους αυτούς να περιορίσουν τις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων, τότε θα μιλάμε για διαφαινόμενη καταστροφή της Κινεζικής οικονομίας (Jacques, 2012).

Η μελλοντική ανάπτυξη πρέπει να βασιστεί λιγότερο στις επενδύσεις και περισσότερο στην κατανάλωση. Είναι επιβεβλημένο να δοθεί έμφαση στην αποδοτικότητα του κεφαλαίου και στην βελτίωση της εργασιακής παραγωγικότητας, παρά σε μία συντριπτική εξάρτηση από τον όγκο των επενδύσεων. Ακόμη η Κίνα οφείλει να μειώσει την παρούσα εξάρτηση της από το εξωτερικό εμπόριο, το οποίο είναι εξαιρετικά ευαίσθητο, σε κυκλικές κινήσεις στην παγκόσμια οικονομία, όσο η παγκόσμια ύφεση μετασχηματίζεται (Jacques, 2012).

Εμπόδιο στις αναπτυξιακές προοπτικές της Κίνας, είναι ο πολιτικός παρεμβατισμός στην οικονομία. Οι κρατικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1990 επιβάρυναν τον κρατικό προϋπολογισμό, μειώθηκαν όπως είδαμε και παραπάνω από 300.000 το 1995 σε 150.000 το 2005 και μείωσαν το προσωπικό τους κατά 25 εκατομμύρια. Η μερική ιδιωτικοποίηση τους όμως δεν διέκοψε τον έλεγχο τους από το κόμμα. Ακόμα και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ακόμα μεγαλύτερη παραγωγικότητα, χρειάζονται την εύνοια των κατά τόπους κομματικών παραγόντων για την απόκτηση γης και άλλων προνομίων (Παπασωτηρίου, 2013).

Αν και η Κίνα ακολουθεί το μονοπάτι της εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης που άνοιξαν οι ΗΠΑ κατά το 19^ο αιώνα, η Ιαπωνία την δεκαετία του 1950 και άλλες χώρες πιο πρόσφατα, το μέγεθος και η ταχύτητα της αναγέννησης της την κάνει να ξεχωρίζει. Αυτό μπορούμε να το κατανοήσουμε καλύτερα, συγκρίνοντας δύο πόλεις, μία Αμερικάνικη (Σικάγο) και μία Κινεζική (Τσονγκινγκ). Το Σικάγο που ήταν η γρηγορότερα αναπτυσσόμενη χώρα του κόσμου, χρειάστηκε 50 χρόνια για να φτάσει τον πληθυσμό του στο 1,7 εκατομμύριο. Η Τσονγκινγκ αναπτύσσεται με οκταπλάσια ταχύτητα. Κατά μέσο όρο αυξάνει τον πληθυσμό της σε ποσοστό 300.000 νέων

κατοίκων ετησίως. Το αποτέλεσμα της συνεχούς και ταχείας ανάπτυξης της πόλης αυτής, είναι ότι το 1998 η Τσονγκίνγκ είχε μεγαλώσει δυσθεώρητα σε πληθυσμό και είχε γίνει ίση με τρία Ντόρτμουντ, δύο Μπέρμινχαμ και μερικά Ντιτρόιτ (Kynge, 2007).

Ένα άλλο εξέχον χαρακτηριστικό της Κίνας, είναι η «συμπίεση του αναπτυξιακού χρόνου». Το φαινόμενο αυτό δίνει σημαντική ώθηση για την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας. Περισσότεροι ωστόσο από 700 εκατομμύρια άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να ζουν με λιγότερα από δύο δολάρια την ημέρα. Οι μισθοί των μεταναστών εργατών από την ύπαιθρο στα αστικά κέντρα αυξήθηκαν σημαντικά μετά τις μεταρρυθμίσεις του 1978. Ωστόσο αποτελεί πραγματικότητα, ότι στο Σικάγο του 19^{ου} αιώνα οι εργάτες αμείβονταν καλύτερα από ότι στην σύγχρονη Κίνα. Ο συνδυασμός της φθηνής εργασίας και των σύγχρονων εργοστασίων, βοηθά την Κίνα να είναι ανταγωνιστική, πράγμα που δικαιολογεί τις τεράστιες επενδύσεις που είναι απαραίτητες για να προχωρήσει η αστικοποίηση (Kynge, 2007).

Αν οι ΗΠΑ ήταν ο αρχιτέκτονας της οικονομικής παγκοσμιοποίησης το 1980 και το 1990 μέχρι και το 2008, η Κίνα πλέον έχει έρθει να πάρει αυτό τον ρόλο. Η Κίνα είναι ήδη το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό έθνος παγκοσμίως και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας του πλανήτη. Υπάρχουν δύο όψεις για την διόγκωση του εμπορίου της Κίνας. Η πρώτη είναι οι πολύ ανταγωνιστικές εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων και η δεύτερη είναι η τεράστια όρεξη της για φυσικές πηγές πλούτου. Η εξαγωγική της ικανότητα βασίζεται κατά κύριο λόγο στο φθινό εργατικό δυναμικό της, ωστόσο από την στιγμή που η Κίνα ξεπέρασε την Ιαπωνία και έγινε η δεύτερη σε κονδύλια χώρα για την έρευνα και την ανάπτυξη το 2011, αυτόματα μετακινήθηκε σε παραγωγή υψηλότερου επιπέδου. Ως αποτέλεσμα της τεράστιας και αυξανόμενης ανάπτυξης των εξαγωγών και εισαγωγών της, η Κίνα σε αξιοσημείωτα μικρό χρονικό διάστημα, εξελίχθηκε σε κεντρικό εμπορικό εταίρο για μία σειρά από χώρες ανά τον πλανήτη, συμπεριλαμβανομένων της Βραζιλίας, της Αυστρίας, της Ιαπωνίας, της Ινδίας, του Πακιστάν, της Ρωσίας, της Αιγύπτου και άλλων (Jacques, 2012).

Το 2007 η Goldman Sachs απεφάνθη, πως η Κινεζική οικονομία θα ξεπεράσει σε μέγεθος της Αμερικανική οικονομία το 2027. Το 2011 το περιοδικό Economist, εξέδωσε μία έρευνα βάση της οποίας η Κίνα θα προσπεράσει τις ΗΠΑ ως το 2018. Οι Κινεζικές εξαγωγές, υπερκέρασαν τις αντίστοιχες Αμερικανικές το 2007 και το 2011

τις ξεπέρασαν κατά 30%. Οι σταθερές κινεζικές επενδύσεις κεφαλαίου ξεπέρασαν εκείνες της Αμερικής του 2009 και είναι μπροστά το 2011 κατά περίπου 40%. Το 2011 το ΑΕΠ των ΗΠΑ ήταν μετά βίας δύο φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο κινέζικο, τεράστια διαφορά αν σκεφτεί κανείς πως το 2000 ήταν οκτώ φορές μεγαλύτερο. Ο ρυθμός με τον οποίο η Κίνα πιάνει τις ΗΠΑ είναι πραγματικά άξιος αναφοράς. Υπάρχουν πολύ λίγα πράγματα που οι ΗΠΑ μπορούν να κάνουν πλέον για να αποτρέψουν την άνοδο της Κίνας σε θέση οικονομικής κυριαρχού (Jacques, 2012).

Η Κίνα αποτελεί μία αποδεδειγμένα ενεργοβόρα οικονομία, ίσως την πιο μεγάλη σε κατανάλωση ενέργειας και εκπομπής ρύπων στον πλανήτη. Σχεδόν το μισό της επικρατείας της είναι ακατοίκητο, ως αποτέλεσμα το 1/5 των κατοίκων της περιορίζεται σε μόλις 7% των παγκοσμίων καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Οι εγχώριοι παραγωγοί δυσκολεύονται να ικανοποιήσουν την αυξανόμενη εσωτερική ζήτηση, ενώ και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος καθιστά ακόμα δυσχερέστερη την ικανότητα των παραγωγών να ανταποκριθούν στις ενδείξεις της ζήτησης. Στην κορυφή των αναγκών της Κίνας είναι το πετρέλαιο. Το 1960 και το 1970 έγιναν κάποιες σημαντικές ανακαλύψεις, αλλά τις τελευταίες δύο δεκαετίες η παραγωγή της δεν καλύπτει την εγχώρια ζήτηση. Το 2004 χρεώθηκε στην Κίνα το 31% της αύξησης της ζήτησης του πετρελαίου, υπονοώντας ότι η αύξηση της τιμής του πάνω από 60 δολάρια το βαρέλι το 2005 οφειλόταν στην επίδραση της ζήτησης στην Κίνα (Kynge, 2007).

Η ηγεσία της ΛΔΚ γνωρίζει πολύ καλά, πως η έλλειψη πόρων μπορεί να αναστείλει την ανάπτυξη ενός κράτους. Από την άνοδο του Ντένγκ στην εξουσία το 1978, το ΚΚΚ όρισε τη νομιμότητά του ως προς την παροχή οικονομικής ανάπτυξης και τη χρήση της οικονομικής του ισχύος ως μοχλό για να επιτύχει περαιτέρω διεθνή διάκριση. Η Κίνα εισάγει αρκετό πετρέλαιο για να καλύψει τις ανάγκες της. Η εξάρτηση από ξένα αγαθά όμως, για το 40% των αναγκών του, έθεσε το Πεκίνο σε εξαιρετικά δύσκολη θέση. Η ανάπτυξη εξαρτάται από την παροχή καυσίμων που ελέγχονται από καθεστώτα τα οποία δεν είναι σταθερά ή φιλικά ή τα οποία ανήκουν στη σφαίρα επιρροής του στρατηγικού αντιπάλου τους, των ΗΠΑ (Kynge, 2007).

3.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Κίνα, έχοντας βιώσει περιόδους απόλυτης ακμής (11^{ος} έως 15^{ος} αιώνας), όσο και περιόδους παρακμής (16^{ος} αιώνας έως το τέλος του Β'ΠΠ), κάνει βήματα προς τα εμπρός με ταχύτετους ρυθμούς προκειμένου να καλύψει το χαμένο έδαφος. Αφού επί Μάο ξεπέρασε τα ψυχολογικά τραύματα των ταπεινώσεων από τις δυτικές δυνάμεις, επί Ντένγκ και των διαδόχων του, εκδυτικοποίησε την οικονομία της με κομμουνιστικό μανδύα, βλέποντας πως ήταν η μόνη λύση για να επιβιώσει σε ένα ανταγωνιστικό οικονομικό και στρατηγικό περιβάλλον. Η κινεζική κοινωνία έχει δει το βιοτικό και μορφωτικό της επίπεδο να καλυτερεύει, παρά τις σημαντικές ανισότητες που παρατηρούνται, κυρίως μεταξύ των επαρχιών.

Το εμπόριο και οι εξαγωγές έχουν γίνει η κορωνίδα της κινεζικής οικονομίας, ενώ οι ΑΞΕ που εισρέουν στην χώρα, προσδίδουν τεχνογνωσία και προσφέρουν την αναγκαία ώθηση που έχει ανάγκη η χώρα, πιεζόμενη από το τεράστιο βάρος του πληθυσμού της, η πλειονότητα του οποίου αναζητά εργασία στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι υποδομές και τα βελτιωτικά έργα δεν έχουν προηγούμενο, έχοντας ξεπεράσει σε μέγεθος και αριθμό αυτά των ΗΠΑ. Ωστόσο η όλη αναπτυξιακή δυναμική έχει και τα αρνητικά της σημεία, αν αναλογιστεί κανείς πως ο μέσος εργάτης στην Κίνα του 2016, πληρώνεται λιγότερα χρήματα, από τον μέσο ανειδίκευτο εργάτη στο Σικάγο του 19^{ου} αιώνα. Ακόμη δεν μπορεί να παραγνωρισθεί το γεγονός πως οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι, παρά την αύξηση των ημερομισθίων και της εγχώριας κατανάλωσης.

Ένα σημείο που χρήζει επανεξέτασης είναι και η υπερβολική εξάρτηση από το εξωτερικό εμπόριο, το οποίο ενδέχεται να φέρει κραδασμούς στην οικονομία, όπως έγινε το 2007-8. Οι κίνδυνοι για την Κινέζικη οικονομία και κοινωνία ελλοχεύουν σε κάθε βήμα και έχουν δύο ονόματα, «ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης» και «νέες θέσεις εργασίας». Αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ο εφιάλτης της κινεζικής κυβέρνησης, αφού οποιαδήποτε αστοχία και παρέκκλιση από τον στόχο, θα έχει αλυσιδωτές αρνητικές επιπτώσεις, με πιθανό αποτέλεσμα και την δική της κατάρρευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΙΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Οι ΑΞΕ αποτέλεσαν από πολύ παλιά, πηγή εσόδων και φορέα ανάπτυξης για το κινεζικό κράτος. Από την εποχή των ευρωπαϊκών κατακτήσεων (1511), έχουμε έντονη εμπορική και επενδυτική δραστηριότητα στην Κίνα, η οποία συνεχίστηκε στο πέρασμα των ετών, άλλοτε με μεγαλύτερη και άλλοτε με μικρότερη ένταση. Μεγάλη ανάπτυξη παρατηρήθηκε μάλιστα στην μετά Μάο περίοδο. Σήμερα οι ΑΞΕ αποτελούν το βασικό πυλώνα ανάπτυξης της ΛΔΚ, σε αυτή την κατεύθυνση κινείται και η πολιτική της χαλάρωσης των επενδυτικών νόμων, οι οποίοι τα προηγούμενα χρόνια έθεταν σημαντικά εμπόδια σε επίδοξους επενδυτές. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, θα αναλυθούν εκτενώς τα όσα έχουν να κάνουν με τις ΑΞΕ στην Κίνα και φυσικά θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις προοπτικές και τη δυναμική που αυτές αναμένεται να εμφανίσουν τα επόμενα χρόνια.

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Η διεξαγωγή οικονομικών συναλλαγών από αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα στην Νότια και Ανατολική ακτή της Κίνας έχει μεγάλη ιστορία, αφού εμπορικοί οίκοι είχαν αναπτυχθεί εκεί από τους Πορτογάλους ήδη από το 1511, ενώ μετέπειτα ακολούθησαν επενδύσεις εταιρειών από την Ισπανία, την Ολλανδία και την Μεγάλη Βρετανία. Ειδικά ο δέκατος έκτος αιώνας είναι συνυφασμένος με την ισχυρή παρουσία των Βρετανικών εταιρειών στην περιοχή (Χαζάκης, 2001). Σε αντίθεση με τα παραπάνω ενθαρρυντικά στοιχεία, έως και το 1985 στην Κίνα εφαρμόστηκε αυστηρή πολιτική περιορισμού των ΑΞΕ (Χαζάκης, 2001).

Συνολικά υπολογίζεται ότι μεταξύ του 1830 και του 1936, άρχισαν να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στην Κίνα 182 εταιρείες με χώρα προέλευσης την Μεγάλη Βρετανία, 105 εταιρείες με χώρα προέλευσης τις ΗΠΑ, 77 εταιρείες προερχόμενες από την Γερμανία και 41 εταιρείες από την Γαλλία. Η ενίσχυση του εξωτερικού εμπορίου της Κίνας, με ισχυρά Ευρωπαϊκά κράτη τον 19^ο αιώνα, είχε ως

απότοκο την ενίσχυση της παρουσίας ναυτιλιακών εταιρειών στην επικράτεια της Κίνας. Επιπρόσθετα την ίδια περίοδο, παρατηρείται συγχρόνως και η δραστηριοποίηση μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα κυρίως το Χονγκ-Κονγκ και την Σαγκάη (Χαζάκης, 2001).

Η νίκη του Κομμουνιστικού Κόμματος στον Κινεζικό εμφύλιο αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, έφερε στην εξουσία τον Μάο, ανατρέποντας τα οικονομικά και πολιτικά δεδομένα της μεταβατικής περιόδου του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα. Ο Μάο, επέβαλε μία ιδιόμορφη αναπτυξιακή πολιτική σοσιαλιστικής μορφής. Το αποκορύφωμα του Προέδρου Μάο, ήταν η περίφημη πολιτιστική επανάσταση, η οποία κυρίως μετά το 1966 είχε αρνητικές επιπτώσεις στην εύρυθμη λειτουργία της Κινεζικής οικονομίας. Στο εσωτερικό δε του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας, ήδη από τις αρχές του 1960, είχαν διαφανεί διαφοροποιήσεις και δύο αντικρουόμενες «ομάδες σκέψης». Η μία ομάδα συνασπιζόταν γύρω από τον Μάο και επέμενε στην πολιτική της οικονομικής αυτάρκειας και των περιορισμένων και αυστηρά ελεγχόμενων οικονομικών συναλλαγών με μη κομμουνιστικές χώρες. Η άλλη ομάδα συνασπιζόταν γύρω από τους Ντένγκ Σία Πίνγκ, Τσού Ενλάι και Τσέν Γιούν, δίνοντας έμφαση στην προώθηση των μεθόδων εκμοντερνισμού της οικονομίας. Η σύγκρουση των αναπτυξιακών στρατηγικών εντός του ΚΚΚ διήρκεσε μέχρι και το θάνατο του Μάο και το τέλος της Πολιτιστικής Επανάστασης (1966-1976). (Χαζάκης, 2001).

Ουσιαστικά το πέρασμα της Κίνας σε μία νέα εποχή που θα της προσέδιδε το ρόλο ενός εν δυνάμει παγκόσμιου ηγέτη, έλαβε χώρα με την άνοδο στην εξουσία του ΚΚΚ του Ντένγκ Σία Πίνγκ. Σε μία χαρακτηριστική συζήτηση με εκπροσώπους του τύπου προερχόμενους από την ανατολική Γερμανία στις 10 Οκτωβρίου του 1978, ο Ντένγκ παρέθεσε κάποια από τα σχέδια του για την Κίνα. Είχε ακλόνητη πίστη, πως για να μεταμορφωθεί η Κίνα σε ανεπτυγμένη χώρα, όφειλε να πετύχει αυτό που αποκαλούσε ως «οι τέσσερις πτυχές του εκσυγχρονισμού». Σύμφωνα με τον Ντένγκ οι τέσσερις πτυχές του εκσυγχρονισμού, συνοψίζονταν, στον εκσυγχρονισμό της Βιομηχανίας, της Γεωργίας και της επιστήμης και τεχνολογίας. Πρώτιστος στόχος του, ήταν η εκμάθηση και η εισροή τεχνογνωσίας από το εξωτερικό (Xiaoping, 1994).

Το πρώτο αξιοσημείωτο ρυθμιστικό πλαίσιο των ξένων επενδυτικών δραστηριοτήτων στην Κινεζική επικράτεια υπό το καθεστώς του υπαρκτού σοσιαλισμού, ήταν ο νόμος για την συγκρότηση μεικτών επιχειρήσεων μεταξύ αλλοδαπών και Κινέζων την 1^η Ιουλίου του 1979. Ο νόμος αυτός ουσιαστικά έθεσε τις γενικές αρχές που πρέπει να διέπουν την συνεργασία αλλοδαπών και Κινεζικών νομικών προσώπων. Το δεύτερο σπουδαίο βήμα την περίοδο της πρώτης επενδυτικής περιόδου στην Κίνα (1979-1985), ήταν η δημιουργία των τεσσάρων ειδικών οικονομικών ζωνών (EOZ), στις παράκτιες επαρχίες Guangdong και Fujian, που ως στόχο είχαν την προσέλκυση επιχειρήσεων από το εξωτερικό. Οι ζώνες αυτές χαρακτηρίστηκαν ως «ειδικές» διότι η πολιτική που τις διείπε, είχε συγκεκριμένο χρονικό και χωρικό ορίζοντα εφαρμογής και δεν επεκτεινόταν σε όλη της Κινεζική επικράτεια. Επιπρόσθετα ονομάστηκαν «οικονομικές» διότι δεν ήταν απλοί θύλακες εξαγωγών κάποιων μεμονωμένων προϊόντων αλλά περιελάμβαναν μεγάλο εύρος τομέων δράσης, ενώ ταυτόχρονα απέκλειαν κάθε είδους πολιτική διάσταση που θα μπορούσε να ενέχει καθεστώς ειδικής διοικητικής ζώνης (Χαζάκης, 2001).

Οι EOZ σύντομα ξεπέρασαν τα στενά όρια του πειραματικού χαρακτήρα εφαρμογής και αποτέλεσαν αναγκαία προϋπόθεση για την συνέχιση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Η επιτυχημένη παρουσία των EOZ στην Κινεζική επικράτεια, οδήγησε στην δημιουργία ειδικού καθεστώτος των 14 ανοιχτών παράκτιων πόλεων, τον Απρίλιο του 1984 και στην έγκριση λειτουργίας της πέμπτης EOZ στην επαρχία Hainan, τον Απρίλιο του 1988. Το ευνοϊκό καθεστώς που διείπε τις EOZ είχε ως φυσικό επακόλουθο, την συγκέντρωση του μεγαλύτερου τμήματος των ΑΞΕ στις EOZ, καθώς και στις οικονομικές και τεχνολογικές ζώνες ανάπτυξης των ανοιχτών παράκτιων πόλεων (Χαζάκης, 2001).

Ήδη από το 1980, η Κίνα ακολούθησε την πεπατημένη οδό, όσον αφορά την οικονομική της πολιτική. Παρατηρώντας τι συνέβαινε σε άλλες ασιατικές χώρες δίπλα της, συνδύασε την προώθηση των εξαγωγών με μία έντονη τάση προστασίας των εισαγωγών (Lemoine, 2000). Ωστόσο η ελπιδοφόρα προοπτική ανάπτυξης των ΑΞΕ στην Κίνα, περιορίστηκε για κάποιο χρονικό διάστημα, ως απόρροια της βίαιης καταστολής των διαδηλώσεων της πλατείας Τιενανμέν του Πεκίνου, στις 4 Ιουνίου του 1989 (Χαζάκης, 2001).

Η νέα σημαντική περίοδος ενίσχυσης των αλλοδαπών επενδυτικών πρωτοβουλιών, ξεκινά το 1992 με την περιοδεία του Ντένγκ στις νότιες επαρχίες της Κίνας, στις οποίες είχε έμπρακτα λάβει χώρα η πρόοδος από την πολιτική των «ανοικτών θυρών» που είχε υιοθετήσει το ΚΚΚ μετά τον θάνατο του Μάο. Η λεγόμενη και τέταρτη επενδυτική περίοδος, είχε ως πρόταγμα την φιλελευθεροποίηση αρκετών «κλειστών» τομέων οικονομικής δράσης, παράλληλα ενισχύθηκε και το νομοθετικό πλαίσιο προσέλκυσης αλλοδαπών κεφαλαίων στην Κινεζική ενδοχώρα. Αξιοσημείωτο είναι πως το 1995 επί προεδρίας του JiangZemin στο 15^ο συνέδριο του ΚΚΚ ανακοινώθηκε το «Ένατο Πενταετές Πρόγραμμα για την Εθνική Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη», το οποίο όριζε ως στόχο την επίτευξη ετήσιου ποσοστού ανάπτυξης 8% με 9% (Χαζάκης, 2001).

Η ισχυρή οικονομική άνθηση που γνώρισε η Κίνα από το 1970 και εντεύθεν, είχε ως αποτέλεσμα, την αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ κατά 13 φορές. Τα εξήντα τελευταία χρόνια χάρη και στους υψηλούς ρυθμούς εισροής ΑΞΕ στην επικράτεια της, η Κίνα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της υφηλίου. Στον Πίνακα 2 που ακολουθεί, παρατίθεται ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Κίνας, παράλληλα με αυτόν των ΗΠΑ, από το 1950 έως το 2015. Το συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί αναλύοντας προσεκτικά τα δεδομένα που δίδονται, είναι πως με εξαίρεση την δεκαετία από το 1960 έως το 1970 όπου οι ΗΠΑ είχαν μία ξεκάθαρη πρωτιά όσον αφορά το ποσοστό της οικονομικής μεγέθυνσης τους έναντι της Κίνας, τόσο πριν όσο και μετά μέχρι και την τελευταία καταγεγραμμένη πενταετία (2010-2015) η Κίνα σταθερά αναπτύσσεται με ταχύτερους και μεγαλύτερους ρυθμούς έναντι των ΗΠΑ. Ειδικότερα την δεκαετία 2000-2010, η διαφορά μεταξύ των δύο γέρνει χαστικά υπέρ της Κίνας, η οποία κάνει ένα τεράστιο οικονομικό και αναπτυξιακό άλμα, καταγράφοντας ποσοστό ρεκόρ οικονομικής μεγέθυνσης 10,36% έναντι 0,71% των ΗΠΑ.

Πίνακας 2. Ρυθμός Οικονομικής Μεγέθυνσης Κίνας-ΗΠΑ, %

ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ	ΚΙΝΑ	ΗΠΑ	ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΚΙΝΑ	ΗΠΑ
1950-1955	5,04	2,61	1950-1960	3,91	1,70
1955-1960	2,77	0,78			
1960-1965	1,16	3,39	1960-1970	1,62	2,83
1965-1970	2,08	2,27			
1970-1975	2,25	1,60	1970-1980	3,10	2,12
1975-1980	3,94	2,64			
1980-1985	7,18	2,18	1980-1990	5,67	2,22
1985-1990	4,17	2,26			
1990-1995	8,51	1,26	1990-2000	6,03	2,16
1995-2000	3,56	3,05			
2000-2005	10,62	1,58	2000-2010	10,36	0,71
2005-2010	10,10	-0,16			
2010-2015	6,97	1,37			

Πηγή: Eurobank, 2015, σ. 3

Ωστόσο από το 2007 μέχρι και σήμερα, ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας της Κινεζικής οικονομίας βαίνει μειούμενος με αποκορύφωμα το 2014 χρονιά κατά της οποίας ήταν για πρώτη φορά αρνητικός. Το στοιχείο αυτό, ενδεχόμενος να παίξει σημαντικό ρόλο και αποτελέσει μέγιστο εμπόδιο για την συνέχιση της αναπτυξιακής πορείας των τελευταίων δεκαετιών.

4.2 ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, αποτέλεσαν το βασικό συστατικό της οικονομικής μεταρρύθμισης της Κινεζικής οικονομίας, και του ανοίγματός της στον κόσμο, μετά την καταστροφική περίοδο της διακυβέρνησης του Μάο. Οι μεταρρυθμίσεις που αποφασιστήκαν από το 1979 και εντεύθεν διεύρυναν το επενδυτικό πεδίο στο εσωτερικό της Κίνας. Ξένες επιχειρήσεις είδαν με πολύ καλό μάτι την προοπτική της επένδυσης και του ανοίγματός τους στην Κίνας αφού ήταν μία χώρα που συνδυάζε καλά εκπαιδευμένο και χαμηλά αμειβόμενο εργατικό δυναμικό (Chen, 2007).

Σημαντικό ρόλο στην αλλαγή του επενδυτικού κλίματος προς την Κίνα και στην έκρηξη των επενδύσεων προς αυτή, είχε αναμφίβολα η ένταξη της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), τον Δεκέμβριο του 2001. Μετά από 15 περίπου χρόνια διαπραγματεύσεων, η Κίνα αποφάσισε να φιλελευθεροποιήσει και να ανοίξει το εμπόριο της, να μειώσει τα δασμολογικά και μη δασμολογικά εμπόδια

στον αγροτικό τομέα και στα βιομηχανικά αγαθά, και να προωθήσει αποτελεσματικά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Chen, 2007).

Η εισροή ΑΞΕ στην Κίνα, διακρίνεται σε τρεις επιμέρους περιόδους, την πειραματική περίοδο από το 1979 έως και το 1991, την φάση της «έκρηξης» από το 1992 έως και το 2001 και την περίοδο μετά την ένταξη στον ΠΟΕ από το 2002 μέχρι και σήμερα (Chen, 2007).

Κατά την διάρκεια της πειραματικής περιόδου, οι εισροές ΑΞΕ στην Κίνα ήσαν μικρές, ωστόσο αυξάνονταν με σταθερό ρυθμό. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από, μικρά επενδυτικά σχέδια, απουσία θεσμικών πλαισίων, και φτωχές υποδομές. Στην διάρκεια της δεύτερης φάσης την λεγόμενη και φάση της «έκρηξης», οι ΑΞΕ αυξήθηκαν ταχύτατα, ωστόσο άρχισαν να μειώνονται από το 1997 και τερματίστηκαν την περίοδο 1999-2000, ακολουθούμενες από μία σταδιακή ανάκαμψη το 2001. Αμέσως μετά την είσοδο της στον ΠΟΕ, η Κινεζική οικονομία και η εισροή ΑΞΕ στην χώρα, γνώρισαν μεγάλη αύξηση. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στην Κίνα ήταν της τάξης του 10% την περίοδο 2002-2006. Η συνολική αξία του εξωτερικού εμπορίου της Κίνας αυξήθηκε από 509 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 σε 1,760 δισεκατομμύρια δολάρια το 2006, με ετήσια αύξηση της τάξης του 28%. Επιπρόσθετα οι εισροές ΑΞΕ στην Κίνα μετά την ένταξη της χώρας στον ΠΟΕ, εμφάνισαν μία αυξητική τάση, καθώς από 46.9 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 έφθασαν τα 63 δισεκατομμύρια το 2006, με μία ετήσια αύξηση της τάξης του 6.1% (Chen, 2007).

Τον Μάρτιο του 2007, έγινε αναμφίλεκτα ένα καθοριστικό βήμα όσον αφορά τον τομέα της νομολογίας και των θεσμών, το οποίο θα αποτελέσει το εφαλτήριο για ακόμα μεγαλύτερη εισροή επενδύσεων από το εξωτερικό στην Κινεζική επικράτεια, τα επόμενα χρόνια. Πρόκειται για την μεταρρύθμιση που αφορούσε την φορολογία του εταιρικού εισοδήματος. Με την τροποποίηση που ψηφίστηκε, εξομοιώθηκε η φορολογία για τις εγχώριες και αλλοδαπές επιχειρήσεις (Chen, 2007). Την ευεργετική επίδραση που είχε αυτή η μεταρρύθμιση, μπορούμε να την κατανοήσουμε αν ανατρέξουμε στον Πίνακα 3 τα στοιχεία του οποίου προέρχονται από το στατιστικό βιβλίο της Κινεζικής κυβέρνησης, με αφετηρία το έτος 2007 έως και το 2014 και έχουν να κάνουν με την αξία των εισερχόμενων κινεζικών ΑΞΕ. Με εξαίρεση λοιπόν τα έτη 2009 και 2011 στα οποία παρατηρείται μία πτωτική τάση, από το 2007 έτος

κατά το οποίο ψηφίστηκε η εν λόγω μεταρρύθμιση, η αξία των εισερχόμενων ΑΞΕ στην Κίνα έχει μία αυξητική τάση, η οποία εκτοξεύεται από το 2011 με αποκορύφωμα το έτος 2014, κατά το οποίο οι ΑΞΕ στην Κίνα έφθασαν σε αξία τα 119,6 δισεκατομμύρια δολάρια (\$) ΗΠΑ.

Πίνακας 3. Αξία των Κινεζικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, 2007-2014

Χρονιά	Δισεκατομμύρια Δολάρια(US\$)
2007	74.8
2008	92.4
2009	90.0
2010	105.7
2011	116.0
2012	111.7
2013	117.6
2014	119.6

Πηγή: KPMG China Outlook, 2015, σελ. 24

Το επενδυτικό περιβάλλον της Κίνας είναι άκρως ανταγωνιστικό, με πολύ αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες, καλές υποδομές, μία μεγάλη και ταχύτατα επεκτεινόμενη εγχώρια αγορά, καλά εκπαιδευμένο και φθηνό εργατικό δυναμικό και μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα. Όλοι αυτοί οι παράγοντες καθιστούν την Κίνα ένα ελκυστικό περιβάλλον για ΑΞΕ. Σύμφωνα μάλιστα με τον δείκτη εμπιστοσύνης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για το 2005, η Κίνα αποτελούσε τον πλέον δημοφιλή προορισμό των ξένων επενδύσεων παγκοσμίως. Σήμερα η Κίνα αποτελεί τον κορυφαίο προορισμό για επιχειρηματίες και επενδυτές που αποφασίζουν να αναλάβουν για πρώτη φορά επενδυτική δράση (Chen, 2007).

Οι ΑΞΕ στην Κίνα, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες, τις «ενθαρρυνόμενες επενδύσεις», τις «επιτρεπόμενες επενδύσεις» και τις «απαγορευμένες επενδύσεις». Στις ενθαρρυνόμενες επενδύσεις, κατατάσσονται οι επενδύσεις εκείνες που αφορούν επενδυτικά σχέδια για νέες αγροτικές τεχνολογίες και ανάπτυξη ενεργειακών πηγών και επικοινωνιών καθώς και επενδυτικά σχέδια που περιλαμβάνουν τη χρήση νέας τεχνολογίας. Στις περιορισμένες επενδύσεις, κατατάσσονται οι επενδύσεις που έχουν να κάνουν με επενδυτικά σχέδια σε κλάδους της Εθνικής Οικονομίας, σε κλάδους που αφορούν την εξόρυξη και εκμετάλλευση σπανίων και πολύτιμων ορυκτών, καθώς και σε βιομηχανίες που υπόκεινται στο συνολικό κρατικό σχεδιασμό. Στις απαγορευμένες τέλος επενδύσεις εντάσσονται, τα επενδυτικά σχέδια που θέτουν σε κίνδυνο την κρατική ασφάλεια ή βλάπτουν το δημόσιο συμφέρον, όσα προκαλούν

μόλυνση του περιβάλλοντος ή καταστροφή των φυσικών πόρων και όσα σχέδια περιλαμβάνουν προϊόντα αποκλειστικά Κινεζικής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας (Χαζάκης, Κ. 2001).

Προς τα τέλη του 2001, οι ΑΞΕ στην Κίνα κατά βάση προέρχονταν από αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι οποίες ήταν υπεύθυνες για τον 78.3% των συσσωρευμένων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην κινεζική επικράτεια. Σε αντίθεση με την εικόνα αυτή, η συμμετοχή των ανεπτυγμένων χωρών στο ποσοστό των ΑΞΕ στην Κίνα ήταν μόλις 26.3%. Σε όρους μεμονωμένων επενδυτών, οι ΑΞΕ στην Κίνα κυριαρχούνταν από τέσσερις μεγάλους επενδυτές: το Hong Kong, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Ταιβάν (Chen, 2007).

Τα επόμενα χρόνια και ιδίως μετά την είσοδο της χώρας στον ΠΟΕ, οι αναπτυσσόμενες όσο και οι ανεπτυγμένες χώρες, αύξησαν τα ποσοστά επενδύσεών τους στην Κίνα. Η εισροή ΑΞΕ από τις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκε από 32.2 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 σε 39.8 δισεκατομμύρια δολάρια το 2005, με έναν ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 5.4%. Επιπλέον η προσέλκυση επενδύσεων από τις ανεπτυγμένες χώρες ενισχύθηκε σημαντικά και ανέβηκε από τα 13.6 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 σε 14.4 δισεκατομμύρια δολάρια το 2005, με ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 1.5% (Chen, 2007).

Πολλές ξένες επιχειρήσεις επιλέγουν σαν πρώτο στάδιο διείσδυσης στην αγορά της Κίνας, την ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας, καθώς τους δίνει την δυνατότητα εξοικείωσης με τις εγχώριες συνθήκες. Το κόστος λειτουργίας του γραφείου ωστόσο είναι ιδιαίτερα υψηλό, σε σχέση με το αντικείμενο των εργασιών του. Μία άλλη μορφή εισόδου αλλοδαπών επιχειρήσεων στην κινεζική αγορά, είναι η μέθοδος κατασκευής έργων υποδομής με αυτοχρηματοδότηση. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης την υπογραφή σύμβασης παραχώρησης μεταξύ του κινεζικού κράτους και της αλλοδαπής επιχείρησης, η τελευταία αναλαμβάνει την κατασκευή, χρηματοδότηση και εκμετάλλευση ενός έργου υποδομής για μία δεδομένη χρονική περίοδο, η οποία όταν παρέλθει, το έργο μεταβιβάζεται στην κυριότητα του Κινεζικού κράτους (Χαζάκης, 2001).

Είναι γεγονός πως χώρες υποδοχής, οι οποίες διαθέτουν μεγάλες αγορές, πολύ γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης και υψηλό βαθμό οικονομικής εξέλιξης, θα προσελκύσουν και περισσότερες ΑΞΕ. Η τεράστια εγχώρια αγορά της Κίνας, η ταχύτερη οικονομική της ανάπτυξη, και το συνεχώς αυξανόμενο κατά κεφαλήν εισόδημά της, είναι πολύ ελκυστικοί παράγοντες για της εκβιομηχανισμένες-ανεπτυγμένες χώρες και πιο συγκεκριμένα για τις ΑΞΕ που απευθύνονται στην εκεί αγορά. Είναι συνεπώς αναμενόμενο, πως μία μεγαλύτερη φιλελευθεροποίηση της αγοράς σε συνδυασμό με κάποιες ακόμα ενέργειες που είναι απαραίτητες στο πεδίο της δικαιοσύνης, θα μετατρέψουν την Κίνα σε έναν απίστευτα ελκυστικό προορισμό για τις ΑΞΕ που θα προέρχονται από τις εκβιομηχανισμένες οικονομίες. Δεν θα προκύψει λοιπόν μόνο αύξηση της εισροής ΑΞΕ στην κινεζική επικράτεια αλλά και βελτίωση της ποιότητάς τους (Chen, 2007).

Από τότε που η Κίνα άρχισε να προσελκύει ΑΞΕ, η τοπική κατανομή τους στην επικράτεια της χώρας ήταν αρκετά άνιση. Οι εισροές των ΑΞΕ στην χώρα ήταν συγκεντρωμένες σε μεγάλο ποσοστό στα ανατολικά. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, το χάσμα μεταξύ των ανατολικών και των κεντρικών επαρχιών της Κίνας αυξήθηκε δραματικά, κυρίως μέχρι τις αρχές του 1990. Στα τέλη του 2001, οι ανατολικές επαρχίες συγκέντρωναν το 87.7% των συνολικών ΑΞΕ στην Κίνα. Οι κεντρικές και δυτικές επαρχίες από την άλλη, απορροφούσαν μόνο το 9% και 3.3% του συνόλου αντίστοιχα (Chen, 2007).

Η ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου δεν άλλαξε και πολύ την εικόνα των εισροών ΑΞΕ στην κινεζική επικράτεια. Οι ανατολικές επαρχίες παρέμειναν ο πλέον ελκυστικός προορισμός για τα ξένα κεφάλαια, με εισροές που άγγιξαν τα 48 δισεκατομμύρια δολάρια το 2004 με ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 6.5%. Μεταξύ των επαρχιών της Κίνας, ξεχωρίζουν οι επιδώσεις της Γιανγκσού και της Γκουανγκντόνγκ (Chen, 2007).

Η ελκυστικότητα των ανατολικών επαρχιών της Κίνας όσον αφορά την προσέλκυση ΑΞΕ, έγκειται σε μία σειρά από λόγους. Πρώτος και βασικός λόγος, είναι η πολύ πιο ανοιχτή και ελεύθερη οικονομία τους. Επιπρόσθετα ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί, στις πολύ πιο στενές επαφές με τον έξω κόσμο, στις βελτιωμένες εγκαταστάσεις, στο υψηλό επίπεδο επιστημονικής έρευνας και στις τεχνολογικές καινοτομίες και φυσικά στην υψηλή ποιότητα του εργατικού τους

δυναμικού. Για να μειώσει το χάσμα αυτό μεταξύ των ανατολικών από την μία και των δυτικών και κεντρικών από την άλλη επαρχιών της, η κινεζική κυβέρνηση ήδη από το 1998 υιοθέτησε το πρόγραμμα με την ονομασία «Δυτική Αναπτυξιακή Στρατηγική». Το πρόγραμμα αυτό δίνει έμφαση σε τομείς όπως: ανάπτυξη των υποδομών, προστασία του περιβάλλοντος, αναβάθμιση των βιομηχανικών μονάδων, αναβάθμιση των επιστημών και της εκπαίδευσης και τέλος οικονομικές μεταρρυθμίσεις και άνοιγμα της οικονομίας. Μεταξύ των έργων που έγιναν ή έχουν προγραμματιστεί να γίνουν, περιλαμβάνονται: επενδύσεις 120 δισεκατομμυρίων γουάν, σε αυτοκινητοδρόμους υψηλής ταχύτητας και σε οδικά δίκτυα μεταξύ του 2000 και του 2020, επένδυση που υλοποιήθηκε, κόστους 100 δισεκατομμυρίων γουάν σε μεγάλα και μεσαίου μεγέθους σιδηροδρομικά δίκτυα την περίοδο 2000-2005, σχεδίαση και υλοποίηση έργου που αφορά την υδροηλεκτρική ενέργεια στις δυτικές επαρχίες με παράλληλη κατασκευή δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας, που θα τροφοδοτεί με ηλεκτρικό ρεύμα από τις δυτικές επαρχίες τις ανατολικές. Η κατασκευή του εν λόγω έργου άρχισε το 2000 και ολοκληρώθηκε το 2015 (Chen, 2007).

Χρήζει αναφοράς πως στα τέλη του 2001, οι περισσότερες ΑΞΕ στην Κίνα χαρακτηρίζονταν από την συγκέντρωσή τους κατά βάση στον βιομηχανικό τομέα, ο οποίος προσέλκυε το 61% των συνολικών ΑΞΕ στην Κίνα μεταξύ των ετών 1997-2001. Σε αντίθεση με την βιομηχανία, ο τομέας των υπηρεσιών συγκέντρωνε μόνο το 36%. Με το πέρασμα των ετών οι ΑΞΕ συνέχιζαν να συγκεντρώνονται στον βιομηχανικό τομέα, αυξανόμενες από 30,2 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 σε 38,2 δισεκατομμύρια δολάρια το 2006, με ετήσια αύξηση 6%. Επιπρόσθετα το ποσοστό του βιομηχανικού τομέα αυξήθηκε από το 66% το 2001 στο 70% το 2005 (Chen, 2007).

Στην Κίνα την πρώτη δεκαετία του 2000 είχαμε ραγδαία αύξηση των βιομηχανιών που εξειδικεύονταν στα υφάσματα και την ένδυση γενικότερα. Η αύξηση αυτή εν πολλοίς οφειλόταν στις αθρόες εξαγωγές των κινεζικών εμπορευμάτων στις αγορές της Ευρώπης. Οι ΑΞΕ που είχαν ως επίκεντρο τον πρωτογενή τομέα παραγωγής παρουσίασαν ραγδαία πτώση. Χαρακτηριστικό είναι πως υποχώρησαν από το 4% στο 2% το 2005 και το 2006. Φυσικά μία τέτοια εξέλιξη δεν προκάλεσε έκπληξη αν αναλογιστούμε την μειούμενη συμμετοχή του αγροτικού τομέα στην κινεζική οικονομία. Μετά την είσοδο της Κίνας στον ΠΟΕ, είχαμε μία έστω και ασθενή αύξηση των ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών. Συγκεκριμένα από τα 13.9

δισεκατομμύρια δολάρια το ποσό ΑΞΕ που εισέρευσε στην Κίνα έφθασε τα 15,1 δισεκατομμύρια ΑΞΕ, με μία ετήσια αύξηση της τάξης του 2%. Την εν λόγω περίοδο οι εισροές ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών στην Κίνα, συγκεντρώνονταν κυρίως στους παρακάτω κλάδους: κτηματομεσιτικά (32%), λίζινγκ και επιχειρηματικές υπηρεσίες (22%), μεταφορές, αποθήκευση και ταχυδρομικές υπηρεσίες (11%), ηλεκτρισμός, παραγωγή αερίου και ύδατος καθώς και προμήθεια αυτών (8%). πληροφορική, σέρβις υπολογιστών και λογισμικού (6%) (Chen, 2007).

Ωστόσο ο τομέας των υπηρεσιών στην Κίνα, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από την έναρξη της νέας χιλιετίας και για μία δεκαετία τουλάχιστον παρέμενε υπανάπτυκτος. Χαρακτηριστικά, ο τομέας των υπηρεσιών στο ΑΕΠ την Κίνας κατείχε ποσοστό μόλις 30% όταν η συνεισφορά του στο παγκόσμιο ΑΕΠ ήταν της τάξης του 40%. Βασικές αιτίες αυτής της κατάστασης, ήταν κυρίως το μονοπώλιο αλλά και η κλειστή φύση αυτού του τομέα (Chen, 2007).

Σύμφωνα με το εθνικό γραφείο στατιστικής της Κίνας, η Κινεζική οικονομία αναπτύχθηκε το 2014 με ρυθμούς της τάξης του 7,4% πολύ κοντά στον κυβερνητικό στόχο του 7,5%. Πέρα από κάθε συζήτηση αυτό είναι ένα πολύ ισχυρό δεδομένο που δύσκολα μπορεί κάποιος να παραβλέψει. Ωστόσο παρακολουθώντας με μεγαλύτερη προσοχή της κινεζική οικονομία και αναλύοντας όλα τα δεδομένα που δίνονται στην δημοσιότητα, είναι γεγονός πως όσο η οικονομία της Κίνας θα ωριμάζει, πολύ δύσκολα θα πετύχει διπλάσιο ποσοστό ανάπτυξης ως ποσοστό του ΑΕΠ της (China Outlook, 2015).

Όπως κατέδειξαν τα στοιχεία που κυκλοφόρησαν δημόσια από το Υπουργείο Εμπορίου της Κίνας, οι ΑΞΕ που εισέρευσαν στην χώρα για το 2014 ξεπέρασαν κάθε προσδοκία και παρ' ολίγο να επισκιάσουν αυτές του 2013. Για ολόκληρο το έτος 2013, οι κινεζικές ΑΞΕ αυξήθηκαν στο ποσό ρεκόρ των 119,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Η μεγαλύτερη και καλύτερη είδηση προήλθε από τον τομέα των υπηρεσιών ο οποίος σημείωσε αύξηση κατά 7,8% το 2014, την ώρα που ο βιομηχανικός τομέας εμφάνισε μία διψήφια μείωση, ως αποτέλεσμα της επέκτασης της Κινεζικής οικονομίας η οποία επανακαθορίζει την θέση της ως προς τον τομέα των υπηρεσιών (China Outlook, 2015).

Το σταθερό επίπεδο ΑΞΕ που εισέρευσαν στην Κίνα, καταδεικνύει πως η χώρα παραμένει ένας ελκυστικός προορισμός για ξένες επενδύσεις. Παρότι είναι εμφανή κάποια σημάδια επιβράδυνσης της οικονομίας, σε απόλυτους όρους είναι ακόμα μία σημαντική αγορά καταλαμβάνοντας την δεύτερη θέση παγκοσμίως ως χώρα ιδανική για ΑΞΕ το 2013. Επιπλέον νέες προοπτικές διανοίγονται από την αυξημένη κατανάλωση, την αναμόρφωση της οικονομίας αλλά και την αστικοποίηση (China Outlook, 2015).

Ιδιαζόντως σημαντική εξέλιξη στην πορεία των ΑΞΕ τα τελευταία χρόνια και ιδίως από το 2009 και εντεύθεν, αποτελεί αναμφίλεκτα η ανάπτυξη των ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών. Το 2014, οι υπηρεσίες προσέλκυαν 66,2 δισεκατομμύρια δολάρια σε ΑΞΕ με ετήσια αύξηση από το 2010 μέχρι το 2014 της τάξης του 7,2% από χρόνο σε χρόνο. Σήμερα είναι γεγονός πως ο τομέας των υπηρεσιών καταλαμβάνει μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας των ΑΞΕ από ότι ο βιομηχανικός τομέας (China Outlook, 2015).

Για πάνω από τριάντα χρόνια, οι οικονομικές πολιτικές της Κίνας τείνουν να δίνουν έμφαση σε επενδυτικές δραστηριότητες και σε εξαγωγικές δράσεις κυρίως στον βιομηχανικό τομέα, έναντι της εγχώριας κατανάλωσης. Αυτή η οικονομική επιλογή, απέφερε μεν υψηλό ποσοστό ανάπτυξης, ωστόσο οδήγησε σε μία οικονομία στην οποία η κατανάλωση, περιοριζόταν σε ένα πολύ μικρό κομμάτι της κοινωνίας. Σε πολλά ανεπτυγμένα κράτη, ο τομέας των υπηρεσιών αντιπροσώπευε το 60% του ΑΕΠ τους, στην Κίνα ακόμα και σήμερα ο τομέας αυτός καταγράφει ποσοστά κάτω από το 50% (China Outlook, 2015).

Η ανάδυση μίας ευμεγέθους μεσαίας τάξης, βοήθησε στην εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών. Οι Κινέζοι καταναλωτές αύξησαν το διαθέσιμο εισόδημά τους, για ποιοτικές υπηρεσίες, από την υγεία και την εκπαίδευση ως τις οικονομικές υπηρεσίες. Το 2014 ο τομέας των υπηρεσιών στην Κίνα συνέχισε την ανοδική του πορεία ως μερίδιο του συνολικού ΑΕΠ, και οι ΑΞΕ παρουσίασαν ανάλογη αύξηση (China Outlook 2015). Αν στα προλεχθέντα επισυνάψουμε και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων του Πίνακα 4 που έδωσε στην δημοσιότητα το Υπουργείο εμπορίου της Κίνας, μέσω του γραφείου στατιστικής τον Ιανουάριο του 2016, οφείλουμε να παραδεχθούμε, πως ο τομέας των υπηρεσιών λαμβάνει σταθερά από το 2011 έως το 2015 την μερίδα του λέοντος όσον αφορά το

μερίδιο των συνολικών ΑΞΕ στην αγορά της Κίνας με ποσοστά που κυμαίνονται από το 49-61% έναντι του Βιομηχανικού τομέα που χάνει συνεχώς σε δυναμική βλέποντας το μερίδιο του να κατακυλά από το κραταιό 63% το 2006, στο ισχνό 30% το 2015.

Πίνακας 4. Μερίδιο των συνολικών ΑΞΕ: Βιομηχανικός τομέας έναντι Τομέα Υπηρεσιών

Χρονιά	Βιομηχανικός Τομέας, %	Τομέας Υπηρεσιών, %
2006	63%	31%
2007	55%	41%
2008	53%	40%
2009	51%	43%
2010	49%	47%
2011	46%	49%
2012	44%	50%
2013	40%	53%
2014	33%	56%
2015	30%	61%

Πηγή: KPMG China Outlook, 2016, σελ. 40

Μία χαρακτηριστική τάση που συνεχίστηκε και κατά την διάρκεια του 2014, ήταν η άνιση ανάπτυξη των επαρχιών της Κίνας. Η κεντρική Κίνα παρουσίασε μία αύξηση των ΑΞΕ, της τάξης του 7,5%, ενώ οι ανατολικές και δυτικές επαρχίες είδαν αυξήσεις των ΑΞΕ, σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα που κινούνταν στο 1,1 και 1,6% αντίστοιχα. Το 2014 ήταν η τρίτη χρονιά που η κεντρική Κίνα ξεπέρασε την ανατολική και δυτική σε αύξηση εισερχόμενων ΑΞΕ. Η κεντρική Κίνα ξεκάθαρα μετεξελίσσεται σε έναν πολύ δημοφιλή επενδυτικό προορισμό. Εταιρείες μετεγκαθύστανται ή επεκτείνουν τις ΑΞΕ τους σε απόλυτους όρους. Ο λόγος είναι φυσικά η μεγάλη της έκταση, το αναμφισβήτητο χαμηλότερο εργατικό κόστος και οι βελτιωμένες εγκαταστάσεις (China Outlook, 2015).

Στο ξεκίνημα του 2016 το οικονομικό τοπίο στην Κίνα είναι αναμφισβήτητο πιο ανταγωνιστικό από ότι τα δύο προηγούμενα έτη. Τον τελευταίο χρόνο, έχει γίνει μεγάλη συζήτηση για την πτωτική τάση της κινεζικής οικονομίας. Πολλοί ήταν δε οι επενδυτές που είχαν στρέψει την προσοχή τους, σε απάτητα μονοπάτια της ανατολικής Ασίας ή στην Ινδία. Ωστόσο μολονότι το 6,9% όπως καταγράφηκε το ποσοστό του ΑΕΠ της ανάπτυξης για το 2015, αντιπροσωπεύει χαμηλό 25 ετών για

την Κίνα, παραμένει ένα από τα υψηλότερα ανάμεσα στις ανεπτυγμένες οικονομίες παγκοσμίως (China Outlook 2016).

Η νέα όψη της Κίνας, είναι η μετάβαση της από ένα βαθύ επενδυτικό εξαγωγικά προσανατολισμένο μοντέλο ανάπτυξης, σε ένα μοντέλο που διακρίνεται για την κατανάλωση και την καινοτομία. Από το ποσό ρεκόρ των 126.3 δισεκατομμυρίων δολαρίων που επενδύθηκαν στην Κίνα τον τελευταίο χρόνο (2015), ο τομέας των υπηρεσιών είναι υπεύθυνος για το 61.1%. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι παρόλο που ο βιομηχανικός κλάδος εμφάνισε πτώση και μείωση ως προς το μερίδιο του στις ΑΞΕ για 5^ο συνεχές έτος, οι επενδύσεις σε υψηλή τεχνολογία αυξήθηκαν κατά 9.5% από χρόνο σε χρόνο. Οι ξένοι επενδυτές αναγνωρίζουν πλέον ότι οι ευκαιρίες μετατοπίζονται ταχύτατα σε νέες βιομηχανίες, όπως: η υγεία, το διαδικτυακό εμπόριο και η αυτοματοποίηση. Χρήζει αναφοράς πως το έτος 2016, σηματοδοτεί την αρχή του νέου πενταετούς προγράμματος. Το νέο πλάνο αναμένεται να δώσει έμφαση, σε τομείς κλειδιά για την κινεζική οικονομία και αυτό θα επιτευχθεί μέσω της εισροής ΑΞΕ στους εν λόγω τομείς (πχ μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης) (China Outlook, 2016).

Το 2015, σε αντίθεση στην ανακοινωθείσα οπισθοχώρηση της οικονομίας, και ανάμεσα σε ένα κακό χρηματιστηριακά έτος, με έντονη την νομισματική αστάθεια, η Κίνα βίωσε άλλη μία χρονιά σταθερής ανάπτυξης στον τομέα των εισερχόμενων ΑΞΕ. Οι μη οικονομικές ΑΞΕ που εισέρευσαν στην Κίνα, σημείωσαν ιστορικό υψηλό, με το ακριβές ποσό να ανέρχεται στα 126.3 δισεκατομμύρια δολάρια, αρκετά πάνω από τα 118.7 δισεκατομμύρια δολάρια του περασμένου έτους. Η αύξηση αυτή αποτυπώνεται σε ένα ποσοστό της τάξης του 6.4% από χρόνο σε χρόνο. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν, πως παρά την επιβράδυνση της οικονομίας, ευκαιρίες υπάρχουν για ξένους επενδυτές σε τομείς κλειδιά της οικονομίας (China Outlook, 2016).

Τα επενδυτικά σχέδια για ΑΞΕ στην Κίνα έχουν αλλάξει αρκετά την τελευταία δεκαετία. Αυτό το στοιχείο είναι σε συνάρτηση με τις προσπάθειες των κινεζικών αρχών, να βοηθήσουν στην μετατόπιση της οικονομίας, σε ποιοτικότερες και ανώτερου επιπέδου ΑΞΕ, που θα προσανατολίζονται περισσότερο στον τομέα των υπηρεσιών ως βάση της εγχώριας καταναλωτικής ανάπτυξης. Επίσημα στοιχεία από το εθνικό γραφείο στατιστικής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, έδειξαν ότι το 2006 ο βιομηχανικός τομέας και ο τομέας των υπηρεσιών ευθύνονταν για το

63.3% και 31.1% των συνολικών ΑΞΕ στην Κίνα αντίστοιχα. Το 2011 ο τομέας των υπηρεσιών ξεπέρασε τον βιομηχανικό τομέα, ως ο μεγαλύτερος αποδέκτης ΑΞΕ και το 2015 οι ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών, αντιπροσώπευαν το 61,1% των συνολικών ΑΞΕ. Από την άλλη πλευρά στον βιομηχανικό τομέα παρατηρήθηκε κάμψη όσον αφορά την εισροή ΑΞΕ, αφού αυτές κινήθηκαν σε ποσοστά της τάξης του 31,4% επί του συνόλου των εισερχόμενων ΑΞΕ στην Κίνα (China Outlook, 2016).

Σύμφωνα με στοιχεία που ανακοίνωσε το ίδιο το Υπουργείο Εμπορίου της Κίνας και τα οποία παρατίθενται στον Πίνακα 5 που ακολουθεί, η ανάπτυξη των ΑΞΕ στον Βιομηχανικό τομέα της Κίνας βαίνει συνεχώς μειούμενη, επιβεβαιώνοντας την στροφή στις επενδύσεις που έχουν να κάνουν με τον τομέα των υπηρεσιών. Είναι χαρακτηριστικό, πως το 2010 το ποσοστό ανάπτυξης των ΑΞΕ που σχετιζόνταν με την Βιομηχανία στην Κίνα ήταν στο 6%, ενώ δύο μόλις χρόνια αργότερα έκανε μία τεράστια βουτιά, καταγράφοντας αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης -6,2% φτάνοντας μέχρι και το -12,3% το 2014, ποσοστό που αποτελεί ιστορικό αρνητικό για τον κινέζικο βιομηχανικό κλάδο, καταδεικνύοντας την σημασία που έπαιξε πλέον για την κινεζική οικονομία, ο τομέας των υπηρεσιών γεγονός που παραδέχτηκε σιωπηλά και η Κινεζική κυβέρνηση, δίνοντας ώθηση σε επενδυτικά σχέδια που σχετιζόνταν με την τόνωση και εδραίωση του συγκεκριμένου τομέα.

Πίνακας 5. Ανάπτυξη των ΑΞΕ στον Βιομηχανικό τομέα της Κίνας τα έτη 2010-2014

Έτος	Ποσοστό Ανάπτυξης
2010	6%
2011	5.1%
2012	-6.2%
2013	-6.8%
2014	-12.3%

Πηγή: KPMG China Outlook, 2015, σελ. 26

Η συνεχής σε ροή και αυξημένη σε όγκο παρουσία των ΑΞΕ στην Κίνα τα τελευταία χρόνια, φανερώνει πως οι ξένοι επενδυτές, βλέπουν την Κίνα ως τελικό προορισμό-αγορά, και λιγότερο ως πηγή χαμηλού κόστους εργασίας. Όσον αφορά δε το μερίδιο τους στην αγορά, οι βιομηχανικές φίρμες απομακρύνονται από την παραγωγή φθηνών εξαγωγίμων προϊόντων και παράγουν αγαθά, τα οποία είναι ανώτερης ποιότητας και έχουν σχεδιαστεί, ειδικά για να καλύψουν τις ανάγκες των

κινέζων καταναλωτών. Έτσι λοιπόν οι ΑΞΕ στην βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας, κλάδο στον οποίο έχει παρατηρηθεί μεγάλη άνθηση τελευταία, αυξήθηκαν ταχύτατα προηγούμενα χρόνια και σήμερα αντιπροσωπεύουν ένα τέταρτο των συνολικών ΑΞΕ που εισρέουν στον βιομηχανικό τομέα (China Outlook, 2016).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και μία ματιά στην χωρική κατανομή των ΑΞΕ τα τελευταία έτη στην κινεζική επικράτεια. Οι ΑΞΕ στην Ανατολική Κίνα, ανήλθαν σε ποσοστό 83.8% το 2015. Για πρώτη φορά από το 2010, που η κυβέρνηση της Κίνας ξεκίνησε να προωθεί τον εκδυτικισμό της οικονομίας της, ο δείκτης ανάπτυξης των ανατολικών επαρχιών, ξεπέρασε εκείνο των κεντρικών, των οποίων η ανάπτυξη έπεσε κατά 3.3%. Η Δυτική Κίνα από την πλευρά της, βίωσε μία πτώση των ΑΞΕ, της τάξης του 6.8% (China Outlook, 2016).

Μολονότι η ραγδαία αύξηση των ΑΞΕ στην ανατολική Κίνα το 2015 μπορεί να ήταν μία εξαίρεση, υπάρχει η εντύπωση και όχι αβάσιμη, πως πρόκειται για μία ενδεικτική αντίδραση της πίεσης σε επενδυτικές πατέντες, οι οποίες είναι σε αρμονία με την μετάβαση της Κίνας, σε μία υψηλής αξίας οικονομία, με αυξημένη εστίαση στην καινοτομία. Αποτελεί αναμφίλεκτη πραγματικότητα, πως το ξένο κεφάλαιο, αναζητά εταιρείες στον τομέα των τεχνολογιών και των υπηρεσιών, οι οποίες βρίσκονται κυρίως στην Ανατολική Κίνα (China Outlook 2016).

Προς επίρρωση των προλεχθέντων, αρκεί να γίνει αναφορά στην οικονομική ζώνη στο δέλτα του ποταμού Γιανγκτσέ, μία τεράστια αναπτυξιακή περιοχή της Ανατολικής Κίνας, η οποία είδε το νούμερο των νέων εγκατεστημένων ξένων επενδυτικών εταιρειών, να αυξάνεται κατά 7,8% από χρόνο σε χρόνο, φθάνοντας τις 11.974 εταιρείες, οι οποίες ευθύνονται για το 45.1% όλων των νέων εγκατεστημένων ξένων επενδύσεων για το 2015. Η τάση αυτή ομοιάζει με προηγούμενες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, στις οποίες οι επενδύσεις, πρώτα εισέρχονταν στις παραλιακές πόλεις της Κίνας σε πιλοτικά προγράμματα και κατόπιν κατευθύνονταν δυτικά. Επιπρόσθετα η εγκατάσταση των ΕΟΖ σε Τιανζίν, Φουτζιάν και Γκουανγκντόνγκ, υποδηλώνει ότι οι ΑΞΕ κατά κύριο λόγο θα συγκεντρώνονται στα ανατολικά και μετά θα κατευθύνονται αργά προς τα ανατολικά, όσο η Κίνα θα δημιουργεί νέα σχέδια στις δυτικές επαρχίες (China Outlook, 2016).

Αναφορά οφείλει να γίνει φυσικά και στον τομέα των συναλλαγών και των συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων. Το 2015, η Κίνα είδε 202 εισερχόμενες συμφωνίες

να ανακοινώνονται από ξένες εταιρείες, ένας αριθμός βέβαια ο οποίος ήταν αρκετά μειωμένος σε σχέση με τις 248 συμφωνίες του 2014. Όπως και να το δει κανείς ωστόσο, η συνολική αξία ανέκαμψε, με ένα ποσό της τάξης των 25,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων μετά από ιστορικό χαμηλό δεκαετίας που είχε καταγραφεί στα 14,4 δισεκατομμύρια δολάρια σε εισροές συμφωνιών, οι οποίες αναφέρονταν σε εξαγορές και συγχωνεύσεις (China Outlook, 2016).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, πως εταιρείες από 26 διαφορετικές χώρες και περιοχές, διενήργησαν συγχωνεύσεις και εξαγορές στην κυρίως Κίνα. Εταιρείες από ανεπτυγμένες οικονομίες, ευθύνονται για το 94,1% των ανακοινωθέντων συμφωνιών και για πάνω από το 78% της συνολικής τιμής. Τέλος υπήρξαν 142 συμφωνίες που ανακοινώθηκαν από εταιρείες της Σιγκαπούρης, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Ταϊβάν, οι οποίες ευθύνονται για το 67,9% της συνολικής αξίας (China Outlook, 2016).

4.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Αναφορικά με τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και την ανάπτυξη τους στην Κίνα, αυτό που συνάγεται από την επενδυτική τάση και τις πρωτοβουλίες της κινεζικής κυβέρνησης, είναι η αύξηση των ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος μεγαλώνει συνεχώς σε μέγεθος και σημασία, όσο η Κίνα επανακαθορίζει την οικονομία της, μακριά από την μέχρι πρότινος εξάρτησή της από τις εξαγωγές (China Outlook, 2015).

Το 2013 το ΚΚΚ στην 18^η συνδιάσκεψη της κεντρικής επιτροπής, ανακοίνωσε το τρίτο μεταρρυθμιστικό πλάνο, το οποίο όπως γίνεται αντιληπτό περιέχει κατευθυντήριες γραμμές για την χώρα και τα βήματα που πρέπει να γίνουν για το περαιτέρω άνοιγμα της οικονομίας. Το πλάνο αυτό ενθαρρύνει ξένες επιχειρήσεις να επενδύσουν σε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, περιλαμβανομένων οικονομικών υπηρεσιών, τουρισμό, διασκέδαση και υγεία. Το 2014 η κινεζική κυβέρνηση πρόσθεσε έναν αριθμό πολιτικών με σκοπό να διευκολύνει τις ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών. Η κεντρική κυβέρνηση προχώρησε στην υιοθέτηση νέων νόμων, που επιτρέπουν σε ξένους επενδυτές καλύτερη πρόσβαση στην Κινεζική αγορά για οικονομικές υπηρεσίες (China Outlook, 2015).

Ένας από τους τομείς που ευνοήθηκε ιδιαίτερα από τις νέες αυτές πολιτικές και ο οποίος έχει σημαντικά περιθώρια προσέλκυσης ΑΞΕ τα επόμενα χρόνια, είναι αναμφίβολα αυτός της υγείας. Η Κίνα ξεκίνησε την άρση των εμποδίων για ξένες επιχειρήσεις στον τομέα αυτό ήδη από το 2012. Το 2014 με πιο πρόσφατες ανακοινώσεις, επετράπη η πλήρης ξένη ιδιοκτησία για ιδιωτικά νοσοκομεία σε επτά μεγάλες κινέζικες πόλεις και επαρχίες, εν είδη πιλοτικού προγράμματος. Αυτές οι νέες μεταρρυθμίσεις εν πολλύς υπαγορεύονται και από τον τεράστιο σε όγκο και συνεχώς γερασμένο πληθυσμό, πράγμα το οποίο θα προσελκύσει ξένους επενδυτές στο υγειονομικό σύστημα της χώρας και αναμένεται να κοστίσει 1 τρισεκατομμύριο δολάρια μέχρι το 2020 (China Outlook, 2015).

Οι προαναφερθείσες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στο οικονομικό και επενδυτικό περιβάλλον, έχουν επίσης σημαντική επίδραση στην ελκυστικότητα της Κίνας ως προορισμού για ΑΞΕ. Το αυξημένο εργατικό κόστος που παρατηρήθηκε άλλωστε στην Κίνα τα τελευταία χρόνια, αλλά και οι ακριβές πρώτες ύλες, οδήγησαν κάποιες διεθνείς εταιρείες, να μεταφέρουν τις εγκαταστάσεις τους, σε χαμηλού κόστους χώρες. Η κατάσταση παρουσιάζει διαφορές στον κλάδο της υψηλής τεχνολογίας. Η Κίνα έχει γίνει μία από τις μεγαλύτερες αγορές κινητών τηλεφώνων και φορητών συσκευών παγκοσμίως. Η κινεζική κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να μεταπηδήσει από την χαμηλής αξίας βιομηχανία στην υψηλής αξία και τεχνολογίας. Το 2014 η κινεζική κυβέρνηση με διάφορες νομικές παρεμβάσεις, προώθησε έναν αριθμό από κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό να συνδέσει τις ΑΞΕ με τον τομέα υψηλής τεχνολογίας (China Outlook, 2015).

Στο νομικό κομμάτι και σε αυτό της νομολογίας, το υπουργείο εμπορίου της Κίνας ανακοίνωσε στις 19 Ιανουαρίου του 2015, το προσχέδιο του επενδυτικού νόμου. Ο νέος νόμος θα αντικαταστήσει τρεις παλαιότερους. Με το νέο νόμο θα δοθεί πραγματικά νέα ώθηση και σημαντική επίδραση στις εισερχόμενες ΑΞΕ στην Κίνα. Επιπρόσθετα με το νέο νομικό καθεστώς, θα επωφεληθούν πρώτα και κύρια οι ξένοι επενδυτές, οι οποίοι θα δουν την πρόσβαση τους στην Κινεζική αγορά να διευκολύνεται ακόμα περισσότερο. Το προσχέδιο του εν λόγω νόμου, έχει προβλέψει την εισαγωγή απαγορευτικής λίστας, για επενδυτικά σχέδια στην Κίνα. Σχέδια τα οποία δεν εντάσσονται σε αυτή την λίστα, θα οφείλουν μόνο να εναρμονίζονται με τις οδηγίες των κινεζικών αρχών σχετικά με τις ΑΞΕ. Ακόμη προβλέφθηκε, πως ξένες επιχειρήσεις θα λαμβάνουν συμφωνίες προ-εγκατάστασης, ένας μέτρο που θα

δημιουργήσει ένα χώρο με πολλά επίπεδα για τους ξένους επενδυτές (China Outlook, 2015).

Σημαντική παράμετρος για την προοπτική ανάπτυξης των ΑΞΕ στην Κίνα, είναι αυτή που αναφέρει ρητά πως το πρεστίτζ και η θέση των ξένων επιχειρήσεων, δεν θα κρίνεται από την ιδιοκτησία, αλλά από το ποιος βρίσκεται στην διοίκηση τους. Ξένες επιχειρήσεις στο εσωτερικό της Κίνας, οι οποίες ελέγχονται από ξένους επενδυτές θα κρίνονται και θα λογοδοτούν στο εξωτερικό, ενώ εκείνες που ελέγχονται από κινέζους επενδυτές θα κρίνονται τοπικά. Έτσι θα είναι δυσκολότερο για ένα ξένο επενδυτή να χρησιμοποιήσει μια κινεζική εταιρεία ως κάλυμμα για να λειτουργεί στην Κίνα και να αποκομίζει οφέλη ακόμη και αν κατέχει μειοψηφικό κομμάτι, αλλά θα πρέπει να έχει de facto τον απόλυτο έλεγχο (China Outlook, 2015).

Με τις προαναφερθείσες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις σε επενδυτικό και νομικό πεδίο, το επενδυτικό περιβάλλον στην Κίνα, αναμένεται να αναβαθμιστεί σημαντικά. Με τα νέα δεδομένα και τις κυβερνητικές εξαγγελίες, η αγορά οφείλει και θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία, εξασφαλίζοντας λιγότερη κρατική παρεμβατικότητα και πιο δίκαιο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Ακόμη εισάγονται σταδιακά κανόνες δικαίου που θα βοηθήσουν να βελτιωθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις ξένες εταιρείες στην Κίνα. Επιπλέον ξένοι επενδυτές μπορούν βάσιμα από εδώ και στο εξής να αναμένουν αυξημένη πρόσβαση σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Το 2014 η κυβέρνηση ανακοίνωσε πως η χώρα θα επιτρέψει σε ξένες επιχειρήσεις, ευρύτερη πρόσβαση στην αγορά υπηρεσιών και σε βιομηχανικούς κλάδους. Αξιοσημείωτο είναι πως η κεντρική κυβέρνηση προέβη σε ένα μεγάλο βήμα, στην κατεύθυνση του εξορθολογισμού των εισερχόμενων επενδύσεων. Επενδύσεις φθηνότερες των 300 εκατομμυρίων δολαρίων, προερχόμενες από εταιρικό σχήμα ελεγχόμενο από Κινέζους επενδυτές, δεν θα χιάζεται έγκριση από την εθνική αναπτυξιακή και μεταρρυθμιστική επιτροπή, αλλά θα οφείλει να συμμορφώνεται με τους γενικούς κανόνες που αυτή θέτει (China Outlook, 2015).

Εξόχως σημαντικό πυλώνα για τις αναπτυξιακές προοπτικές της Κίνας, αποτελεί αναμφισβήτητα η αστικοποίηση. Τις προηγούμενες τρεις δεκαετίες, η αστικοποίηση της Κίνας αναπτύχθηκε πλάι πλάι, με την οικονομία της χώρας. Στο σήμερα, η κυβέρνηση σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει την αστικοποίηση ως εργαλείο για να προάγει μακροχρόνια ανάπτυξη και να επανακαθορίσει το οικονομικό μέλλον

της χώρας. Τον Μάρτιο του 2014, το εθνικό Συμβούλιο, δημοσίευσε το εθνικό σχέδιο αστικοποίησης 2014-2020, το πρώτο επίσημο εθνικό σχέδιο σε αυτό τον τομέα. Το νέο σχέδιο δίνει έμφαση στην ποιοτική ανάπτυξη και την ευημερία των αστών κατοίκων, με την παράλληλη ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και βιομηχανιών. Φυσικά η αυξημένη εισροή κατοίκων στα μεγάλα αστικά κέντρα της Κίνας, αποτελεί πρώτης τάξεως ευκαιρία, για την προσέλκυση ΑΞΕ σε τομείς στους οποίους θα βασιστεί το κυβερνητικό σχέδιο αστικοποίησης και οι οποίοι είναι: Η ενεργειακή αποδοτικότητα, η προστασία του περιβάλλοντος, οι επικοινωνίες νέας γενιάς, η βιοτεχνολογία, η ανανεώσιμη ενέργεια, καθώς και επαγγελματικές και καταναλωτικές υπηρεσίες. Προβλέπεται πως η κεντρική και δυτική Κίνα, είναι αυτές που θα επωφεληθούν κατά κόρον από την διαφαινόμενη στροφή στην αστικοποίηση (China Outlook, 2015).

Πρόσφατα μέσα στο 2016, ανακοινώθηκαν από την κινεζική κυβέρνηση, δύο νέα προγράμματα, το πρόγραμμα «Made in China 2015» και το πρόγραμμα «Internet Plus». Τα δύο αυτά προγράμματα ανοίγουν ένα μονοπάτι για την Κίνα, να αναβαθμίσει την αξιακή αλυσίδα της την επόμενη δεκαετία, μέσω της μόχλευσης των πιο πρόσφατων πλεονεκτημάτων στο χώρο της τεχνολογίας της επικοινωνίας, της προηγμένης βιομηχανίας και της αστικοποίησης. Επιπρόσθετα πολλές προοπτικές παρέχει και ο τομέας της τεχνολογίας διαχείρισης δεδομένων. Οι αλλαγές αυτές, προοιωνίζουν μεγάλες ευκαιρίες, για επενδύσεις σε πληροφοριακές τεχνολογίες, αλλά και σε υψηλής ανάγκης τεχνολογίες, όπως η φαρμακευτική, η βιοτεχνολογία, ο αυτοματισμός και η αεροδυναμική. Δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός, πως μέσω της αποτελεσματικότερης διασύνδεσης με τις νέες τεχνολογίες, ανοίγεται ο δρόμος για την εντατικότερη εκμετάλλευση και την προσέλκυση επενδύσεων στον αγροτικό τομέα της οικονομίας. Το τεχνολογικό άλμα προσφέρει την δυνατότητα μέσω των ΑΞΕ στο κομμάτι του αυτοματισμού, για την χρήση της ρομποτικής, σε χαμηλής αξίας επιχειρήσεις. Είναι άξιο αναφοράς πως το έτος 2013, η Κίνα αναρριχήθηκε στην πρώτη θέση παγκοσμίως, στην πώληση ρομπότ με 56% αύξηση πωλήσεων μέσα στο 2014 (China Outlook, 2016).

Η κινεζική κυβέρνηση, ανακοίνωσε πριν από λίγο διάστημα, στην γενική γραμματεία των ΗΕ, καθώς και στα πλαίσια της παγκόσμιας συνόδου για το περιβάλλον (COP21), την δέσμευσή της για αύξηση της χρήσης μη-ορυκτών καυσίμων στην ενεργειακή κατανάλωση της κατά 20% μέχρι το 2030. Για την επιτυχία του στόχου αυτού, η Κίνα πρέπει να αναπτύξει επιπλέον 800 με 1000

γινεσβάτ μηδενικής εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2030. Η δέσμευση αυτή, αυτόματα αποτελεί σκαλοπάτι για την προσέλκυση ΑΞΕ στο κομμάτι της καθαρής ενέργειας, από χώρες που έχουν ήδη αναπτύξει την τεχνογνωσία και διαθέτουν, ανάλογη εμπειρία. Όταν μιλάμε για καθαρή ενέργεια, αναφερόμαστε φυσικά σε μορφές ενέργειας όπως είναι η πυρηνική, η αιολική και η ηλιακή. Επιπρόσθετα η Κίνα εκ νέου στα πλαίσια του COP21, ανακοίνωσε πως θα επιχειρήσει να μειώσει την μόλυνση από τις κινούμενες με κάρβουνο βιομηχανικές μονάδες της κατά 60% έως το 2020 (China Outlook, 2016).

Αξιοπρόσεκτο είναι και το γεγονός, πως μέσα στο 2016 έχουν αναληφθεί αρκετές και σημαντικές πρωτοβουλίες επί κινεζικού εδάφους, προκειμένου να αυξηθούν σε κυκλοφορία και πωλήσεις, νέα ενεργειακά οχήματα. Το 2015 παρήχθισαν στην Κίνα 379,000 από τα εν λόγω μεταφορικά μέσα. Το 2016 η κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσθετες πολιτικές που θα προκρίνουν περαιτέρω χρηματοδότηση για μεγαλύτερη παραγωγή και εξέλιξη αυτών των οχημάτων. Αυτόματα ανοίγει λοιπόν ένα μεγάλο παράθυρο για προσέλκυση ΑΞΕ και σε αυτό τον τομέα, αφού ήδη μεγάλες και κραταιές βιομηχανίες, στον χώρο του αυτοκίνητου και της μηχανικής, έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για ΑΞΕ επί κινεζικού εδάφους (China Outlook 2016).

4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Έχοντας παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς την εξέλιξη και την σημασία των ΑΞΕ για την ΛΔΚ, αλλά και τον ρόλο τους στην ανάπτυξη της, κρίνεται σκόπιμη μία σύντομη ανακεφαλαίωση από την οποία εξάγονται κάποια βασικά συμπεράσματα. Είδαμε πως η διεξαγωγή οικονομικών συναλλαγών από αλλοδαπά και φυσικά νομικά πρόσωπα στην Κίνα είχε αναπτυχθεί από το 1511. Στα χρόνια ωστόσο που ακολούθησαν και κυρίως μετά το 1989 εφαρμόστηκε μια αυστηρή πολιτική περιορισμού των ΑΞΕ. Ο Πρόεδρος Μάο με την αντίθεση σε κάθε τι ξένο, επέβαλε ιδιόμορφη αναπτυξιακή πολιτική σοσιαλιστικής μορφής. Με την άνοδο του Ντένγκ ωστόσο στην εξουσία τα δεδομένα άλλαξαν.

Κορυφαίες στιγμές στην άνθηση των ΑΞΕ σε κινέζικο έδαφος, ήταν η δημιουργία των τεσσάρων ΕΟΖ στις επαρχίες Guangdong και Fujian αλλά και η περιοδεία του Ντένγκ το 1992 στις νότιες επαρχίες της Κίνας. Τα τελευταία 60 χρόνια χάρη στους υψηλούς ρυθμούς εισροής ΑΞΕ, η Κίνα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της υφηλίου. Εξίσου σημαντικός παράγοντας για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, ήταν και ο ΠΟΕ στον οποίο η Κίνα εισήλθε το 2001. Ακόμη δεν πρέπει να υποτιμηθεί το γεγονός, πως το επενδυτικό περιβάλλον στην Κίνα, καλύπτει τους παράγοντες εκείνους που χρειάζονται οι ΑΞΕ για να ευδοκιμήσουν (καλές υποδομές, αποτελεσματικός δημόσιος τομέας, εκπαιδευμένο και φθηνό εργατικό δυναμικό). Ωστόσο δεν λείπουν και τα προβλήματα για την κολοσσιαία αυτή οικονομία του πλανήτη. Ένα μεγάλο πρόβλημα είναι η άνιση τοπική κατανομή των ΑΞΕ στο έδαφος της, μεταξύ των επαρχιών της. Επίσης άλλο πρόβλημα, ενδεικτικό της πρωτοφανούς αναπτυξιακής διαδικασίας με κάθε κόστος, είναι και η επιβάρυνση του περιβάλλοντος, με αρνητικές συνέπειες για τους κατοίκους αλλά και για τις επιχειρήσεις.

Το 2014 σημειώθηκε ρεκόρ εισδοχής ΑΞΕ στην Κίνα, παρά τις ενδείξεις περί του αντιθέτου. Η χώρα συνεπώς παραμένει ελκυστικός προορισμός για ΑΞΕ. Μάλιστα ένα από τα συμπεράσματα που προκύπτουν, είναι πως η Κίνα έχει αρχίσει να περνά σε μία νέα φάση, όπου το βαθύ επενδυτικό εξαγωγικά προσανατολισμένο μοντέλο, δίνει την θέση του σε ένα μοντέλο με έμφαση στην κατανάλωση και την καινοτομία. Η Κίνα επανακαθορίζει την οικονομία της. Τομείς όπως η υγεία, το περιβάλλον η καθαρή ενέργεια και οι υπηρεσίες αναμένεται να προσελκύσουν μεγάλα επενδυτικά κεφάλαια. Τέλος η τεράστια σε μέγεθος και αριθμούς αστικοποίηση της Κίνας, έφθασε η στιγμή να αποτελέσει πόλο έλξης για ΑΞΕ σε τομείς όπως οι επαγγελματικές και καταναλωτικές υπηρεσίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι ΑΞΕ αποτελούν ένα βασικό και αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης οικονομίας και του παγκοσμιοποιούμενου οικονομικού και εμπορικού συστήματος. Είναι δεδομένο πως χώρες με υψηλά ποσοστά εισδοχής ΑΞΕ στο εσωτερικό τους, έχουν πολύ καλύτερη προοπτική για οικονομική ανάκαμψη και ευημερία (βλέπε Κίνα), με αύξηση της απασχόλησης λόγω ανοίγματος νέων θέσεων εργασίας, μεταφοράς κεφαλαίου και τεχνογνωσίας από πιο προηγμένες βιομηχανικά και τεχνολογικά χώρες αλλά και λόγω της επανεπένδυσης κερδών στην τοπική οικονομία από τις θυγατρικές επιχειρήσεις. Βασικός φορέας και εκφραστής των ΑΞΕ είναι αναμφίβολα οι ΠΕ. Πολυεθνικές είναι οι επιχειρήσεις εκείνες που κατέχουν ή ελέγχουν παραγωγικές μονάδες σε περισσότερες από μία χώρες. Η ΠΕ λειτουργεί ως ενιαίος οργανισμός αν και αποτελείται από πολλές μονάδες εγκατεστημένες σε διαφορετικές χώρες.

Για να είναι μία ΑΞΕ αποτελεσματική και να μακροημερεύσει είναι αναγκαία η παρουσία κάποιων παραγόντων, όπως είναι η κοινωνική ειρήνη και πολιτική σταθερότητα, ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και ένα αποτελεσματικό δικαστικό σύστημα σε συνδυασμό με φθηνό εργατικό δυναμικό, μεγάλη αγορά για την διάθεση των προϊόντων και παρουσία φυσικών πόρων. Όπως παρατηρεί και ο Dunning, οι λόγοι που ώθησαν σε επενδυτικές δραστηριότητες έξω από τα στενά εθνικά σύνορα, ήταν αρχικά η επιθυμία για ενίσχυση του εμπορίου και των δραστηριοτήτων γύρω από αυτό, η ανάγκη για εξεύρεση και κατανόηση νέων παραγωγικών πηγών και η ανακάλυψη νέων διόδων εκμετάλλευσης των εγχώριων αποταμιεύσεων. Οι ΠΕ έχουν βαθιές και μακράιωνες ρίζες και δεν είναι τωρινό φαινόμενο. Η πρώτη τους παρουσία χρονολογείται ήδη από τον 14 αιώνα στην Ιταλία της αναγέννησης. Τον 16^ο και 17^ο αιώνα έχουμε περαιτέρω ανάπτυξη των ΠΕ και διεύρυνση εμπορικών δικτύων από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Το 1830 κάνουν την εμφάνιση τους οι ΑΞΕ με την μορφή που τις γνωρίζουμε σήμερα. Μετά τον Β'ΠΠ παρατηρείται μία αναπτυξιακή έκρηξη ΠΕ και ΑΞΕ. Καθοριστικά για την περαιτέρω εδραίωση των ΑΞΕ ήταν τα έτη 1998 και 1999, κατά τα οποία έλαβαν χώρα μεταρρυθμίσεις και κυβερνητικές πολιτικές που ενίσχυσαν και προώθησαν την προστασία των ΑΞΕ.

Όσον αφορά τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που κομίζουν οι ΑΞΕ, συμπερασματικά μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής: όσον αφορά τα πλεονεκτήματα, αυτά είναι αναμφίβολα, η μεταφορά τεχνολογίας, η αύξηση επενδύσεων, ο σχηματισμός επενδυμένου κεφαλαίου, η αύξηση του ΑΕΠ των χωρών υποδοχής, η αύξηση της παραγωγικότητας και η οικονομική ωφέλεια για το κράτος υποδοχής, μέσω φορολογίας κεφαλαίου, κερδών και έμμεσων φόρων. Στα αρνητικά μπορούμε να συμπεριλάβουμε την προσπάθεια κυριαρχίας σε μία τοπική αγορά και την απόκτηση μονοπωλιακής θέσης στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής, την μεταφορά ρυπογόνων παραγωγικών διαδικασιών από την χώρα βάσης σε περιοχές με ελαστικότερο θεσμικό πλαίσιο.

Όσον αφορά την Κίνα που είναι και η χώρα που μελετήθηκε διεξοδικά στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, τόσο για την ταχύτατη οικονομική της πρόοδο όσο και για την τεράστια σε όγκο προσέλκυση ΑΞΕ, μπορούν να ειπωθούν συμπερασματικά τα εξής: Η Κίνα αποτέλεσε από πολύ παλιά ένα τεράστιο κέντρο πολιτισμού και εμπορίου. Μάλιστα η κεντρική της θέση στην ΝΑ Ασία και οι περιορισμένες επαφές της με την Δύση, έκαναν τους κυβερνώντες και τους κατοίκους, να πιστέψουν πως η χώρα τους αποτελεί το μεσαίο βασίλειο γύρο από το οποίο κινείται ο κόσμος. Σταδιακά με το πέρασμα των ετών, οι ξένες επιρροές αλλά και η επαφή με τον έξω κόσμο μέσω του υπερπόντιου εμπορίου και της ναυτιλίας ποινικοποιήθηκαν και θεωρήθηκαν ως στοιχεία υπονομευτικά για το κράτος και το καθεστώς. Η Κίνα έχασε το τρένο του εκσυγχρονισμού, στο οποίο επιδέξια ανέβηκε η μεγάλη αντίπαλος Ιαπωνία.

Με το τέλος του Β'ΠΠ και το επακόλουθο τέλος του κινεζικού εμφυλίου πολέμου, η Κίνα μπαίνει σε μία τροχιά Κομμουνιστικής διακυβέρνησης και σοσιαλιστικής οικονομίας σοβιετικού τύπου, η οποία της στέρησε την δυνατότητα να επωφεληθεί από την ταχύτατη μεταπολεμική οικονομική άνθηση. Ωστόσο ήταν μία περίοδος κατά την οποία το εθνικό φρόνημα των κινέζων ανυψώθηκε και άρχισαν να ξεπερνάνε το τραύμα των 100 ετών ταπείνωσης από τους δυτικούς. Οι χειρισμοί του προέδρου Μάο, απομάκρυναν αρκετές επενδυτικές πρωτοβουλίες από την Κίνα, ενώ και ο λαός βίωνε ένα καθεστώς φόβου και λογοκρισίας. Το κλίμα σταδιακά άρχισε να βελτιώνεται με την άνοδο στην εξουσία του εκσυγχρονιστή Ντένγκ και των ομοϊδεατών του, οι οποίοι κατάλαβαν πως η προσέλκυση επενδύσεων και η

αντιγραφή προτύπων της δύσης, μέσα στα κομμουνιστικά πλαίσια, ήταν μονόδρομος για την ανάκαμψη της χώρας.

Η δημιουργία των τεσσάρων ΕΟΖ και η περιοδεία του Ντένγκ στην νότια Κίνα για τόνωση των επενδύσεων, είχε θετικά αποτελέσματα και σύντομα η οικονομία και το βιοτικό επίπεδο των κινέζων πολιτών άρχισαν να παρουσιάζουν βελτίωση. Οι διάδοχοι του Ντένγκ συνέχισαν την πεπατημένη οδό και μάλιστα έθεσαν υψηλούς στόχους για ετήσια ανάπτυξη και προσέλκυση επενδύσεων. Η οικονομία της Κίνας έχει γιγαντωθεί, αποτελώντας την δεύτερη μεγαλύτερη παγκοσμίως και απειλώντας να ξεπεράσει και αυτή των ΗΠΑ έως το 2018. Το 2014 παρατηρήθηκε ρεκόρ εισροής ΑΞΕ, κάτι που πολλοί δεν προέβλεπαν. Η Κίνα αποτελεί πόλο έλξης για χιλιάδες ξένα κεφάλαια και μία τεράστια αγορά, της οποίας η κατανάλωση έχει αρχίσει να αυξάνεται ως αποτέλεσμα του περιορισμού των αποταμιεύσεων των κινεζικών νοικοκυριών.

Οι προκλήσεις ωστόσο που αντιμετωπίζει η Κίνα και η κυβέρνηση της είναι πολλές και πολυεπίπεδες. Οι συγκεντρώσεις και οι ταραχές στα μεγάλα αστικά κέντρα, ως αποτέλεσμα της εντεινόμενης ανεργίας αλλά και των χαμηλών ημερομισθίων έχουν αυξηθεί επικίνδυνα. Επιπρόσθετα η πορεία της οικονομίας της και η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ της, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα, ωστόσο εμφανίζει πτωτική τάση κάτι που ανησυχεί τους κυβερνώντες, οι οποίοι έχουν να διαχειριστούν ένα αυξανόμενο ρεύμα αστικοποίησης από το χωριά στις πόλεις με παράλληλη ζήτηση για εργασία και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Ένα ακόμα σημαντικό πρόβλημα είναι η επιβάρυνση του περιβάλλοντος, ως αποτέλεσμα της ταχύτατης αλλά αλόγιστης σε πολλές περιπτώσεις, αναπτυξιακής διαδικασίας. Πολλές εταιρείες αποσύρουν τις επενδύσεις τους λόγω της μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα ή εξαιτίας του τοξικού νέφους. Τέλος μεγάλη πρόκληση και στοίχημα για την κυβέρνηση της ΛΔΚ αποτελεί ο αγώνας ενάντια στην ενδημική διαφθορά στις τάξεις του κόμματος αλλά και στον επιχειρηματικό κόσμο, τα οποία προκαλούν το κοινό αίσθημα και δημιουργούν ένα περιβάλλον απωθητικό για προσέλκυση επενδύσεων. Οι ισορροπίες είναι ευαίσθητες, αυτό το γνωρίζουν πολύ καλά οι κυβερνώντες, οι οποίοι καλούνται να βρουν ένα συνδυασμό εσωτερικής και εξωτερικής ανάπτυξης που θα καταστήσει το μοντέλο της οικονομίας του φιλελεύθερου κομμουνισμού συμβατό με τα πρότυπα της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και του καπιταλισμού. Η αγορά παίζει όλο και μεγαλύτερο ρόλο

πλέον στην κινεζική οικονομία, ιδίως όσο αυτή αυξάνεται σε μέγεθος και σε σημασία. Οποιαδήποτε αστοχία ίσως αποδειχτεί μοιραία για την χώρα και το κυβερνών κόμμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bulard, M. (2006). Τα κοινωνικά παράδοξα του θαύματος. Κίνα: Κομφούκιος, Μάο, Αγορά. Le Monde Diplomatique. Αθήνα. ΕκδόσειςΣαββάλας (2008), σελ. 137- 138, 138-140, 203-206.
- Corley, T. (1992). *Multinational Theory and Business history: A study in method. Discussion Papers in International Investment and Business Studies*. Reading University απόΚυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. ΕκδόσειςΚριτική, σελ. 25.
- Chen, C. (2007). *Foreign Direct Investment in China. Trends and Characteristics after WTO accession. China linking markets for growth*. Asian Pacific Press the Australian National University & Social Sciences Academic Press (CHINA), σελ. 102&103, 198, 198-199, 201, 169-170, 202, 206, 210, 211-214.
- China Outlook (KMPG) 2015, σελ. 2, 24, 25, 27, 31, 32, 33.
- China Outlook (KMPG) 2016, σελ. 2, 38, 40, 42, 43, 51, 54.
- Dunning, J. H. (1993). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Wokingham: Addison-Wesley, UK, σελ. σελ. 97 από Καλογερέσης, Φ.Α. (2003). *Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, Διεθνοποίηση, Οικονομική Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα: Η Περίπτωση της Ελλάδας*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, σελ. 17
- Dunning, J. H. (1993). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Wokingham: Addison-Wesley, U.K. απόΚυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. ΕκδόσειςΚριτική, σελ. 22
- Franco, L. (1976). *The European Multinationals*. Harper, New York & Dunning, J. H. (1993). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Wokingham: Addison-Wesley, U.K. από Κυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική, σελ. 26
- Fenby, J. (2014). *Will China Dominate the 21st Century?* Cambridge, UK. Polity Press, σελ. 28-29, 32, 34, 35-36, 37, 50-52, 79&81, 82-83.
- Gilpin, R. (2002). *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία. Η διεθνής οικονομική τάξη*. 8^η Έκδοση: Αθήνα 2009. Εκδόσεις Ποιότητα, σελ. 341-342, 346-351.
- Hawrylyshyn, B. (1971). *The Internationalization of firms*. Journal of World Trade Law. Vol. 5, No. 1, σελ. 72-82, απόΚυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική, σελ. 22
- International Monetary Fund (1993). *Balance of Payments Manual* 5th edition, σελ. 86.

- Jacques, M. (2012). Second Edition. *When China Rules The World*. London, UK. Penguin Books, σελ. 184-185, 185-186, 187, 188-189, 194, 596-597, 631-633.
- Kynge, J. (2007). *Η Κίνα κατακτά τον Κόσμο*. Αθήνα. Εκδόσεις Ελληνική Παιδεία Α.Ε. σελ. 28-31, 39-40, 46-47, 48-49, 50-51, 75, 163-165, 170-171, 238-239, 246-247.
- Lemoine, F. (2000). *FDI and the Opening up of Chinas Economy*. CEPII. No 2000- no 11, p.15 από Dobson W. & Flatters, F. (1994). *Pacific Trade and Investment: Options for the 90s*. Proceedings of a conference. Toronto.
- Moosa Imad A. (2002). *Foreign Direct Investment: Theory, Evidence and Practice*. Palgrave Macmillan, UK, σελ. 18.
- Nayyar, D. (2006). *Globalization, history and development: a tale of two centuries*. Cambridge, UK. Journal of Economics, σελ. 137-159.
- Panie, M. (1992). *European Monetary Union: Lessons from the Classical Gold Standard*. Macmillan, London, σελ. 101.
- Romer, P. (1993). *Idea Gaps and Object Gaps in Economic Development*. Journal of Monetary Economics, σελ. 543-573.
- Sun, X. (2002). *Foreign Direct Investments and Economic Development. What Do the states Need to Do?* Foreign Investment Advisory Service, σελ. 1-21.
- Sull, D. (2006). *Made in China*. Εκδόσεις Economica, σελ. 28, 32.
- UNCTAD (1994). *World Investment Report 1994*. Geneva, United Nations, σελ. 101.
- Vernon, R. (1966). *International Investment and International Trade in the Product Cycle*. Quarterly Journal of Economics, σελ. 190-207.
- Wilson, C. (1997). *The multinational in historical perspective*. Cambridge University Press, στο Nakagawa D.(επιμ.), *Strategy and structure of the big business*, Tokyo από Κυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική, σελ. 22
- Zhang K., Krug B. & Reinmoeller P. (2004). *Historical Attitudes and Implications for path dependence: FDI development and institutional changes in China*. ERIM Report Series Research in Management, σελ. 15.
- Xiaoping, D. (1994). *Carry out the policy of opening to the outside world and learn the advanced science and technology from other countries*. December 12-18. BeijingReview, σελ. 9.
- Κιτωνάκης, Ν και Κόντης, Α. (2005). *Η πολυεθνική επιχείρηση ως φορέας παγκοσμιοποιημένης οικονομικής δράσης. Διεθνής Πολιτική Οικονομία. Θεωρία,*

δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας. Αθήνα. Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 270-271, 276-277, 278

Κυρκιλής, Δ. (2002). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική, σελ. 15, 17-19, 19, 20, 23, 24, 25, 26-27, 28, 30-31, 51, 68, 91, 97, 99,

Νικολακόπουλος, Σ. (2005). *Πώς να κάνετε μπίζνες με την Κίνα*. Εκδόσεις EURASIANLINK. Υπό την αιγίδα του Ελληνοκινεζικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, σελ. 24&25.

Παπασωτηρίου, Χ. (2013). *Η Κίνα Από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21ου Αιώνα*. Αθήνα. Εκδόσεις Ποιότητα, σελ. 15, 16, 29, 31, 36, 115, 117, 249-251, 259-260, 264, 271, 327, 329-330, 341-344, 348, 350, 352, 354, 355, 357-358.

Παπασωτηρίου, Χ. (2008). *Η Διεθνής Πολιτική στον 21ο αιώνα*. Αθήνα. Εκδόσεις Ποιότητα, σελ. 45, 134.

Χαζάκης, Κ. (2001). *Οδηγός Ξένων Επενδύσεων στην Ανατολική Ασία: Οι περιπτώσεις της Μαλαισίας, Νότιας Κορέας, Κίνας*. Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις Ζήτη, σελ. 125-126, 126-127, 128-129, 130, 146-147, 147-148, 150, 161, 162-163, 167-168, 169-170.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΣΚΑΙ, (2015), *Δύο παιδιά για κάθε ζευγάρι επιτρέπει η Κίνα*, 10/7/2016,

<http://www.skai.gr/news/world/article/297392/duo-paidia-gia-kathe-zeugari-epitrepei-i-kina/>

China Tour (2014), China Maps, 13/10/2016, <http://www.chinatour.com/tips/china-maps.htm>

NEWS247, (2015), *Η Κίνα Τερματίζει την πολιτική του ενός παιδιού*, 12/7/2016,

<http://news247.gr/eidiseis/kosmos/news/termatizei-thn-politikh-toy-enos-paidiou-h-kina.3744581.html>

